

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav etnologie

Diplomová práce

ARGONAUTI:

TŘICET LET PRAŽSKÉHO TURISTICKÉHO ODDÍLU

Argonauti: 30 years of a youth hiking club

Jan Pohunek

Vedoucí práce: PhDr. Jan Pargač, CSc.

Praha 2008

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literatury.

Praha, červenec 2008 .....

1. Úvod.....	5
1.1 Cíle a předmět práce.....	5
1.2 Metodika a struktura pramenů.....	7
2. Nástin vývoje tábornických sdružení mládeže v ČR.....	11
2.1 Od 19.století do 2.světové války.....	11
2.2 Od 2.světové války do současnosti.....	15
3. Historie sdružení Argo.....	20
3.1 Pražské jaro a 11. oddíl Psohlavců.....	20
3.2 Od zrušení skautingu k založení Argonautů.....	22
3.3 Středisko Gemini v letech 1977-1989.....	24
3.4 Gemini od roku 1989 do současnosti.....	27
3.5 Sdružení Argo od roku 1993 do současnosti.....	30
4. Běžný provoz sdružení.....	33
4.1 Organizační struktura.....	33
4.1.1 Oddíly.....	33
4.1.2 Vedení sdružení.....	34
4.1.3 Odlišnosti Arga a Gemini.....	36
4.2 Hospodářství.....	39
4.2.1 Financování.....	39
4.2.2 Klubovna a nemovitý majetek.....	42
4.3 Oddílový rok.....	45
4.3.1 Struktura oddílového roku.....	45
4.3.2 Původ a význam tradičních akcí.....	47
4.3.3 Letní tábory.....	50
4.4 Symbolika.....	52
4.4.1 Kroje a významné předměty.....	54
4.4.2 Obřadnost a posvátná místa.....	57
4.5 Časopisy, deníky a zpěvníky.....	60
5 Prostředky a důsledky výchovy.....	63
5.1 Výchovný program.....	63
5.1.1 K obecným rysům výchovného programu tábornických sdružení.....	63
5.1.2 Specifika Gemini a Arga.....	66
5.1.2.1 Teoretický základ.....	66
5.1.2.2 Metodika.....	69
5.2 Formování osobnosti a vztahů.....	73
6 Struktura a mechanismy skupiny.....	77
6.1 Struktura skupiny.....	77
6.2 Získávání členů.....	79
6.3 Výběrovost.....	82
6.4 Udržení kontinuity.....	85
6.4.1 Udržení dospívajících členů.....	85
6.4.2 Získávání vedoucích.....	88
6.4.3 Generační střety.....	90

7	Sdružení a společnost.....	92
7.1	Rodiče.....	92
7.2	Omezení daná státní kontrolou.....	94
7.3	Omezení daná totalitním režimem.....	96
7.4	Hledání identity po roce 1989.....	99
8.	Zhodnocení.....	104
9.	Resumé.....	110
10.	Summary.....	111
A.	Literatura a prameny.....	113
A.1	Literatura.....	113
A.2	Písemné a obrazové prameny, webové stránky.....	115
A.3	Respondenti.....	123
B.	Obrazové přílohy.....	125

1. Úvod

1.1 Cíle a předmět práce

Tato práce se zabývá vývojem pražského tábornického sdružení mládeže „Argo“ jako reprezentanta organizací, které svým programem a základním ideovým zakotvením vycházejí ze skautingu, avšak působí samostatně. Jejím hlavním cílem je podat přehled historie sdružení a pokusit se identifikovat roli a proměny sociálních skupin tohoto typu v širším kontextu.

Základní otázky, které se tato práce snaží na příkladu sdružení Argo zodpovědět, jsou:

- co vlastně tábornická sdružení mládeže jsou, zejména v měřítku jejich základních jednotek (oddílů či středisek) - jaký typ sociálních skupin představují a jaké jsou jejich cíle a postavení ve společnosti;
- jak se snaží svých cílů dosahovat a jak se udržují;
- jaký je jejich přímý (vyjadřovaný prostřednictvím stanoveného výchovného programu) i nepřímý vliv na život jejich členů;
- jak se proměňují podmínky jejich působení, zejména v případě srovnání období mezi lety 1970-1989 a období od roku 1990 do současnosti.

Příčemž tábornickými sdruženími mládeže jsou v této práci rozuměny organizace, které spojují následující rysy:

- jde o organizace primárně orientované na práci s mládeží, které nejsou součástí systému povinného vzdělání;

- metodicky vycházejí ze skautingu – kladou důraz na pobyt v přírodě, sebezdokonalování bez úzké specializace a vytváření kolektivu s vlastní samosprávou;
- mají vlastní (byť jen náznakovou) ideologii a symboliku;
- mají vlastní formální hierarchii a stálé členy

Tato definice je vytvořena pro účely této práce a podle vlastního pozorování. Akcentuje zejména praktický program spolku a způsob jeho provádění, zatímco stávající definice v odborné literatuře člení sdružení mládeže spíše podle deklarovaného zaměření organizace a profilu osob, které sdružuje. L. Macháček například rozlišuje pět kategorií mládežnických sdružení – organizace konfesního charakteru, sdružení národnostních menšinových skupin, politicky vyhraněné mládežnické organizace, organizace zaměřené na odbornou zájmovou činnost s mládeží a organizace zaměřené na podporu stavovského, odborného a profesního zdokonalování svých členů (*Macháček 2002, 148-150*). Tábornická sdružení ve smyslu této práce tvoří jen část celkového počtu mládežnických organizací, ale jejich zaměření může být v jednotlivých konkrétních případech a v různé míře odvozováno od všech výše uvedených kategorií. Tím, co je činí specifickými, je právě jejich metodika a způsob organizace, které se odrážejí i na jejich celkové podobě jako sociální skupiny. Tato specifika budou podrobněji diskutována v příslušných kapitolách.

Sdružení Argo bylo jako vzorový reprezentant malých tábornických sdružení mládeže vybráno z několika důvodů. Prvním z nich je skutečnost, že jde o organizaci s více než třicetiletou tradicí, která umožňuje sledovat vývoj této skupiny prostřednictvím různých pramenů a úhlů pohledu. Za nositele symbolické stránky této tradice v rámci sdružení je možné považovat oddíl Argonauti, který je jeho součástí. Po stránce personální je kontinuita udržována prostřednictvím

celé řady osob, které v uplynulých desetiletích tímto oddílem prošly, podílely se na jeho vedení nebo s ním spolupracovaly jiným způsobem. Jde tedy jak o pevně vymezenou organizaci - sdružení Argo, tak i méně formální skupinu osob, které se k němu vztahují.

Dalším důvod pro volbu sdružení Argo představuje jeho specifický vývoj spojený s nuceným odklonem od Junáka a samostatným, poměrně izolovaným fungováním, který dal vzniknout celé řadě odlišností. Tyto odlišnosti na druhou stranu též zvýrazňují prvky, které jsou většině tábornických sdružení mládeže společné, a lze je tak snáze identifikovat.

V neposlední řadě je třeba uvést, že autor této práce je členem sdružení, jakkoli se na jeho provozu podílí už jen v malé míře, má tak přístup k archivním fondům a řadě respondentů, a může konfrontovat získané informace s vlastními dřívějšími zkušenostmi.

1.2 Metodika a struktura pramenů

Problematika tábornických sdružení mládeže je po odborné stránce dosud zpracována poněkud nevyrovnaně. Asi nejlépe je zmapována historie českého skautingu, k tématu průběžně vychází řada publikací vydávaných Junákem samotným. Za klíčovou lze považovat Břečkovu Kroniku Čs. skautského hnutí, která velmi podrobně mapuje zejména jeho organizační stránku a obsahuje i dosud nejrozsáhlejší soupis relevantní literatury (Břečka 1999). Junák dále vydává i edice skautských deníků a vzpomínek významných osobností hnutí, ve kterých je možné nalézt řadu informací (např. Vosátka 1997; Havlová 2001), světovou literaturu zaměřenou tímto směrem (Nagy 1999) a obecné přehledy skautingu určené jako studijní materiály pro zájemce uvnitř hnutí (kolektiv 2001b). Ideovým

základům moderního skautingu a jejich vývoji se ve své diplomové práci věnoval O. Vanke (Vanke 1999).

V případě sdružení stojících mimo skautské hnutí, na jeho okraji nebo působících v obdobích, kdy byl skauting úředně zakázán, již převažuje spíše vzpomínková a dílčí literatura s různou mírou beletristických prvků, jakkoli často velmi podrobná a pečlivě zpracovaná (Kahoun 2006; Makásek 2004; Sobotka 2006; Zapletal 2007). Historické a pedagogicko-teoretické pasáže jsou i součástí knih věnovaných jednotlivým hnutím jako celku a jejich výchovnému programu (např. Pecha 1999). V pedagogické a sociologické literatuře je sice téma zmiňováno, většinou ale spíše jen okrajově nebo z jiného úhlu pohledu, jakým je například role mládežnických sdružení při prevenci kriminality nebo formování občanského povědomí (srov. např. Havlík – Kotě 2002, 135; Macháček 2002, 145–212). Práce z let 1948–1968 a 1970–1989 se soustředí zejména na pionýrské hnutí a vzhledem k ideovému balastu a zaujímání silně hodnotících stanovisek jsou použitelné jen v základní historiografické rovině (srov. např. Cach – Hofbauer 1967). Novější práce etnografického charakteru, které se problematiky dotýkají, u nás existují, soustředily se ale spíše na prostředí školních tříd (Kučera 2008; ke školní etnografii jako metodě pedagogického výzkumu obecně Kučera 1992) nebo trampingu (Altman 2003; Kučerová 1997).

Většina písemných pramenů použitých v této práci tak pochází z archivů sdružení Argo a jednotlivých jeho členů. Oddíly si vedou vlastní kroniky, jejich využitelnost je ale omezená tím, že zápisy pořizovali z velké části sami mladiství členové (srov. např. KronAG91; KronM1). Z faktografického hlediska tedy samy o sobě nestačí, mohou ale i tak vypovídat o dobové atmosféře a běžném provozu oddílu. Další údaje je možné získat z účelových publikací pro vnitřní potřeby sdružení (časopisů, věstníků, adresářů, letáků) a také zápisů administrativního charakteru,

účetnictví apod. Informace získané tímto způsobem jsou ale i tak poměrně fragmentární a k tomu, aby z nich bylo možné vytvořit plastický obraz skutečnosti, je jich třeba utřídit velké množství, přičemž pro některá období, zejména ta starší, je jich k dispozici málo.

Zásadní zdroj údajů proto tvořily rozhovory s jednotlivými respondenty, a to jak z řad členů sdružení Argo, tak pro srovnání i z dalších obdobných organizací. Přednostně šlo o osoby, které působily ve vedení oddílu, tedy jedince, kteří do sdružení vstoupili obvykle už v dětském věku a zůstali v něm aktivní po delší dobu. Tento výběr respondentů, jejichž doba působení se překrývala, umožnil plně pokrýt celou historii sdružení jak z úhlu pohledu vedení, tak i mladých členů. Rozhovory byly polostandardizované (k terminologii viz. *Tomandl 2002-2003*), zaznamenávané písemně do zápisníku nebo do počítače. Vzhledem k tomu, že cílem bylo získat spíše faktografické informace a osobní názory (v některých případech – např. *II* – se rozhovor svým průběhem blížil odborné konzultaci) než zvláštnosti projevu jednotlivých respondentů, byly výsledné texty tam, kde to bylo možné, po slohové stránce zestručněny a netvořily tedy nezbytně doslovný přepis rozhovoru. Průběžně byla pro orientaci vytvářena i podrobná časová osa a další pracovní dokumenty, respondenti byli v případě nesrovnalostí mezi jednotlivými výpověďmi ještě dodatečně dotazováni osobně nebo prostřednictvím e-mailu.

Rozhovory byly hrubě strukturovány chronologicky, respondent byl vyzván, aby vzpomínal na své působení v oddíle od dětství až do současnosti. V řadě případů se tato forma rozhovoru ukázala být dostačující, protože respondenti se zpravidla bez většího usměrňování ze strany autora výzkumu dotkli většiny základních tematických okruhů a kromě vlastních vzpomínek poskytovali i názory na problematiku

apod. Tam, kde to bylo nutné, byly kladeny upřesňující dotazy, vždy byla diskutována tato témata:

- vlastní historie dané organizace a respondentova osobní historie a role v jejím rámci;
- struktura organizace, její subjektivně vnímané výhody a nevýhody, způsob nabírání členů a předávání vedení;
- výchovné cíle organizace, vliv členství na život a další vývoj jednotlivce;
- podoba a charakter mezilidských vztahů v organizaci – přátelství, partnerské vztahy;
- praktická stránka fungování organizace, financování, úřední úkony a povinnosti;
- podmínky působení organizace v průběhu doby, případné tlaky komunistického režimu v letech 1970-1989, změny po roce 1989 a současný stav;
- program organizace, struktura oddílového roku, tradice a symbolika.

Řada osob jmenovaných v práci je uváděna pod přezdívkami, kterých užívaly a pod kterými jsou v rámci svého oddílu nebo hnutí známé spíše než pod svým občanským jménem. Tato úprava rovněž lépe odpovídá duchu zpracovávaného tématu a je vhodnější i z hlediska čitelnosti. Tam, kde je občanské jméno dané osoby známé, je uvedeno při jejím prvním výskytu v textu a šlo-li o osobně kontaktovaného respondenta, je doplněno též v seznamu respondentů.

Informace získané během výzkumu by rovněž měly být výhledově využity při tvorbě publikace o historii sdružení pro jeho vnitřní potřebu, k jejímuž sepsání se autor zavázal.

2. Nástin vývoje tábornických sdružení mládeže v ČR

2.1 Od 19.století do 2.světové války

Už před vznikem skautingu působila v Evropě řada organizací věnovaných práci s mládeží, je možné zmínit mezinárodní křesťanské sdružení YMCA, britské Boy Brigades, převážně rakouský spolek Die Naturfreunde založený roku 1895 a německé hnutí Die Vandervogel, svou volností blízké našemu trampingu. V Českých zemích pracovaly s dětmi kromě škol zejména církve a tělovýchovné spolky jako Sokol, Dělnické tělovýchovné jednoty a Orel. Některé další organizace jako Klub českých turistů či spolek hasičů někdy pořádaly například prázdninové pobyty dětí v přírodě, ale soustavně se jim nevěnovaly (Břečka 1999, 11-12). Za přelomové je ale možné označit založení woodcrafterského a skautského hnutí.

Woodcraft („lesní moudrost“) byl založen roku 1902 americkým spisovatelem, zálesákem, přírodovědcem a malířem E. Thompsonem Setonem. Seton se na své farmě nedaleko New Yorku opakovaně potýkal s vandalskými činy místní mládeže a rozhodl se na ni výchovně působit založením „indiánského kmene“ s výchovnou náplní vyzdvihující laskavost, odvahu, čest, znalost přírody a samostatnost, silný byl prvek návratu k přírodě. Jeho pokus byl úspěšný a rychle se vyvinul v první a až do roku 1910 největší americké hnutí mládeže Woodcraft Indians (Břečka 1999, 12-13).

Zakladatelem skautingu byl britský generál R. Baden-Powell, do té doby proslulý především z událostí búrské války. Baden-Powell se dlouhodobě zabýval teoretickými i praktickými otázkami vojenského průzkumu (angl. scouting) a během obléhání Mafekingu využil při obraně města i všechny

chlapce starší 10ti let, které rozdělil do hlídek, nechal je vést veliteli, které si sami zvolili a plnit lehčí úkoly jakými bylo např. zajišťování poštovního styku či péče o raněné. Popularita jeho příručky pro zvědy mezi mládeží ho přivedla k nápadu použít skauting jako výchovnou metodu, která by mládeži umožnila stát se dobrými a samostatnými občany, původně pouze v rámci stávajících organizací, např. Boy Brigades. Své poznatky a ideje shrnul v roce 1908 v populární knize *Scouting for Boys*, jejíž vydání následně vedlo ke vzniku Baden-Powellem vedené skautské organizace v Anglii (*Břečka 1999, 11, 13-15; Baden-Powell 2004*).

Stejně jako Seton přišel Baden-Powell s inovativním pojetím výchovy, která se měla odvíjet především od potřeb dítěte a nikoli od požadavků kladených na něj jeho komunitou. Hlavními rysy skautingu, kterými se odlišoval od ostatních podobných hnutí, byly ucelenost a komplexnost výchovy, dobrovolná účast, samospráva malých skupin (družin) (*Břečka 1999, 14-15, 18*), podpora individuálního charakteru jednotlivců, učení hrou, táboření a znalost přírody, důraz na morální kodex, sebevzdělávání a rozvinutá symbolika (*Nagy 1999, 117-123*).

Skauting se setkal se značným zájmem, rychle se vyvinul v mezinárodní hnutí a do roku 1910 se etabloval v USA i řadě evropských zemí. Už v roce 1908 vznikla v Německu skautská organizace *Der Pfadfinder*, která se rozšířila i do Rakousko-uherska a oproti anglickému vzoru byla vnímána jako více miliaristicky orientovaná. Za zakladatele českého skautingu je možné označit středoškolského profesora A. B. Svojsíka. Svojsík se původně pokoušel pouze o aplikaci skautingu jako výchovné metody v rámci Sokola, ale byl jeho vedením odmítnut, což jej vedlo mezi lety 1912-1914 k vydání knihy *Základy junáctví a založení „Odboru Junáků - českých skautů“* pod Svazem českých spolků a přátel tělesné výchovy v Praze, v roce 1914 pak samostatného spolku „Junák - český skaut“.

Svojsík spojil Setonův romantismus s Baden-Powellovým organizačním základem, kladl důraz na lásku k přírodě, pobyt v ní a vlasteneckou službu českému národu. Vzhledem k politické situaci se vyhnul zavádění prvků občanské a branné výchovy i náboženství (*Břečka 1999, 15-17, 23, 25, 34*).

Z dalších osob, které se podílely na zakládání skautských uskupení v českých zemích je možné jmenovat A. S. Baťka, F. Pakostu, J. Hořejšího, B. Müllera, M. Maixnera a zejména M. Seiferta, učitele na berounském gymnáziu, jenž ze členů svého přírodopisného kroužku v roce 1912 vytvořil první woodcrafterský kmen v Čechách, Děti Živěny (*Pecha 1999, 33-34*). J. Hořejší a B. Müller vytvořili už v roce 1913 odštěpením od OJ-ČS spolek Psohlavci, který oproti anglosaskému duchu skautingu, jehož zneužití rakouským militarismem se obávali, akcentoval chodské hraničářství a setonovský směr. V roce 1915 vytvořili spolu se Seifertovými Děti Živěny a dalšími woodcrafterskými organizacemi „Obec Psohlavců“ (*Břečka 1999, 38; Pecha 1999, 35, 40*). Kromě těchto organizací působila v českých zemích a na Slovensku též řada nezávisle vznikajících skautských spolků německých, maďarských a židovských (srov. např. *Břečka 1999, 29*).

Původní skauting sice podporoval „dobré občanství“ i vztah k náboženství, ale už u Baden-Powella byl v podstatě apolitický a otevřený příslušníkům všech vyznání. Řada organizací, které z něj v různé míře vycházely, ale na skautském hnutí byly organizačně nezávislé, však vznikala prostřednictvím jednotlivých církví, národnostních skupin a politických stran nebo na základě štěpení skautských organizací z osobních a výchovně-teoretických důvodů. V předválečném Československu převažovala svojsíkovská orientace, existovaly ale i různé jiné skautské a woodcrafterské organizace. Obě tradice, setonovská i Baden-Powellova, se v jejich programu často prolínaly. Za nejdůležitější prvorepublikové skautské organizace je možné

považovat Svaz Junáků-skautů Republiky Československé a Federaci Čs. skautů, nebyly však jediné. Odrostlí skauti také položili základy českého trampingu (*Pecha 1999, 34-35, 54; Waic - Kössl 1992, 11-12*).

Svojsíkovský „Svaz Junáků-skautů Republiky československé“ řadu skautských organizací sjedotil a stal se nejdůležitější skautskou organizací u nás, která zastupovala československý skauting i v mezinárodním měřítku. Založen byl v roce 1919 (*Břečka 1999, 61-62*). Nakrátko do něj vstoupila i woodcrafterská „Junácká obec Psohlavců“ a organizace „Skautů besídkových“ (později „Spojené sbory Junáků a skautů“), oba tyto spolky se ale ještě v roce 1919 spolu s ortodoxní Obcí Čs. skautů Baden-Powellových pro neshody opět osamostatnily. Současně se po vzniku Československa začaly formovat socialisticky orientované skautské spolky, např. „Sdružení socialistických skautů a skautek“ či od roku 1922 komunistická „Federace dělnických tělovýchovných jednot“ spojující „Skauty práce“ a „Spartakovy skauty práce“ (*Břečka 1999, 62-63, 76*). Méně formální a zpočátku neregistrovaná „Federace československých skautů“ se kolem roku 1920 pokusila vytvořit Svazu protiváhu. Při založení sdružovala výše zmíněné organizace, které ze Svazu vystoupily, a některé ze socialistických (*Břečka 1999, 72*). Nadále se však objevovaly snahy o sjednocení skautingu, které v roce 1922 vedly k návratu části Psohlavců, baden-powellovských a sborových skautů do Svazu (*Břečka 1999, 79*).

M. Seifert se pokusil přihlásit nesvazové Psohlavce do americké Woodcraft League, vzhledem ke vzdálenosti to ale nebylo příliš praktické, takže namísto toho vznikla v roce 1922 partnerská Zálesácká liga československá, po roce přejmenovaná na Ligu lesní moudrosti a v roce 1929 po krátkém rozštěpení z ideových důvodů nazývanou též Liga čs. woodcrafterů. Důraz byl kladen na mravní povahu hnutí prostou uniformity a drilu a politickou a náboženskou nezávislost

(Pecha 1999, 35, 40). Liga v roce 1929 vystoupila z Federace, která se během 20.let vyprofilovala výrazně levicově, a ustoupila z levicových pozic i v rámci hnutí samotného (Břečka 1999, 72, 87, 107).

2.2 Od 2.světové války do současnosti

Činnost všech organizací vycházejících ze skautingu přerušila druhá světová válka. Na podzim 1938 byly zrušeny všechny skautské organizace na Slovensku a povolena zůstala pouze Hlinkova mládež. Svaz Junáků-skautů RČS byl převeden pod správu Strany národní jednoty a přeměněn v nový spolek Junák (Břečka 1999, 153-155). Za okupace byly jeho možnosti postupně oklešťovány, řada skautů působila v odboji a během roku 1940 začaly tvrdé režimní útoky na hnutí, které vyústily v jeho oficiální likvidaci. Představitelé Junáka již sjednali přísně tajné dohody s představiteli Sokola, Orla, ČSČK, KČT a svazu hasičů, které umožnily působit skautům poměrně samostatně pod záštitou těchto organizací (Břečka 1999, 169-171). Podobnou cestu (proměnu na sportovní kluby apod.) volily i např. i woodcrafterské organizace, jejichž činnost byla v protektorátě však zakázána až v roce 1944 (Pecha 1999, 279), a představovala i v budoucnu charakteristický způsob, jakým u nás principy zavedené skautingem přežívaly během nepříznivě vládnoucích režimů.

Hlavní organizací pro mimoškolní výchovu české mládeže ve věku 10-18 let s všeobecným povinným členstvím se na našem území stalo Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, jehož vznik byl iniciován R.Heydrichem v roce 1942, a jehož vzorem byla Hitlerjugend. Kuratorium využívalo sítě spolků různého zaměření, které pod něj byly přiřčeny a které se musely začít řídit instrukcemi kuratorního ústředí, nebo jim byla práce s mládeží zakázána. Program Kuratoria se

soustředil jak na tělesnou výchovu, tak i na „duchovně výchovnou“ činnost v linii národního socialismu. Kromě organizací, které Kuratorium vstřebalo, v jeho rámci postupně vznikly i nové zvláštní jednotky – např. foglarovské kroužky Správného kluka, které byly de facto pokračováním zakázaných klubů Mladého hlasatele, Vzorné roje – podskupiny v rámci jednotlivých spolků, které měly sloužit k výchově nových instruktorů, a ZZ-oddíly (oddíly zvláštního zasazení), které měly k Hitlerjugend z hlediska pracovní náplně i míry indoktrinace nejblíže (*Špringl 2006, 166-169, 177-178*).

Okamžitě po osvobození se jednotlivé organizace včetně Junáka začaly spontánně obnovovat, byla ale rovněž ustavena prozatimní organizace Svaz české mládeže, která se pod vlivem KSČ mezi lety 1945 a 1948 postupně stávala monopolní mládežnickou organizací. Junák byl do SČM jako kolektivní člen zapojen už v roce 1945 a byly pod něj začleněny i junácké spolky dosud působící pod jinými organizacemi (*Břečka 1999, 186-189*). Jednání však byla zdoluhavá a spory mezi Junákem a SČM dále pokračovaly a vyostřovaly se s vývojem politické situace. V březnu 1948 byl Junák rozhodnutím Ústředního akčního výboru Národní fronty zcela právně zrušen a připojen k SČM. Jednotlivé oddíly byly postupně začleněnovány pod jiné organizace. Do roku 1948 se rovněž datuje vytvoření prvních pokusných pionýrských oddílů v Praze a na Ústecku. Pionýrská organizace ČSM byla oficiálně založena v roce 1949, poslední zbytky Junáku režim trpěl do roku 1951. Skautské oddíly a další obdobně zaměřené skupiny lidí nadále působily např. v rámci Sokola, turistických oddílů mládeže (TOM), Svazarmu, Svazu požární ochrany, Mladých ochránců přírody založených skautem M. Vosátkou, ČSTV a dalších organizací, případně i zcela ilegálně nebo v exilu. Řada skautů byla aktivní v protikomunistických odbojových skupinách, skautští činovníci i mladí jednotlivci byli sledováni, vězněni a jinak pronásledováni. Oficiálním

nástupcem Junáka se stala pionýrská organizace budovaná tvrdě podle sovětského vzoru. Ta skautskou metodiku včetně její tábornické složky zpočátku odmítala, postupně byla ale nucena přiznat neschopnost mládež zaujmout a začala některé její vybrané prvky zejména v šedesátých letech přejímat a v jejích řadách se zapojovali i někteří bývalí skauti (*Břečka 1999, 203-224, 230; Cach - Hofbauer 1967, 70-71; Kučerová 1997, 13; též srov. např. Kahoun 2006*).

V 60. letech vznikaly v souvislosti s uvolňováním politické situace různé iniciativy a neformální uskupení, jejichž programem byla obnova Junáka. Zmínit lze např. roverský kmen Dakota v Praze, který se podílel na vytvoření tábornického klubu ČSM „Psohlavci“, „Modré kruhy“ na Liberecku a další. Prvním oficiálním pokusem byla neúspěšná žádost bývalých skautských činovníků o povolení založit prozatimní oddíl na Praze 10, která byla podána v roce 1964. V rámci ČSM začaly být v téže době zakládány tábornické kluby, v pionýrské organizaci pionýrské tábornické oddíly, které se svým přístupem přibližovaly ke skautské metodice, a ve Svazarmu vznikla obdobná složka pro branný pobyt v přírodě „Zálesák“. Jejich prostřednictvím mohla řada ilegálně působících skautských skupin alespoň částečně legalizovat svou činnost (*Břečka 1999, 227, 229-230, 232; P-96*).

K obnově Junáka došlo postupně v roce 1968 a obnovené skautské hnutí velmi rychle co do počtu členů přerostlo všechny ostatní organizace včetně Pionýra a České tábornické unie, která se osamostatnila během pokusů o reformy tábornických klubů v rámci ČSM a ve které byla silnější tramsko-woodcrafterská tradice, i když se potýkalo s nedostatkem mladých vedoucích. Vzniklo federálně koncipované Sdružení organizací dětí a mládeže, které představovalo koordinační platformu pro tento typ samostatných organizací. Vývoj ale přerušila okupace, která posílila sjednocující tendence ve prospěch pionýrského hnutí a nově vzniklého SSM.

V roce 1970 byl Junák opět zrušen, jeho bývalí členové se, podobně jako ve 40. a 50. letech, opět snažili uplatnit v jiných organizacích, kde mohli provozovat program na skautském základě, a v exilu (*Břečka 1999, 238-259; Kučerová 1997, 20; WWW5-1*). Renesance skautingu během „pražského jara“ ale stačila silně ovlivnit nastupující generaci¹. Na skautských principech byla založena řada tábornických oddílů působících pod různými hlavičkami, ve woodcrafterském prostředí se také vytvořila česká odnož euroindiánství (*Břečka 1999, 259, 270*). Do českého prostředí také znovu začala v letech 1968-1970 ve větší míře pronikat západní tábornická literatura (*IF2*).

Po roce 1989 proběhla další obnova Junáka. Přípravy na ni lze datovat už před Sametovou revolucí, významnou roli při nich sehrály pražská ilegální skupina, která ve spolupráci s junáckými oddíly u nás i v exilu a duchovenstvem připravila morální obsah i konkrétní scénář obnovy Junáka, skupina pro skautskou historii Arch Scout a Iniciativní skupina pro obnovu Junáka (*Břečka 1999, 279-280*). Práce na obnově hnutí začaly okamžitě po listopadových událostech, činnost organizace byla oficiálně zahájena 2.12.1989, v prosinci a dále během roku 1990 též probíhala obnova a registrace jednotlivých jeho složek a regionálních organizací (*Břečka 281-282*). Obdobně postupovaly již od 70. let i české woodcrafterské kmeny (*Břečka 1999, 270*), které v roce 1990 vytvořily Ligu lesní moudrosti (*Pecha 1999, 232-233*).

Nadále ale působí celá řada dalších organizací vycházejících z principů skautingu, jejichž základy často během normalizace pokládali lidé, kteří se účastnili obnovy skautského hnutí v závěru 60. let, a pokračuje i reformovaná pionýrská organizace, která je pod názvem „Pionýr“ po Junáku druhým největším tábornickým uskupením v ČR. Turistické oddíly mládeže (TOM) se na začátku 90. let vydělily z Klubu

---

¹ „To bylo něco, jako když rozevřeš vokno.“ (*IE*)

českých turistů jako samostatná „Asociace turistických oddílů mládeže“, neboť do té doby spadaly pod tělovýchovu a nikoli práci s mládeží a byly proto oproti ostatním sdružením znevýhodňovány při přidělování dotací a obecně jednání se státem. Tato asociace však s KČT nadále úzce spolupracuje. Dalším celorepublikově působícím tábornickým sdružením je v roce 1990 obnovená „Česká tábornická unie“, která má programově obecně blíže k trampingu (*kolektiv 2001a, 101, 104-105; WWW5*). Většinu významnějších sdružení spojuje dobrovolné členství v České radě dětí a mládeže (*WWW1, seznam členů viz WWW2*). Organizace s celorepublikovou působností mají také poměrně ustálenou a formalizovanou hierarchickou strukturu. Kromě nich ale existují i menší sdružení a oddíly, jejichž působnost je omezena například jen na jedno město.

3. Historie sdružení Argo

Následující text podává přehled fungování personálně propojených organizací, jakými byly 11.oddíl Psohlavců, sdružení Gemini a sdružení Argo, a to od 60.let 20.století až do současnosti. Soustředí se zejména na okolnosti vzniku a zániku jednotlivých uskupení a vytvoření chronologického rámce, do kterého bude v dalších kapitolách možné zasazovat jednotlivé události a jevy.

3.1 Pražské jaro a 11. oddíl Psohlavců

V průběhu tzv. Pražského jara ve 2.polovině 60.let hrálo při obnově Junáka v Praze významnou roli středisko Psohlavci. Kořeny současných Argonautů leží v 11. oddíle tohoto střediska².

Středisko Psohlavci se jako samostatná organizace postupně formovalo od roku 1959. Tehdy v Praze ve skautsko-trampském prostředí vznikl neformální roverský kmen „Dakota“ vedený bývalý členem Foglarovy Dvojky I. Makáskem (Hiawathou). Členové Dakoty udržovali řadu kontaktů s dalšími oddíly, trampskými osadami a skautskými činovníky (Břečka 1999, 227-228). V roce 1965 vyhledali členové Dakoty „Jedničku“, turistický oddíl s prvky woodcraftu vedený Josefem Zikánem (Bobrem), vychovatelem, bývalým skautem, členem KSČ a akčního výboru Junáka z roku 1948, a nabídli mu svou pomoc. Oddíl si v návaznosti na skautské tradice začal říkat Psohlavci a následně z něj během roku 1965 vzniklo stejnojmenné středisko, které sdružilo postupně celkem 12

---

² Číselné formální označení skautských oddílů bylo a je zestručňováno (např. „11.oddíl Psohlavců“ na „Jedenáctka“) a tímto způsobem používáno v běžném kontaktu. Mezi respondenty je běžné označování oddílů touto zestručněnou variantou jména i po zákazu Junáka, šlo-li o stejnou skupinu osob na tradici oddílu navazující pod jinou formální hlavičkou.

oddílu pražských a jeden mimopražský a bylo registrováno jako tábornický klub ČSM (pod názvem „Tábornický klub Psohlavci“). Některé oddíly byly zakládány nově, jiné měly delší tradici samostatné působnosti a ke Psohlavcům vstupovaly postupně. Řada oddílů se nepokrytě hlásila ke skautské symbolice a vedení střediska se po poradě s posledním předsedou Junáka R. Plajnerem, J. Foglarem a dalšími bývalými junáckými činovníky rozhodlo, že bude prosazovat výchovu v duchu skautingu nejen po metodické, ale i po ideové stránce. Psohlavci prosazovali cestu ekumenického skautingu a úzce spolupracovali s dalšími podobnými tábornickými a turistickými oddíly. Na konci roku 1967 mělo středisko Psohlavců již okolo 30 oddílů po 15-30 členech (*Břečka 1999, 230-233; Kurýr 1992-93/1,12*).

11. oddíl Psohlavců vznikl původně jako pionýrský oddíl vedený V.Kopeckým (Vlkem), který je významnou a v celé řadě ohledů formující osobou i v pozdějším vývoji sdružení, a dodnes pod přezdívkou Dag působí v pražském sdružení Gemini. Většina ze zakládajících členů pocházela z jedné školy. V roce 1967 došlo v rámci rádcovského kurzu pořádaného Psohlavci k seznámení obou skupin, pozitivní dojem ze vzájemného kontaktu vedl k transformaci Vlkova oddílu v 11.oddíl Psohlavců. „Jedenáctka“ byla pak dočasně po půl roku oficiálně vedena nepříteli aktivním J. Kulířem, neboť Vlk byl ještě mladší osmnácti let, což původně v pionýrské organizaci, která se potýkala s nedostatkem aktivních vedoucích, nebyla velká překážka (*I09; HG; Kurýr 1992-93/1,12; Kurýr 1992-93/2,4*).

Na jaře roku 1968 vyhlásila Pionýrská organizace autonomii pod názvem „Pionýr“ a nabídla vedení Psohlavců a dalším činovníkům zrušeného Junáka obnovení jejich organizace v rámci Pionýra se značnou autonomií a materiální a administrativní podporou. Junáčtí činovníci nabídku odmítli a oznámili, že budou žádat o obnovení samostatného Junáka jako organizace s právním a morálním nárokem být

pokračovatelem Čs. Junáka a iniciovali na toto téma veřejnou diskusi. Během těchto událostí už Psohlavci vystupovali jako „Junácký klub Psohlavci“ a v jejich rámci byl ustaven Výbor pro obnovu Junáka v čele s R. Plajnerem.. Junák byl obnoven 29.3.1968 a počet jeho členů v krátké době prudce vzrostl (46 206 členů k 12/1968) (*Břečka 1999, 237-239*).

Obnova Junáka pokračovala i po okupaci vojsky Varšavské smlouvy, počet členů dále narůstal. Řada Psohlavců se ale neztotožňovala s masovým rozvojem hnutí a kladla důraz spíše na kvalitu oddílů. Po 3. junáckém sněmu v roce 1969 mělo středisko Psohlavců téměř 15 oddílů a rozdělilo se na střediska tři: Psohlavci, Tecumtha (zaměřené skautsko-indiánským směrem) a Spirála (preferující více foglarovský přístup). Jedním ze zakládajících členů Spirály byl, spolu se 4. a 5. oddílem Psohlavců, právě i 11. oddíl vedený V. Kopeckým (Vlkem) (*Břečka 1999, 246*). Spirála se stala 31. skautským střediskem vedeným J. Zachariášem (Pedrem) a později se k ní připojil ještě 144. oddíl skautů P. Mareše (Pastorka) (*Makásek 2004, 35*).

Souběžně se ale zvyšoval i režimní tlak na Junáka, debaty o možných ústupcích nikam nevedly a spíše nadále přispívaly ke zhoršování situace a rozkladu organizace. Celostátní Československý Junák byl zrušen 17.6.1970, 1.9 pak Český Junák (*Břečka 1999, 256-257*)

3.2 Od zrušení skautingu k založení Argonautů

Potlačení skautingu přinutilo jednotlivé oddíly, které chtěly dále pokračovat v činnosti, hledat si náhradní registraci. Jednotlivé psohlavecké oddíly se nesnažily opět se spojit na jedné širší platformě, aby na sebe navzájem neupozorňovaly. Řada původně skautských sdružení se transformovala do turistických oddílů mládeže (TOM), možností

však bylo více, a to včetně vstupu do pionýrské organizace nebo naopak přeměny v neformální tramskou osadu (*I09; ID; IE*).

11. oddíl byl od podzimu 1970 registrován jako oddíl dorostu Červeného kříže na Praze 7 (ačkoli řadě členů bylo pod 15 let, což stanovy ČČK teoreticky neumožňovaly – srov. *Makásek 2004, 234*), jeho vedení se vyhýbalo členství v TOM, protože usoudilo, že tyto oddíly budou první, na které se režim zaměří. Za několik měsíců se Vlkovi též podařilo stát se předsedou oddílu vodní turistiky TJ Slavia Vysoké školy na Praze 2, který byl poměrně pasivní a který mu známí doporučili jako vhodnou zastřešující organizaci. Členy se stali především mladí odchovanci Jedenáctky mezi 15-17 lety, kteří spolu trávili volný čas výlety, činností v duchu junáckého rovingu a oproti dřívějšku i vodáctvím. Nový oddíl byl vzhledem k věkové struktuře i utajení³ zaměřen spíše tímto směrem než čistě výchovně, přizvány byly na popud vedení i dívky a pevná „skautská“ hierarchie byla nahrazována snahou udržet dospívající a dospělé členy pohromadě (*I07; I08; I09; Kurýr 1992-93/1,12*).

V roce 1975 se o oddíl spadající pod ČČK začala aktivně zajímat SNB, starší členové byli odvezeni k výsledku přímo ze školy a bez vědomí rodičů, vedení bylo vyhrožováno kriminálním stíháním, rodičům problémy v práci. Na následně svolané rodičovské schůzce odsouhlasili rodiče zrušení oddílu. Inventář byl předán jiné skupině se skautskými kořeny pod ČČK vedené J. Plavcem (Galvanem), bývalé Šestce, a značná část členů tam po nabídce také dočasně přestoupila (*I09; I10; HG*).

Oddíl pod TJ Slavia Vysoké školy působil do roku 1976, Vlka-Daga spolu s dalšími členy vedení ale přestávala tato činnost uspokojovat, byla to „sobecká činnost pro sebe, lidi

---

³ Jedním z dalších konspiračních kroků byla změna přezdívek, např. V.Kopecký – Vlk od té doby vystupoval jako Dag a je tak uváděn i v textu týkajícím se mladších období.

nevytvářej hodnoty pro nikoho jiného" (I09), vytrácelo se původní výchovné poslání. Dag navrhl založení nového střediska, pro začátek jednoho středního (12-15 let) oddílu, na kterém by bylo možné ověřit, zda je takový plán vzhledem k možnému režimnímu tlaku reálný. V té době pracoval jako vedoucí učebně-metodického oddělení v bazénu v areálu Parku kultury a oddechu Julia Fučíka, kde získal prostory pro klubovnu a vstoupil do ČSM, v němž byl brzy zvolen předsedou organizace. V této funkci vyhlásil patronát PKOJF nad zdejší tělovýchovnou jednotou se silným odborem turistiky, pod který nově založený oddíl Argonauti vedený odchovancem Jedenáctky Janem Konfrštem (Jano) spadal. Jádrem členů Argonautů tvořili bývalí členové Jedenáctky, částečně stažení zpět ze Šestky, zbytek nově nabraní nováčci. Šestka po odchodu těchto členů oslabila, postupně opustila skautský přístup k oddílu a její zbývající členové se nadále věnovali zejména sportovnímu horolezectví (I07; I09; I10; I11; Kurýr 1992-93/3, 5).

3.3 Středisko Gemini v letech 1977-1989

Vzhledem k tomu, že založení jednoho oddílu nevyvolalo žádnou reakci ze strany režimu a nábor na školách Prahy 7 byl úspěšný, vznikl na jaře ještě druhý oddíl Tritoni a na podzim bylo vytvořeno středisko Gemini sdružující více oddílů - 4 střední (Argonauti, Tritoni, Poseidon a Theseus) a 1 pro starší členy (Vikingové), který byl zároveň nadále oddílem vodní turistiky TJ Slavia VŠ. Souběžně byl pro první dva oddíly jako součást krytí registrován pionýrský oddíl se stejnými lidmi, který vykazoval povinnou činnost pouze papírově (I07; I08; I09; Kurýr 1992-93/3, 5; Kurýr 1993-94/2, 4).

Další dva oddíly (Poseidon a Theseus) byly registrovány jako zájmové útvary oddělení turistiky Obvodního domu Pionýrů

a mládeže Praha 1 a využívaly jako klubovnu domek členy zvaný Korz, který se nachází v ulici U železné lávky 2 na Praze 1 a je sídlem sdružení Gemini dodnes. Objekt byl původně využíván vodáckým oddílem při jedné ze zdejších ZŠ, ten jej ale musel pro skautskou minulost svého vedoucího opustit, a upozornil vedení Gemini, že je možné se o něj zajímat. Domek se měl rekonstruovat, patřil pod ONV, který ho přidělil školské správě na Praze 1 a měla zde být vybudována vodácká základna jako součást DPM zřízeného na podzim 1978. Dag podal z pozice předsedy oddílu vodní turistiky TJ Slavia Vysoké školy návrh, že by v případě využívání převzali patronát nad touto základnou patronát a v osobě starého člena Jedenáctky a člena vedení Gemini Václava Bernarda (Šídlák, v Gemini Fletcher), který učil v ZŠ v Truhlářské ulici, se podařilo získat i požadovaného správce a pedagogický dohled. Školy na Praze 1 ale o využívání základny příliš nejevily zájem a objekt se tak ve skutečnosti brzy stal klubovnou využívanou pouze Gemini (*I07; I08; I09; Kurýr 1987/2,2; Kurýr 1992-93/7,4*).

Po oficiální stránce neměly obě větve Gemini zpočátku nic společného, na úrovni vedení však fungovaly jako jedna organizace. Spolupráce mezi jednotlivými oddíly na členské úrovni byla větší na Korzu, nejmenší v případě Argonautů. Kolem začátku roku 1980 došlo ke krizi ve vztazích s vedením PKOJF a sjednocení Gemini pod hlavičkou Domu pionýrů a mládeže na Praze 1. V listopadu 1984 bylo Gemini zaregistrováno jako turistický oddíl mládeže (TOM) s č.50211 na odboru turistiky TJ Vysoké školy na Praze 2, ale na přelomu let 1988 a 1989 opět vstoupilo do TJ PKOJF, která nabízela lepší provozní podmínky. Dag sám nebyl navenek ve vedení některého z oddílů, zůstával ale ve sdružení jednou z vůdčích osobností ve funkci admirála až do své emigrace v roce 1980 a ani poté se nevzdal vzájemných kontaktů (*Kurýr 1984/3, 2; Kurýr 1987/2,2; Kurýr 1988/7, 9-10; Kurýr 1988/1,3; Kurýr 1989/7, 10-11; Kurýr 1991/9,2; I08; I09*).

V první polovině 80.let bylo středisko poměrně veliké, počet jeho oddílů se pohyboval kolem pěti, každý měl přibližně dvacet členů, noví členové do nich byli umisťováni podle potřeby. V roce 1980 došlo k první větší organizační změně – zanikl oddíl Tritoni kvůli studijním problémům svého vedení, členy převzali Argonauti. Ze středního oddílu Poseidon se v tomto roce stal oddíl pro starší a z jeho posádky Calypso, která byla původně nazývána „Pidi“ a sloužila jako příprava pro mladší, byl vytvořen samostatný oddíl pro mladší. Ten zanikl před rokem 1984 a byl obnoven v roce 1988. V roce 1982 na podzim byl iniciován vznik oddílů Achilleus, Odysseus a Prométheus. Oddíl Odysseus a zakládající oddíl Theseus zanikly v roce 1983, Achilleus byl v roce 1985 sloučen s Argonauty. Kolem roku 1984 ve středisku krátkodobě existoval uchazečský oddíl Kentaur. Roku 1985 byla obnovena činnost Vikingů, kteří existovali jako skupina lidí, ale ve středisku byli aktivní v různé míře. V roce 1986 byl založen střední nováčkovský oddíl Tenskwatawa, který roku 1988 ze střediska odešel⁴ a několik let ještě existoval pod ODPM samostatně na Gemini. Součástí střediska byl též od roku 1981 do roku 1987 oddíl Zehněšekha⁵ založený bývalou skautkou M.Rocmanovou (Káčou), ale jinak též fungující spíše samostatně. S výjimkou experimentálního tříletého vytvoření chlapeckého a dívčího oddílu ze dvou původně koedukovaných oddílů Argonauti a Prométheus v roce 1988, které se neosvědčilo, byly všechny oddíly smíšené (*I01; I09;I11;HG; KronM1; Kurýr 1984/2, 2; Kurýr 1985/1,2; Kurýr 1985/5, 1;*

---

⁴Hlavním důvodem odchodu Tenskwatavy, byla zřejmě poměrně banální skutečnost, že oddíl používal indiánskou symboliku, což neodpovídalo organizačnímu řádu Gemini vypracovanému Fletcherem, který prosazoval pro Gemini symboliku námořnicko-antickou. Program oddílu a způsob jeho organizace se jinak v podstatě nelišil. Vzhledem k tomu, že Tenskwatava neprosazovala tvrdou výběrovost obvyklou v jiných oddílech, je ovšem možné uvažovat i o tomto faktoru. Ani jednou stranou sporu však není zmiňován (*I11; Kurýr 1987/1,2*).

⁵Jméno oddílu je i v interních materiálech střediska uváděno v různých prepisech (srov. např. *Kurýr 1985/2, 2* – Zehnjeshekha). Zvolil jsem transkripci, která nejvíce odpovídá původnímu významu názvu („zelená-šedá-hnědá-khaki“).

Kurýr 1987/1,2; Kurýr 1987/1,3,4; Kurýr 1988/4, 4-5; Kurýr 1988/5,4; Kurýr 1992-93/8, 4).

Od druhé poloviny 80.let do počátku let 90. řešilo Gemini ve větší míře koncepční otázky, které souvisely s vedením oddílu a účelem střediska jako takového, projevovala se zde mírná vnitřní krize spojená se snahou definovat znovu svou identitu a cíle - často se objevoval názor, že středisko upadá do amatérismu a promarnuje svůj potenciál⁶ (Kurýr 1987/1,1-2; Kurýr 1989/8,1-2) - která mimo jiné vyústila ve vytvoření nového organizačního řádu (Kurýr 1988/5,4-5,9-12). Podle jiných názorů bylo příčinou problémů spíše ustrnutí střediska, které v podstatě dosáhlo svých původních cílů, netrpělo nedostatkem členů⁷ a jeho provoz byl zabezpečen, ale nemělo se kam rozvíjet (I11).

3.4 Gemini od roku 1989 do současnosti

---

⁶Pro ilustraci příkládám několik pasáží z občasníku admirality Gemini psaných lidmi, kteří se na chodu střediska podíleli. Jakkoli je nelze považovat za vyvážený pohled na situaci a představují nejvypjatější z dostupných textů, vypovídá jejich jazyk dobře o tom, jak vážně byly problémy pocítovány: „Vždyť existujeme už jedenáct let a pořád tady vidím amatérismus nejhrubšího zrna. Kde je snaha o úroveň. Copak vám to nikomu nevadí? Nebo si to vůbec neuvědomujete? Nebo to jde mimo Vás? Už mě to opravdu silně štve (...) Je bohužel pravdou, že za současnou situaci může převážně „politika“ posledních pěti let, která zřejmě veškerou snahu o úroveň na profesionální /samozřejmě do prof. se to dotáhnout nedá/ zmrazila na stupni, který odpovídá nějaké pionýrské skupině (...) V Čimicích na své lodi, Schwilly, víceadmirál a kapitán Gemini a Poseidónu“ (Kurýr 1989/8, 1-2) „Kam se ztratilo středisko? Kam se ztratilo to společenství na základě duchovní zpřízněnosti, které tu před mnoha lety několik nadšenců vytvořilo a pomáhalo udržovat? Co tu místo střediska zbylo za ubohého kastráta!? (...) Kdy jsme naposled cítili, že ve světě, který je často konzumní, pohodlný, laciný nás spojuje právě snaha nebýt jedním z davu, nebýt jen jedním tatíkem nebo maminou, kteří zamlada jezdili „trochu na vodu“. (...) Středisko, které bylo v jistém smyslu baštou proti průměrnosti, kleslo na úroveň zcela průměrných turistických oddílů. (...) Sam.“ (Kurýr 1989/9,5)

⁷31.12.1977 mělo Gemini 43 aktivních členů v celkem 4 oddílech (Kurýr 1987/2,2) , k 30.10.1984 89 aktivních členů v celkem 6 oddílech (Kurýr 1984/2, 5), a na podzim 1990 159 členů v celkem 5 oddílech (Levý břeh 1990/2, 2-7).

Po roce 1989 vstoupila řada uskupení se skautskou tradicí do restaurovaného Junáka, sdružení Gemini ale zůstalo samostatné a později se z něj vydělilo sdružení Argo.

Sdružení Gemini byl vstup do Junáka nabídnut známými skautskými činovníky (J. Zachariáš, M. Zapletal) a byl v rámci vedení vážně diskutován, jak kvůli tomu, že by řešil některé personální a ideové nedostatky střediska, tak i z majetkových důvodů (při definitivním osamostatnění od DDM Gemini hrozila ztráta klubovny na Kosárkově nábřeží), a měl své vážné zástupce i odpůrce. Nakonec k němu ale nedošlo. Vedení se usneslo, že Gemini má řadu vlastních specialit a zvláštností, které by byly s fungováním v rámci Junáka obtížně slučitelné, a že je schopné spravovat se samo a nemá tedy potřebu vstupovat do organizace většího typu (*I09; Kurýr 1990/1, 3,6; Kurýr 1990/8, 1-3; Kurýr 1990/10, 1-2*).

V první polovině 90.let Gemini pokračovalo v činnosti víceméně v duchu let předchozích, na jeho provozu se krátce po listopadu 1989 začal opět více po ideové i provozní stránce podílet Dag, který se vrátil z emigrace a na jaře roku 1992 byl zvolen admirálem. Středisko mělo po roce 1990 jeden mladší oddíl (Calypso) a dva koedukované střední (Perseus zal. 1990 z Dagova popudu a Argonauti; dívčí Prométheus zanikl téhož roku a zbytek členek přešel do Argonautů), v roce 1991 kvůli odchodu většího počtu členů zanikl oddíl pro starší Poseidon a objevily se pokusy ho obnovit a také znovu oživit oddíl Vikingové, který byl sdružením nejstarších členů. O opětovném vstupu do střediska uvažovalo vedení oddílu Tenskwatawa, admirálita žádost zamítla. Na jaře 1991 přestalo být Gemini součástí Obvodního domu dětí a mládeže a k 26.červnu bylo registrováno MV ČR jako samostatné zájmové sdružení, které však usilovalo o ujasnění hospodářských vztahů a užší spolupráci se školskou správou na Praze 1 (*I01; I09; HG; KronAG19; Kurýr 1989/3, 5-8; Kurýr 1990/2,2-3; Kurýr 1990/3,4; Kurýr 1991/6, 3; Kurýr*

1991/7,3; *Kurýr* 1991/10, 1; *Kurýr* 1991/2, 5; *Kurýr* 1992/3, 2).

V roce 1993 proběhla v Gemini krize, která vyústila v odchod oddílu Argonauti ze střediska a založení samostatného sdružení Argo. Mezi vedením Argonautů, kde působil V. Voska (Jut)⁸ a vedením Gemini reprezentovaným zejména Dagem osobně, se začaly vyhrocovat spory týkající se metodiky vedení oddílu, stupně jeho výběrovosti, poměru individuální a skupinové výchovy a také odloučenosti Argonautů od zbytku střediska. Vedení Gemini požadovalo změny, které byly z pohledu Juta radikální a vyžadovaly by odchod asi 2/3 členů oddílu. Vedení Argonautů je odmítlo, oddíl byl po hlasování ústřední rady Gemini (admirality) zrušen. Členům Argonautů byl nabídnut přestup do jiných oddílů Gemini, ale prakticky všichni odešli se starým vedením (I01).

Po rozchodu s Argonauty byl v Gemini v roce 1994 založen obnovený oddíl Argonauti, který byl ale v roce 1995 pro celkový nedostatek členů sloučen s Perseem. Roku 1995 byl opět založen starší oddíl Poseidon a roku 1998 druhý střední oddíl Attis s převážně kulturně vzdělávacím programem. Po roce 2000 ale postupně střední oddíly zanikly kvůli nedostatku členů. V o.s. Gemini dnes funguje pouze oddíl pro nejmladší (Calypso, přibližně 8-12 členů), nedostává se osob, které by se mohly plně věnovat středním oddílům a nové v oddíle nevyrůstají. Kromě Calypsa Gemini provozuje několik klubových sportovních a vzdělávacích programů, organizuje prožitkové kurzy a další volnočasové aktivity pro pražské střední školy a jazykový tábor (HG; I09; WWW3).

---

⁸ Jut byl nicméně ještě v roce 1991, kdy přešel ve věku 20 let z funkce kadeta v oddílu Perseus do Argonautů, kde se kvůli odchodu tehdejšího kapitána na studia stal po několika měsících kapitánem, vnímán až negativně jako „Dagův člověk“ (I05).

3.5 Sdružení Argo od roku 1993 do současnosti

V okamžiku odchodu z Gemini bylo vedení oddílu Argonauti, tvořené V. Voskou (U2; Jut), J. Dlabem (Zilvar) a G. Štajerovou (Tuti), rozhodnuto pokračovat dál v podobném duchu a disponovalo i členskou základnou původního oddílu. Jinak však bylo zpočátku zcela bez zajištění a uvažovalo o přestupu celého kolektivu do Junáka nebo Mladých ochránců přírody. Na druhou stranu se nechtělo podrobovat nárokům těchto organizací. Jednou z klíčových otázek bylo také to, zda si zachovat název Argonauti a deklarovat kontinuitu s minulostí oddílu, a zda odevzdat staré kroniky, vlajku a další symboly Gemini, jak V. Voska původně slíbil. Tyto problémy byly konzultovány i s rodiči členů, kteří se postavili jednoznačně na stranu vedení Argonautů a přislíbili finanční spoluúčast v případném soudním sporu, tak i s aktivními bývalými členy oddílu. To, že si vedení Argonautů nakonec své symboly ponechalo, vedlo k definitivní roztržce s Gemini i na úrovni mezilidských vztahů a přerušení přímé komunikace mezi oběma stranami. Rozkol ale zároveň vedl i k soupeření obou uskupení o „pravé Argonauty“, tedy o širší symbolické uznání kontinuity oddílu, v jehož rámci se vedení Argonautů snažilo zapojovat prostřednictvím spolupráce a společných akcí rodiče a bývalé členy do oddílových aktivit více, než bylo v Gemini zvykem. Existence „společného nepřítele“ v podobě Gemini také pozitivně působila na soudržnost oddílu samotného (I01).

Sdružení Argo bylo registrováno u MV ČR 22.9.1993 jako nezisková organizace. Od roku 1993 přibližně do roku 1995 oddíl Argonauti pracoval bez větších změn podle původního vzoru, zpočátku byl jedinou složkou sdružení a např. funkce navigátora „fungovala jen pro úřady“ (I01). Postupně se ale začala projevovat personální krize ve vedení – většina členů, kteří se účastnili odchodu z Gemini, byla v roce 1995 ve věku

kolem 13-15 let, a nedařilo se najít mladého nástupce Juta mezi spřízněnými osobami ve věku nad 18 let mimo oddíl. Oddíl trpěl i nedostatkem nových členů, pod vedením V. Trojanové (Vendy) byl sice v roce 1994 založen oddíl pro mladší Apollon, většina dětí z něj ale o rok později ještě do středního oddílu nedorostla. Naopak členové Argonautů nad 15 let již střednímu oddílu odrůstali a na konci léta po dohodě s Jutem odešli s příslibem působení v oddíle pro starší, který se ale neujal, neboť jeho existence představovala z organizačního hlediska spíše komplikaci. Řada z nich se nicméně v následujících letech dále různými způsoby podílela na běhu Arga a jeho vedení (*I01; I04; WWW4-1*).

Současně v roce 1995 do sdružení Argo po krátkém společném využívání klubovny vstoupilo, jako samostatný oddíl Aquarius, přibližně 11 lidí vyloučených dodatečně z jiných oddílů Gemini. Ve sdružení tak v té době působily dva samostatné oddíly po deseti členech vedené Jutem (Argonauti) a V. Parkánovou - Convaškou (Aquarius). Jut ještě před začátkem roku 1996 z vedení Argonautů odešel a stal se navigátorem Arga. Oba střední oddíly byly tak vedeny osobami pod požadovaných 18 let, na které dohlíželi a které oficiálně zaštiťovali starší členové sdružení, kteří však sami oddíl nevedli. Krátkodobě byly pro malý počet členů i lidí ve vedení v roce 1996 sloučeny do jednoho oddílu pod jménem Aquarius, na podzim téhož roku ale došlo kvůli neshodám ve vedení spojeného oddílu k opětovnému rozdělení. Oba oddíly byly opětovně sloučeny po nové dohodě na podzim roku 1997 pod jménem Argonauti. V roce 1996 byl také založen oddíl pro děti s psychickými problémy ve věku 8-14 let vedený dětskou psycholožkou Z. Peterovou (*I01; I03; I04; I06; I09*).

Hlavní kroky k zažehnutí krize představovalo založení argolity - rady sdružení Argo, intenzivnější zapojení

bývalých členů se zkušenostmi s vedením jako poradců⁹, a v roce 1997 sloučení Argonautů a Aquaria pod vedením Convašky. Ke stabilizaci pak došlo s příchodem M. Křivánka – Danko do vedení Argonautů v roce 2000, jeho následujícím pětiletým působením a získáním vlastní stálé klubovny v Braníci v roce 2002. Obnoveny byly kroje, vytištěny nové zpěvníky, provedeny změny v symbolice a vytvořeny rovněž další příležitosti pro setkávání členů a příznivců oddílu např. formou sportovních akcí. V této době zároveň již dorostla generace, která se účastnila odchodu z Gemini, do věku, kdy už její příslušníci byli zcela ve věku vhodném pro vedení oddílu. Na vedení oddílu se nějakým způsobem podílely přibližně 2/3 příslušníků této poměrně semknuté generace, což je v kontextu obdobných organizací relativně vysoké číslo (I01; I09; I10; I11).

V současnosti má sdružení Argo přes 110 členů a čtyři oddíly – mladší Apollon, speciální Achilleus, střední Argonauty a v roce 2006 obnovený starší Cheiron, který je spíše volnou skupinou několika jedinců. Adresář Arga dále eviduje přes 270 dalších osob, které jsou s ním nějakým způsobem ve styku, zpravidla bývalých členů (AA). Struktura organizace je podrobněji diskutována v dalších kapitolách.

---

⁹ „Měl jsem dojem, že Argonauti byli v troskách, úplně ve všech směrech. Lodní deníky se nepsaly, kroniky se dělaly jako z nouze ctnost, zpívandy byly příšerný, lakros a soft se nehrály, plavání ani vodáctví neexistovalo, protože klubovna byla na Hradě, Argonauti nebyli vodáckej oddíl. Všechny ty věci, kvůli kterým jsem chodil do oddílu, tam prostě nebyly.“ (I10)

4. Běžný provoz sdružení

Následující kapitola podává základní přehled o jednotlivých atributech sdružení Argo, jakými jsou jeho organizační struktura, symbolika, materiální zajištění a struktura oddílového roku, a jejich významu v širším kontextu.

4.1 Organizační struktura

4.1.1 Oddíly

V současnosti se sdružení Argo, o.s. skládá ze čtyř oddílů, z nichž tři jsou vytvořeny podle věkových kategorií (8-12 let, 12-15 let a nad 15 let) a jeden je zaměřen na děti s psychickými problémy. Organizační struktura na úrovni oddílu je dlouhodobě neměnná. Vedení každého oddílu tvoří *kapitanát*, v jehož čele stojí *kapitán*, obvykle přibližně ve věku 18-22 let. Kapitán reprezentuje oddíl navenek a zodpovídá za jeho chod. Dále je v kapitanátu jeden či více *kadetů* (příp. vicekadetů, tyto funkce ale nejsou příliš rozlišovány), kteří se podílejí na plánování jednotlivých akcí a dalších organizačních záležitostech. Členové oddílu jsou rozděleni do *posádek*, nejčastěji tří, každou posádku vede *bocman*, mezi členy posádky bývá ještě odlišován zástupce bocmana. Výběr bocmanů provádí kapitanát, zpravidla podle spolehlivosti, přirozené autority v dětském kolektivu a věku.

Jednotlivé oddíly je možné z pedagogicko-metodického hlediska klasifikovat jako kolektivy s oddílovým systémem práce (v protíváze vůči systému družinovému, kdy je oddíl rozdělen na více poměrně samostatných družin a hlavní vedoucí

obstarává „jemnou organizační práci“ s jejich vedoucími). Vedení oddílu pracuje s jednou skupinou dětí, pravidelně se s nimi schází a připravuje většinu programu. Výhody tohoto systému představují možnost působit plošně na všechny členy, to, že se celý oddíl dobře zná, a nenáročná příprava krátkodobého programu i při nižších cílech či organizačních schopnostech vedení. Mezi nevýhody patří často nárůst obtížnosti vedení oddílu při vyšším počtu dětí, riziko ohrožení oddílu při nedostatku vhodných vedoucích a povrchnější tradice. Oddílový systém bývá příznačný pro začínající oddíly a oddíly v krizi (Kuklík 2006, 10-12).

V rámci střediska Gemini a sdružení Argo převažoval oddílový systém po celou dobu jeho existence. Oddíly jsou sice členěny na posádky, ale hlavní podíl práce na organizaci programu spočívá na kapitanátu. Výše uvedené nevýhody oddílového systému ale umožňuje kompenzovat existence sdružení samotného. Vedení sdružení sleduje a diskutuje fungování jednotlivých oddílů, řadu nutných administrativních úkonů obstarávají osoby, které se nepodílejí na běžné činnosti oddílů a existence více oddílů v rámci sdružení umožňuje přestupy vedoucích mezi oddíly, je-li toho třeba.

4.1.2 Vedení sdružení

Nejvyšším orgánem sdružení je *argolita*, kterou tvoří *navigátor*, správce majetku, správce financí, kapitáni oddílů a případně další činovníci argolitou ustanovení. Navigátor jedná jménem argolity, řídí její práci a podepisuje za sdružení písemnosti zásadní důležitosti. Není-li některá z výše uvedených funkcí obsazena, přechází její výkon automaticky na navigátora. Každý člen argolity je volen na dobu neurčitou a musí se svou funkcí souhlasit; minimálním věkem je 18 let, odvolat z funkce ho může výhradně argolita

a to kdykoliv na návrh nejméně jednoho svého člena shodou prosté většiny. Argolita se schází dle potřeby na návrh kteréhokoliv svého člena, zpravidla jednou do měsíce, a může se platně usnášet za přítomnosti alespoň 2/3 svých členů. Při hlasování rozhoduje prostou většinou hlasů. Pravomoci argolity jsou: volení a odvolávání členů argolity, schvalování stanov, organizačního řádu a směrnic a vypracovávání strategie sdružení, koncepce výchovy, programů a úkolů dle poslání sdružení. V případě, že počet členů argolity klesne na nulu, svolává se členská základna, která zvolí novou argolitu nebo rozhodne o zániku sdružení (WWW4-1). K tomuto případu však zatím nikdy nedošlo.

Současná argolita s několika úpravami (přejmenování funkce navigátora na admirála, zrušení funkce viceadmirála, změny v pravomocích) funkčně vychází z admirality, která byla obdobným orgánem sdružení Gemini. Rozhodování argolity probíhá v neformálním duchu, stručný zápis vypracovává dodatečně navigátor. Schůzek argolity se podle svých možností a potřeby účastní i další členové vedení jednotlivých oddílů a případně i další osoby (zástupce rodičů, staří členové podílející se na chodu sdružení).

Obdobou setkání argolity na úrovni oddílu jsou *kapitanáty* (schůze kapitanátu oddílu), které má však mají ještě více neformální podobu a konají se podle potřeby. K setkávání kapitanátů oddílů a diskusi nad otázkami týkajícími se vedení dále sloužily „kapitánské“ (na úrovni sdružení) a „bocmanské“ (na úrovni oddílu) výpravy, v Gemini konané v 80.letech několikrát do roka (*Kurýr 1985/P,1; Kurýr 1985/7, 1; Kurýr 1986/4, 3*), později v Argu jen zřídka.

4.1.3 Odlišnosti Arga a Gemini

Vzhledem k tomu, že současná organizační struktura sdružení Argo do značné míry vychází ze struktury střediska Gemini a celý systém se průběžně vyvíjel, zaslouží některé prvky organizačního řádu bližší srovnání. Následující odstavce porovnávají po formální a obsahové stránce organizační řád Gemini z podzimu 1988 (*Kurýr 1988/5, 9-12*)¹⁰, organizační řád Gemini schválený k 31.8.2004 (*WWW3-2*), stanovy Gemini z roku 1991 (*Kurýr 1991/10, 2-3*), stanovy ARGO z roku 2001 (*STAG01*) a stanovy ARGO schválené na podzim 2007 (*WWW4-1*). Je nutné upozornit, že nejde vždy o stejný typ dokumentů - zatímco organizační řády definují podrobněji vnitřní provoz sdružení, stanovy jsou určeny pro registraci na Ministerstvu vnitra ČR a jsou stručnější. Sdružení Argo však organizační řád nemá a jeho základní organizační principy (zejm. způsob hlasování v argolitě) jsou součástí stanov.

Řád Gemini z roku 1988 poměrně podrobně specifikuje jednotlivé body oddílové činnosti a spojuje otázky organizační s otázkami programovými a metodickými. Slohově je členěn do jednotlivých bodů - bod 1 určuje závaznost řádu, bod 2 je věnován oddílům Gemini, bod 3 rozvádí náplň činnosti, body 4 a 5 vyjmenovávají teoretické zásady a cíle, ze kterých řád vychází. Body 6 a 7 definují průběh a typy členství, bod 8 popisuje symboliku. Body 9-16 popisují pravomoci a povinnosti Admirality a jednotlivých funkcí od admirála po bocmana, body 17-20 pak jednotlivé kategorie oddílů. Hospodářské otázky a možnost zániku sdružení řád neřeší vůbec. Celkově působí dojmem textu, který byl vytvářen maximalisticky sdružením pro sdružení, se snahou popsat

---

¹⁰ První porevoluční organizační řád z roku 1991 je s řádem z roku 1988 prakticky totožný (výjimkou je zrušení funkce 1.kadeta a možnosti hlasovat z pověření), takže na tomto místě není podrobněji rozebírán (*Kurýr 1991/5, 2-5*).

ideální stav a tak ho kodifikovat (*Kurýr 1988/5, 9-12*). Jde údajně o dokument vypracovaný především zásluhou Fletchera, který na existenci řádu a jeho dodržování kladl větší důraz, než jak bylo zvykem dříve, kdy byly podobné dokumenty spíše formalitou (*I11*).

Stanovy Gemini z roku 1991 mají 7 bodů, body 1 a 2 pojmenovávají sdružení a popisují jeho program a poslání, bod 3 je věnován zdrojům finančních prostředků, bod 4 členství, bod 5 možnostem používání symboliky a bod 6 hrubě popisuje organizační strukturu a odvolává se na vnitřní organizační řád. Bod 7 se zabývá případným zánikem sdružení. Text je minimalistický, stručný a psaný úředním jazykem (*Kurýr 1991/10, 2-3*).

Organizační řád Gemini z roku 2004 má celkem 10 bodů. Bod 1 je věnován podstatě Gemini, popisuje cíle, hlavní složky programu, tradice a zásady, členskou základnu, způsob spolupráce s rodiči, vzdělávací systém a symboliku. Bod 2 se týká jmění Gemini a hospodářských otázek, body 3-5 definují pravomoci a funkce admirality a jednotlivých funkcí. Body 6-9 popisují jednotlivé oddíly, bod 9 pak vyjmenovává další činnost pro děti a mládež. Bod 10 stručně zmiňuje možnost zániku sdružení a definuje platnost organizačního řádu. Oproti řádu z roku 1988 jsou jednotlivé body stručnější a koherentnější, kontinuita je patrná, celkově působí dojmem textu, který je určen pro širší veřejnost, místy se přibližuje jazyku propagačních letáků (*WWW3-2*).

Stanovy Arga z roku 2001 mají 8 hlav členěných na jednotlivé body. Jazyk je stručný, blízký právníckému. Hlava 1 je věnována základním ustanovením, hlava 2 posláním a principům. Hlavy 3 a 4 jsou věnovány členství, hlava 5 organizační struktuře a procesu rozhodování. Hlava 6 majetku, hlava 7 možnosti zániku sdružení. Hlava 8 ruší platnost dřívějších stanov. Jde o text určený k úřednímu použití, psaný tak, aby minimalizoval možnost sporu o význam

jednotlivých bodů (*STAG01*). Stanovy z roku 2007 na tyto stanovy přímo navazují i v počtu i náplni jednotlivých bodů, jsou však ještě stručnější, představují pouze základní definici sdružení a pravidla jeho organizace na nejvyšší úrovni. V detailech odkazují na existenci vnitřních směrnic, které narozdíl od Gemini ve skutečnosti již nejsou zapsány formálním způsobem a jsou spíše věcí dohody v rámci sdružení a rozhodnutí argolity. Principy hlasování v argolitě jsou však v obou případech přímo součástí stanov (*WWW4-1*).

Z funkčního hlediska je možné za nejdůležitější rozdíl mezi sdruženími Gemini a Argo označit rozložení hlasů v admiralitě/argolitě. V rámci admirality má při hlasování každá funkce jeden hlas, může tedy docházet ke kumulaci hlasů u jedné osoby, pokud tato vykonává více funkcí. Stanovy Gemini dále umožňují pověření hlasováním v případě nepřítomnosti, a umožňují admirálovi jmenovat si podle potřeby viceadmirály, vetovat každé rozhodnutí krom vlastního odvolání a určit výsledek hlasování v případě rovnosti hlasů. Stanovy Arga kumulaci hlasů s funkcemi vylučují, navigátor nemá právo veta, funkce odpovídající viceadmirálovi neexistuje a v případě rovnosti hlasů se hlasování až třikrát opakuje a je-li výsledek stále vyrovnaný, je rozhodnuto losem. Tyto změny je možné považovat za důsledek odchodu Arga z Gemini, kde byla vyšší míra centralismu a soustředění rozhodování do rukou admirála předmětem kritiky zvláště poté, co se funkce admirála po návratu z emigrace ujal Dag, s jehož názory a metodikou se vedení tehdejších Argonautů postupně rozcházelo (*I01*).

Jednotlivými složkami vedení sdružení Argo jsou tedy argolita, dále pak vedení oddílů a vedení posádek. Ze srovnání s mnohem většími organizacemi, jako jsou Junák, Liga lesní moudrosti a další, tedy vypadávají všechny jejich nadřazené úrovně s oblastní a celostátní působností. Sdružení Argo má v tomto případě nejbliž ke skautskému „středisku“ –

uskupení více oddílů působících v jednom místě, a původní Gemini bylo ostatně podle tohoto vzoru vytvářeno. Je třeba dodat, že tento model není jediný. U některých méně centralizovaných organizací s celostátní působností střediska jako organizační stupeň chybí. Například Liga lesní moudrosti se skládá z jednotlivých kmenů (oddílů s právní subjektivitou) členěných do rodů, nad nimiž stojí až přímo náčelnictvo Ligy lesní moudrosti, které kmeny registruje v rámci organizace. Činnost kmene řídí kmenová rada, která se skládá obvykle z náčelníka, ohnivce (strážce duchovního života kmene), rodových náčelníků, písmáka (kronikáře) a hospodáře, může však být rozšířena podle potřeby. Kmeny mohou být poměrně malé, na jejich založení stačí šest osob z nichž jedna je starší osmnácti let, kmenová rada je volena prostřednictvím celokmenového sněmu (*Pecha 1999, 233-235, 240, 247-248*).

4.2 Hospodářství

4.2.1 Financování

Hlavními zdroji příjmů malých tábornických sdružení jsou členské příspěvky, příspěvky od nadřazených organizací, peníze vybrané z uspořádaných akcí, dotace a dary. Argonauti po odchodu z Gemini zpočátku účetnictví nevedli, provoz oddílu nebyl po hospodářské stránce náročný a silný byl podíl osobního nasazení a improvizace (*I01*). V současnosti je již hospodářství ustálenější, mimo jiné i kvůli možnosti čerpat dotace, která však vyžaduje podvojný účetnictví, zároveň je ale vyšší administrativní zátěž. V rámci argolity odpovídají za hospodářské otázky navigátor, správce financí a správce majetku, přičemž pouze prvnímu jmenovanému zabere

administrativní práce pro sdružení v průměru 40 hodin měsíčně. Hlavní díl této činnosti tvoří kromě účetnictví samotného sepisování podkladů pro úřední žádosti a žádostí samotných (např. darovacích přiznání, potvrzení o bezdlužnosti a potvrzení o existenci sdružení od MVČR nutné pro poskytnutí dotací), udržování kontaktu se sponzorujícími starými členy a výběr a nákup nového majetku (*I10*).

Členské příspěvky jsou nejpravidelnějším zdrojem příjmů, nikoli však nejvýznamnějším. Na počátku 90.let se v Gemini vybíraly ve třech termínech (leden, duben, říjen), členové středních oddílů platili 250.- Kčs, členové mladšího oddílu 150.- Kčs, vedoucí oddílů a členové admirality příspěvky neplatili (*Kurýr 1992/3, 5*). Členové Argonautů dnes platí 350.- Kč za měsíc. Částka je splatná jednou za půl roku předem, přímo se z ní platí plavání v Podolském stadionu, sdružení samotné z ní dostane k dispozici přibližně 15 tis. Kč za rok. Členové mladšího oddílu Apollon platí 150.- Kč, rovněž měsíčně, sdružení z tohoto zdroje získá ročně asi 15 tis. Kč. Oddíl Achilleus do společné pokladny přispívá 10 tis. Kč ročně. Vedení sdružení a oddílů příspěvky neplatí (*WWW4-2*).

Peníze vybrané z pořádání akcí mají přednostně pokrýt vzniklé náklady (doprava, pronájem ubytování...), přebytek je obvykle používán na vyrovnaní schodku vzniklého z jiné akce. Jde především o částky vybírané před jednotlivými oddílovými výpravami. Jejich výše se liší podle finanční náročnosti akce, jeden člen platí dnes přímo před odjezdem přibližně 100-300 Kč. Částka by měla být nastavena tak, aby vždy vznikl malý přebytek, v praxi se ale tuto zásadu nedaří vždy dodržovat (*WWW4-2*). Brigády, které nebyly zaměřeny např. pracovní na zvelebení klubovny, ale na získání financí pro oddílovou činnost byly spíše řídkým jevem (*Kurýr 1992-93/8,12*) a ve sdružení Argo se dnes neorganizují, poslední proběhly po osamostatnění sdružení v polovině 90.let.

Příspěvky od nadřazených organizací dnes nepobírá Gemini ani Argo žádné, neboť obě sdružení jsou samostatná. Nicméně v době, kdy bylo Gemini součástí oficiálních organizací (PKOJF, ODPM), dařilo se mu získávat od nich různé finanční a materiální příspěvky pro svou činnost, a to i od několika různých organizací současně (I01). I po osamostatnění obhospodařovalo část majetku Školské správy na Praze 1 (Kurýr 1992/3, 5). V době, kdy bylo Gemini součástí Obvodního domu pionýrů a mládeže, resp. Obvodního domu dětí a mládeže, řízeného školskou správou Prahy 1, byli někteří jeho členové zaměstnanci a funkcionáři odboru turistiky a byl jim vyplácen plat i příspěvky na provoz oddílů. Činnost vykonávaná pro oddíl byla však i začátkem 90.let považována za nekomerční, dobrovolnou aktivitu a jakkoli se vedení střediska nebránilo tomu, poskytnout svým členům a vedení oddílů finanční výhody formou příspěvků na činnost, neplacení nákladů apod., přechod na komerčnější bázi byl považován za silně nežádoucí pro své případné negativní dopady na výchovu a mezilidské vztahy (Kurýr 1991/5,6-7).

Dary sdružení poskytují především starší členové, případně do oddílové činnosti více zapojení rodiče. Na oplátku mohou získat například možnost využívat majetek sdružení, jde však, nehledě na způsob fakturace, spíše o přátelské kontakty než o plně komerční sponzoring. Výše darů je výrazně proměnlivá (I10).

Příjmy z dotací jsou v případě Arga dvojí, jde o dotace poskytované Magistrátem hlavního města Prahy na jednotlivé akce a dále Městskou částí Praha 4 na vybavení loděnice a další majetek. Částky poskytované magistrátem se však zatím každý rok snižují (celkem přibližně 15 tis.Kč. v roce 2007) a je opakovaně vyžadován velmi podrobný popis akce spolu s účetnictvím, delší akce jako například tábory kontrolují úředníci na místě. S tím spojená administrativní zátěž je pro sdružení je v poměru k získané částce vnímána jako natolik

vysoká, že se sdružení rozhodlo magistrátní dotace nadále nevyužívat (I10; WWW4-2).

Argo také využívá možnosti umisťovat reklamu na svém majetku a svůj majetek pronajímat, nedanitelný příjem z této činnosti může činit až 300 tis.Kč ročně, není ale vždy naplněn. Pozemek bývá pronajímán na různé oslavy, pro pravidelné schůzky modelářského klubu NAMOLO! a v roce 2007 se na něm např. konal týdenní tábor nadace BERKAT (I10; WWW4-2).

Celkové příjmy sdružení Argo za rok 2007 činily přibližně 620 tis. Kč, sdružení se podařilo převést na podvojný účetnictví a vyrovnat starší pohledávky a dluhy (zejm. vyvolané koupí klubovny). Roční pravidlené náklady přitom vyjdou ročně na zhruba 50 tis.Kč (zejm nájem pozemku, pojištění a energie), nepravidelné se pohybují kolem 200 tis.Kč. ročně (opravy, nákup vodáckého vybavení) (I10; WWW4-2).

4.2.2 Klubovna a nemovitý majetek

Klubovna, místo, kde může docházet k pravidelnému setkávání členů a kde je možné uskladnit společný majetek, pro provoz organizace klíčová – „*Když má klubovnu, může být sdružení samostatné*“ (I01). Výběr prostorů byl v minulosti diktován zejména aktuálními možnostmi, nutností a otevíral značné pole pro improvizaci. Po roce 1989 se řadě sdružení daří postupně získávat různé objekty do svého vlastnictví, na druhou stranu zesílil tlak na komerční a obytné využívání jednotlivých vhodných prostor (IA).

11. oddíl Psohlavců sídlil závěru 60.let v Holandské ulici na Praze 10, o klubovnu přišel se zrušením střediska Spirála v roce 1970, následně se jako mládež ČČK přesunul do Havanské ulice 20 na Praze 7. V následujícím období

sloužily jako základny pro oddílovou činnost Dagův byt¹¹ a loděnice TJ Slavia Vysoké školy v říční navigaci poblíž Palackého náměstí na Praze 2, která byla jako loděnice využívána od roku 1971 až do roku 1984. Po založení Gemini získaly oddíly navazující na tradici Jedenáctky do užívání bývalé stavařské buňky v areálu PKOJF, původně určené ke zbourání, které byly postupně renovovány svépomocí i prostřednictvím Parku. Obdobným způsobem byla před Dům dětí a mládeže na Praze 1 získána druhá klubovna v ulici U železné lávky na Malé Straně, tzv. Korz, která měla sloužit jako vodácká základna pro Prahu 1. Bližší okolnosti tohoto procesu již byly, vzhledem ke své úzké souvislosti se vznikem Gemini, podrobněji popsány v kapitole 3.3. Když v roce 1980 přišlo středisko o klubovnu v PKOJF, která vyhořela, využívalo nadále jako hlavní klubovnu Korz, jenž na jednom pozemku spojoval loděnici, dvě obytné místnosti, sociální zařízení, skladovací prostory a dvorek s možností parkování. Kromě Korzu též získal oddíl Argonauti krátkodobě zázemí na základně Svazarmu na Libeňském ostrově a na začátku 80.let se podařilo získat do užívání další prostory v Mostecké ulici 1 („Věž“, hygienicky nevyhovující byt – 2 místnosti) využívané Argonauty a krátkodobě oddílem Kentaur a dále zrušený obchod v ulici Veleslavínově, kde působily oddíly Zehněšekha a Tenskwatava v době, kdy byly součástí střediska, a střídavě i oddíl Prométheus (*I04; I08; I09; KronM1, 13.1.1988; Kurýr 1984/2, 2; Kurýr 1984/2, 2; Kurýr 1987/2,2; Kurýr 1992-93/1,12; Kurýr 1992-93/1,12; Kurýr 1992-93/3,5; Kurýr 1992-93/8, 4*).

Gemini se též dlouhodobě snažilo získat do užívání nebo vlastnictví objekt, který by byl využitelný jako základna pro delší zimní výpravy. V roce 1978 se tak podílelo na opravách hájovny poblíž vápenky v Kovářské v Krušných horách, která byla v majetku JZD z Lounska, kam by posléze mohly oddíly

---

¹¹ Zdejší fotokomora je sdružením využívána dodnes (*WWW3-1*).

jezdit. Na jaře 1978 se však vedení JZD změnilo a spolupráce skončila (*Kurýr* 1992-93/7, 4). Pokus o koupi chalupy v obci Svitava - Lindava v roce 1979 selhal na požadované ceně 120 tisíc Kčs, Admiralita a lidé kolem ní dokázali dát dohromady pro tento účel pouze 75 tisíc Kčs (*Kurýr* 1993-94/1,3). V roce 1986 uvažovalo Gemini o koupi chalupy v Jizerských horách, došlo i ke shromáždění přes 80 tisíc Kčs (z toho 14 tisíc z pokladny sdružení, zbytek od podílníků z řad starých členů, kteří měli být postupně vyplaceni), k rozjednané transakci ale nakonec nedošlo (*Kurýr* 1986/8, 2, 5; *Kurýr* 1986/4, 2; *Kurýr* 1986-1987/3,1).

V roce 1993 muselo Gemini přestat využívat místnosti v Mostecké ulici, Argonauti měli prostřednictvím jedné ze svých členek možnost přesunout se do jedné místnosti domku v Kanovnické ulici 73 na Hradčanech, vedení Gemini preferovalo Korz, aby zabránilo narůstající izolaci oddílu. Na podzim po odchodu z Gemini se nově vznikající sdružení Argo přesunulo právě na Hradčany, i když klubovna zprvu musela projít rekonstrukcí a nebyla prvních několik měsíců využívána. Klubovna ale byla pro svou malou velikost a omezení daná nájemní smlouvou (nemožnost přespávání, zachovávání klidu na dvoře, po konfliktech omezený přístup) čím dál tím méně vyhovující a tak byla od roku 1999 intenzivně hledána nová (*I01;I04;P-HG*).

Při pátrání po klubovně byly zvažovány různé alternativy včetně lodi v Holešovickém přístavu a zdevastovaných veřejných záchodků ve Stromovce. Novou klubovnou Arga se nakonec od roku 2002 stal samostatný objekt loděnice v ulici U branických ledáren 1772/3 na Praze 4. Jde o jednopatrovou převážně dřevěnou stavbu s vlastní loděnicí, dvěma většími klubovnými místnostmi, terasou, sociálním zařízením, kuchyní a půdou, která stojí na břehu Vltavy u bývalé ledárenské zátoky. Klubovna je ve vlastnictví sdružení, to využívá i přilehlý pozemek se hřištěm, který má pronajatý od Povodí

Vltavy. Objekt měl soukromého majitele, byl však devastován bezdomovci. Sdružení brzy dospělo s majitelem k dohodě, podle které bude mít loděnici v pronájmu a na splátky ji odkoupí. Na opravách stavby se následně pracovalo především brigádně a svépomocí, dodnes zde byl proinvestován přibližně 1mil. Kč (WWW4-2; WWW4-3).

V roce 2003 dále začalo jednání mezi sdružením a firmou RESEC s.r.o., v jejímž vedení je jeden ze starých členů Jedenáctky, které vyústilo do získání zdevastované budovy v Habraticích v Krušných horách do majetku sdružení. Rekonstrukce objektu by měla být financována provozem větrných elektráren fy RESEC na pozemku a současně by stavba měla sloužit jako základna pro akce sdružení v regionu a měla by být i využívána komerčně např. poskytováním prostoru pro zážitkové a ekologicky výchovné kurzy (ZA040107).

4.3 Oddílový rok

4.3.1 Struktura oddílového roku

Oddílový rok vychází ze školního roku a začíná u všech oddílů oficiálně na přelomu září a října. Od jeho zahájení probíhají každý týden schůzky a alespoň jednou do měsíce se koná vícedenní víkendová „výprava“. Rozvrh konání schůzek a výprav se v průběhu historie mnohokrát měnil podle aktuální potřeby a možností. Pravidelnou součástí programu už od založení Gemini jsou také povinné ranní kurzy plavání pro střední oddíl, které se konají každý týden.

Náplň a směřování výprav jsou vysoce proměnlivé v závislosti na roční době a očekávaném počasí, vedení oddílu je plánuje přibližně měsíc dopředu s tím, že termín je stanoven na počátku pololetí. V teplejší části roku převažují

putovní akce spojené s přespáváním venku, od listopadu do Velikonoc slouží oddílu jako základna rekreační chalupy starých členů a rodičů současných členů, levně pronajaté školní objekty (např. tělocvičny) apod. Vybírány jsou přednostně oblasti turisticky zajímavé, není to však podmínkou, pokud to program nevyžaduje nebo okolnosti nedovolí.

Některé akce označované jako „tradiční“ se konají pravidelně každý rok. První z nich je výprava zvaná „Zahajovačka“¹², která v případě oddílu Argonauti vždy probíhá ve skalách u Zakšína poblíž Dubé. Program Zahajovačky je dlouhodobě poměrně neměnný, jeho součástí jsou jak návštěva „posvátných míst“, tak i konkrétní hry. Na Zahajovačce také bývají členům oznamovány změny v provozu a organizaci sdružení pro příští rok.

Na podzim následují „Pětidenní“, v podstatě běžná výprava o prodlouženém víkendu podzimních prázdnin, dále dvoudenní městská detektivní hra „Vyzvědači“ (v 80. letech však konaná na jaře – *Kurýr* 1985/7, 1) a „Literární konference“ – víkendová výprava s převážně kulturním a uměleckým programem. Poslední akcí před Vánoci je „Nadílka“ v klubovně, na kterou následující den navazuje vánoční divadlo celého sdružení, kde jednotlivé oddíly předvádějí dramatické výstupy a promítají se fotografie z uplynulého roku.

O vánočních prázdninách se v Gemini konávala „Vánočka“, dobrovolná akce starších členů (v tomto případě od 8. třídy ZŠ výše) na horách (L01). Po odchodu Argonautů z Gemini se z původně oficiálních „Vánoček“ stala neoficiální silvestrovská setkání starších členů, která nejsou pevně

---

¹² V prostředí sdružení je zvykem používat v názvech tradičních akcí s výjimkou táborů (které mají pokaždé svůj vlastní unikátní název) velké písmeno. Tento úzus, se kterým je možné setkat se i v literatuře (srov. Zapletal 2007, 201–203), přebírám. Tam, kde je takový název uveden poprvé nebo je třeba jej odlišit od obecného významu slova (Expedice/expedice; Sraz/sraz), jej kladu do uvozovek.

organizovány. Jako „Vánočka“ nebo „Vánoční výprava“ byla v Gemini však také označována v prosinci, později v lednu nebo únoru pořádaná týdenní lyžařská výprava „Expedice“, kterou Argo organizuje dodnes (*KronM1; Kurýr 1982/2, 5*).

V březnu se v oddílu Argonauti konala a dosud koná jednodenní „Dohoda“ upomínající na založení oddílu, o Velikonocích pak ve středních oddílech probíhala „Robinzonáda“ – putování na delší vzdálenost zakončené dvoudenním odpočinkem a velikonočním programem. Významnou akcí na přelomu května a června je „Sraz“, víkendové setkání celého sdružení, jehož součástí bývá i vodácká soutěž „Regata“ (poprvé 1980). Ta však původně v Gemini byla spojena nikoli se Srazem, ale s jednodenní dnes již nepořádanou „Lehkoatletickou ligou“ (poprvé 1979). V 80. letech v Gemini patřily mezi dnes již zaniklé tradiční akce též „Terasy“, závodní soupeření na malostranských schodištích, podzimní „Drakiáda“, celostředisková soutěž „Mistr uzlování“, „Lacrossová liga“ a „Softballová liga“ (poprvé 1981) (*KronM1, 28.-30.10.1988, 26.4.1989 a jinde; Kurýr 1985/6, 2; Kurýr 1985/1, 2; Kurýr 1987/2,2*).

Oddílový rok končí se začátkem letních prázdnin, během nichž se koná letní tábor, u středního oddílu třítýdenní, u ostatních oddílů zpravidla čtrnáctidenní. V létě pořádají starší členové týdenní až čtrnáctidenní putování, obvyklým cílem jsou slovenské a rumunské Karpaty. Tyto akce jsou dobrovolné, pouze v Gemini u staršího oddílu Poseidon měly přímo status oficiálního letního tábora (*Kurýr 1988/4,11*).

4.3.2 Původ a význam tradičních akcí

Tradiční akce jsou obvyklým strukturujícím prvkem oddílového roku, a to nejen v případě Arga a Gemini, ale i u dalších tábornických uskupení. Z vnějších faktorů se na

jejich podobě podílí dynamika přírodního, školního, oddílového a občanského roku, která do značné míry determinuje, kdy se jednotlivé akce mohou konat a jaká může být jejich náplň. Často se vážou na výročí založení oddílu, začátek a konec oddílového roku a významné svátky (IB).

Původ jednotlivých tradičních akcí je různý, tradice může přetrvat několik desetiletí a generačních výměn. Jejím udržování napomáhá i skutečnost, že příprava programu na výroční akci s ustálenými prvky je jednodušší než jeho vymyšlení od začátku. Například vznik argonautské výroční „Literární konference“ v roce první polovině 1992 z původně jednorázové výpravy byl dán především snahou účinně využít období, pro které je příznačné nevlídné počasí a kdy je třeba začít nacvičovat vánoční divadlo. Lyžařská „Expedice“ byla zavedena, protože o v termínu Vánoček bylo často ještě málo sněhu a protože děti bylo snadné uvolnit v zimě ze školy. Pro Expedici bývaly využívány jarní prázdniny, vzhledem ke změnám v jejich rozvržení v rámci školního roku se na ně už ale neváže pevně. „Robinsonáda“ připadá na volné dny velikonočních prázdnin, název a charakter akce vycházejí, stejně jako Vyzvědači a výroční závod „Terasy“, ještě ze skautského prostředí, konkrétně z tradice oddílu J. Foglara, i když jejich obsah je v současnosti již mírně odlišný (I08; KronAG91; Zapletal 2007, 150; Foglar 2000, 65-72, 98-100).

Oproti tomu „Zahajovačka“, „Divadlo“, „Dohoda“ a „Sraz“ mají větší symbolický význam a jsou dány především potřebami sdružení. V případě Divadla a Srazu jde o příležitosti, kdy se rodiče, bývalí členové a další příznivci sdružení mohou seznámit s jeho činností a také vzájemně mezi sebou. Sraz má kořeny již v počátcích střediska Gemini a vychází z obdobného typu akcí pořádaných skautskými organizacemi, jeho hlavním cílem je umožnit setkání jednotlivých oddílů a v podstatě tak posilovat vědomí společné identity celé skupiny. Divadlo začalo být pořádáno až samostatným sdružením Argo, jakkoli

částečně navazovalo na tradiční promítání diapozitivů z oddílového roku v divadle Radar na Praze 7 a divadelní představení na střediskových srazech Gemini (srov. *Kurýr* 1989/9,2). Kromě roviny společenského setkání slouží více i jako propagační akce zaměřená na rodiče a staré členy. Po odchodu z Gemini bylo i prostředkem, jak se vůči němu vymezit a přihlásit se plně k tradici oddílu Argonauti. Celá akce měla zpočátku výrazně slavnostní charakter a pozvánky byly rozeslány širokému spektru starých členů (I01;L01). Vánoční nadílka spojená s obdarováváním se členů navzájem, zapalováním svíček na stromku nejlepšími členy oddílu a tajnou posádkovou činností (společným tajným projektem, typicky nějakým vylepšením do klubovny) měla tradici ještě z dob 11.oddílu Psohlavců a byla někdy prohlašována za 2. nejvýznamnější akci hned po táboře (*Kurýr* 1982/2, 1). „Zahajovačka“ a „Dohoda“ se svým dlouhodobě stabilním místem konání a programem slouží jako vyjádření kontinuity a identity jednoho oddílu. Na obou akcích se hrají stejné hry a jsou spojeny s ritualizovanou cestou na „posvátná“ místa a otevíráním „pokladu“, který obsahuje především zápisník se záznamy z minulých roků. Zahajovačka byla spolu s dnes již součástí programu skautské Jedenáctky, Dohoda vznikla nově po založení Argonautů (I08). Ostatní oddíly slavily své založení obdobným způsobem ale jindy a na jiných místech (často ve spojení se Zahajovačkou), tradice ale není vzhledem k jejich menší kontinuitě tak ustálená.

Po roce 1989 je možné pozorovat celkový úbytek tradičních sportovních a soutěžních akcí celého sdružení, jako byly Lehkoatletická liga, Drakiáda, Mistr uzlování a Lacrossová liga. Zvláštní případ je softballová liga, byla zrušena již v roce 1985 (*Kurýr* 1985/1, 3; *Kurýr* 1987/2,2), ale tradice hraní softbalu se udržela až do současnosti, byť pouze jako občasná nebo dobrovolná činnost. Přetrvaly akce, které mají více symbolický a společenský než sportovní

význam. Tento jev je snad možné dát do souvislosti s celkovým poklesem počtu členů, jenž neumožňuje držet vedle sebe více středních oddílů, které spolu mohou soupeřit. Přetrvávající události tohoto charakteru (Vyzvědači) se buď stávají jednou z výročních výprav středního oddílu nebo součástí jiné akce (Regata).

4.3.3 Letní táboř

Tábor je často vnímán jako nejvýznamnější událost a završení oddílového roku. Zároveň jde o akci organizačně náročnou, která vyžaduje dlouhodobou přípravu. Táboř je z organizačního hlediska možné rozdělit na putovní (vodácká nebo pěší putování) a stálé, kdy oddíl stráví většinu času na jednom tábořišti. Základní osnovu tábora podrobně popisuje např. *Kurýr 1990/8*, 6-7. Po stránce výchovně-metodické je tábor výjimečný v tom, že umožňuje kolektivu fungovat poměrně samostatně a bez přerušování delší dobu, přičemž může celou tuto dobu využít k výchovnému působení (*Zapletal 2007*, 164).

První fází přípravy tábora je hledání tábořiště. Ověřována je možnost využít pozemků, na nichž se tábořilo již v minulosti, zároveň jsou však, je-li to nutné, vyhledávána místa nová. Přednost mají polohy vzdálené od „civilizace“ (typicky pohraniční pohoří), v blízkosti potoka nebo jiné vodní plochy. Doporučení a kontakty si jednotlivá sdružení vyměňují navzájem, spíše však nekoordinovaně a v osobní rovině. Nejvyužívanější táborové lokace Argonautů představovaly rybník Velká Holná (6 táborů), okolí Budáková v Novohradských horách (7 táborů, pouze samostatné Argo) a Slovenské Rudohoří (3 táboř, pouze Argonauti v Gemini) (*P-HA*). Následuje celá řada úředních úkonů a obstarávání povolení, která je podrobněji popsána v kapitole 7.2. Zároveň je nutné zajistit dřevo pro táborové stavby a připravit

program, rozpočet, inventář a plán stravování (*Kurýr 1990/8, 6-7*).

Po stránce programové má každý tábor svou „legendu“, celkové tematické naladění, které ovlivňuje jeho charakter (někdy jsou dočasně měněny i kroje a přezdívky např. na indiánské, srov. např. *KronAG94*), tak i celotáborovou hru. Pojem „legenda“ v tomto smyslu i samotnou metodu propojení táborové činnosti prostřednictvím hry s dobrodružným libretem do praxe českých tábornických oddílů zřejmě zavedl J. Foglar ve 40. letech 20. stol. V případě Argonautů byly nejčastěji používány legendy historické s výrazným, nikoli však převažujícím prvkem indiánským. V některých letech průběžně navazovaly na legendu celoroční, narozdíl od táborů celoroční legenda ale nebyla pravidlem (*P-HA; Zapletal 2007, 178-179; Foglar 2000, 92*).

Táboru předchází „Předtáborovka“, několikadenní přípravná akce, které se účastní převážně vedení oddílu a starší či bývalí členové, a jejímž cílem je přichystat tábořiště – posekat trávu a postavit základní táborové stavby (kapo¹³, latrínu, věž a bránu, jámu na odpad, slavnostní ohniště...). Vlastní stany už si staví členové oddílu sami v prvních dnech tábora, kdy zároveň probíhají dokončovací práce na výše uváděných stavbách. Tradičně byly používány buď plátěné stany s dřevěnou podsadou pro 2-3 osoby nebo tee-pee pro jednotlivé posádky. Užívání „indiánských“ tee-pee se neomezovalo jen na tábory s indiánskou legendou, někdy byly jednotlivé typy staveb kombinovány. Na tábořišti se někdy vystřídalo více oddílů, typicky střední a mladší, na konci tábora byla většina staveb (s výjimkou kapa, bylo-li tábořiště používáno opakovaně) stržena.

---

¹³ V podstatě jde o táborovou kuchyni kombinovanou se zásobárnou a jídelnou. Název vznikl na druhém táboře Argonautů, jehož legenda byla odvozena z Magalhãesovy výpravy, z portugalského výrazu „Cabo Sagres“, který odkazoval na námořní akademii a základnu Jindřicha Mořeplavce (*I08; I10*).

Program táborů je variabilní, sleduje však některé zažitě zvyklosti – tábor má své slavnostní zahájení a zakončení, v jeho průběhu jsou organizována dvě přibližně dvoudenní putování (putování dvojic a posádek), případně může jeho začátek navazovat na vícedenní celooddílové putování nebo vodu. Na každý běžný táborový den připadá jedna významnější „etapová“ hra, které je součástí celotáborové hry, jednou za dva roky se průběžně plní i „Hiawathova zkouška“, kterou je možné srovnat např. s Foglarovými bobříky nebo skautskou zkouškou tří orlích per. Program organizuje kapitanát, za vykonávání táborové služby a hlídky však zodpovídají jednotlivé posádky. Návštěvy rodičů a dalších osob na táboře jsou omezovány, protože by mohly narušovat program, rodičům ale bývá vyhrazen jeden návštěvní den. Tradičně se pořádají také přepady táborů staršími členy sdružení, bývá zvykem, že jsou předem domluveny s vedením oddílu.

4.4 Symbolika

Vlastní symbolika je výrazným prvkem podílejícím se na definici tábornických sdružení dětí a mládeže ve smyslu této práce. Nejčastěji je vyjadřována prostřednictvím pojmenování užívaných pro různé oblasti oddílového života (názvy akcí, oddílů, přezdívky), specifickým oblečením (kroje), prostřednictvím významných předmětů (vlajky, kroniky), existencí „posvátných“ míst a vlastní obřadností. Význam přiřádaný jednotlivým prvkům této symboliky je u různých sdružení různý, hluboce propracovaná je například symbolika a obřadnost woodcraftu vycházející ze spirituality a života severoamerických Indiánů (srov. *Pecha 1999, 248*), dále pak symbolika skautská, která čerpá z více zdrojů různých zdrojů včetně evropské heraldiky, živé přírody, vojenství,

křesťanství a woodcraftu (srov. Čáka 1990). U československých variant nadnárodních organizací se přidával i prvek národních dějin (např. husitství) a obecně slovanský (Pecha 1999, 271-272). V letech, kdy byl Junák zakázán, nemohly původně junácké oddíly používat skautskou symboliku, hledaly si proto náhradní způsoby, jak svou svébytnost vyjádřit. Nově vytvářená symbolika vznikala kombinací skautských motivů, a to především na úrovni struktury, kdy byl jeden systém navenek nahrazen jiným, aniž by se výrazně měnil jeho vnitřní význam, prvků převzatých od dalších podobných uskupení (tramping, woodcraft) a vlastní invence vedoucích (ID; II).

Symbolika Gemini a Arga vychází ze dvou zdrojů - antiky a námořnictví.

Námořnická symbolika byla zavedena v roce 1971, kdy byli bývalí členové Jedenáctky organizováni v oddílu vodní turistiky TJ Slavia Vysoké školy, a dále rozvinuta po založení Gemini. Odráží se v podobě krojů a názvech hodností (plavčík, lodník II. a I. třídy, člunař, kormidelník, kormidelník s jednou až třemi hvězdičkami; vyjadřují stupeň osobního růstu v rámci výchovného programu) a funkcí (bocman, kadet, kapitán, admirál/navigátor; vyjadřují zařazení v rámci struktury vedení) (Kurýr 1992-93/1,12; Kurýr 1992-93/4, 7).

Zatímco námořnická symbolika vyplývala z role vodáctví v organizaci, zavedení antické symboliky bylo víceméně dílem náhody, konkrétně inspirace výstavou o Argonautech v Náprstkově muzeu, která údajně probíhala v době zakládání oddílu (I07). Antické prvky byly ale narozdíl od námořnických dále myšlenkově rozvíjeny a vyjadřovány i na ideové rovině prostřednictvím ideálu *kalokagathia* (I09). Z antické mytologie vycházejí pojmenování jednotlivých oddílů i sdružení Gemini a Argo. Název „Gemini“ byl zvolen pro svou zvukomalebnost i jako označení organizace „blíženců“ sdružující oddíly, které jsou si „po všech stránkách svého

života blízké". Pravidlo pojmenovávání oddílů podle antické mytologie bylo a je stále dodržováno, výjimku představovaly oddíly, jejichž název se sám vžil pro existující skupinu lidí (Vikingové) (*Kurýr* 1992-93/4, 7,8), oddíly do střediska přišlé s vlastní tradicí odjinud (Zehněšekha) a záměrně přírodněji a „indiánsky“ orientovaná Tenskwatava. Posádky v rámci oddílů měly obvykle námořnické nebo antické názvy, dočasně je však bylo možné změnit, vyžadovala-li to legenda celoroční hry.

Sdružení, oddíl a posádka mají vždy vlastní znak, znaky sdružení a oddílu byly obvykle graficky sjednocené, znaky posádek volnější. Tato část symboliky byla poměrně stabilní, zejména u znaků oddílů, a případné změny byly pouze kosmetické – u oddílu Argonauti například po vystoupení z Gemini došlo jen k odstranění symbolu Gemini ze znaku. Další úpravy znaků ve sdružení Argo byly spojeny s pokusem o sjednocení grafického stylu pro účely propagace a webové prezentace v roce 2002. Základní symboly byly oddílů byly v různé míře upraveny, zjednodušena byla ale jejich grafická podoba a jako podklad dostaly nový symbol sdružení – modrou kompasovou střelku (*I03; ZA020318*).

Kromě této obecné symboliky mají pro sdružení symbolický význam ještě kroje, konkrétní předměty a místa a jednotlivé prvky oddílové obřadnosti. Tento význam bývá přímo artikulován, předměty a místa bývají označovány jako „argonautské“ nebo „oddílové“, případně (u míst více než u věcí) jako „posvátné“.

4.4.1 Kroje a významné předměty

Skautský kroj vycházel ze stejnokroje, který nosili vojáci generála Baden-Powella v jižní Africe, doznal však v průběhu času a v různých zemích řady obměn. Jeho základ

tvořily zpočátku khaki klobouk se širokým okrajem a šňůrkou, šátek s jednotnou oddílovou barvou uvázaný kolem krku, s uzlem vepředu, lehká khaki košile, krátké kalhoty, ponožky a nízké boty. Důraz byl kladen na praktičnost a reprezentaci celého hnutí (*Baden-Powell 2003, 23-24*), výhodu byla také nízká cena (*Svojsík a kol. 1991, 12*). Dočkal se ale celosvětově různých regionálních úprav a rozlišení podle zaměření oddílů a stáří či funkcí nositele. Současnou podobu kroje českého Junáka se všemi variacemi uvádí *WWW7*.

Sdružení, která působila v době zákazu skautingu, samozřejmě nesměla skautský kroj používat, ale přesto přebírala některé jeho prvky. Psohlavci v závěru 60.let nosili hnědé manšestrové krátké kalhoty se zelenou košilí, na levé kapse se znakem střediska – psí hlavou (*Břečka 1999, 233*). V době, kdy byla Jedenáctka registrována jako mládež Červeného kříže, používali její členové zase khaki oblečení, případně jako vodáci modré košile, a na rameni domovenky se znakem Jedenáctky. Součástí kroje již nebyl šátek, je možné říci, že se kroj celkově přiblížil trampskému způsobu oblékání (*I10*).

Po založení Argonautů tvořila jejich kroj tmavomodrá trička s velkým znakem modré kompasové střelky na hrudi a odznaky hodností na rameni spolu se sportovní obuví, krátkými kalhotami a modrou „námořnickou“ lodičkou s bílým lemováním (*WWW12*). V 80.letech se však kroj všech oddílů Gemini ustálil na zelené košili, námořnické čapce – lodičce, kalhotách v přírodní barvě (v létě krátkých), bílých ponožkách a sportovní obuvi. Na levém rukávu košile byl ve výšce tří prstů od lemu ramene umístěn kruhový terčík o průměru 4,5cm se znakem oddílu doplněným znakem Gemini, pod ním se pak nacházelo označení hodnosti. Nad znakem oddílu bývalo často našito tolik dřevěných korálků, kolika se jejich nositel zúčastnil táborů. Na pravém rameni se nosil kruhový odznak s vyšitým orlím perem dokazující splnění táborové Hiawathovy

zkoušky. Barva lodičky byla modrá nebo bílá, jedna z barev byla vždy užita na většinu její plochy a druhá na lemování – jejich kombinace se ale lišila mezi jednotlivými oddíly a mezi běžnými členy a vedením (*Kurýr 1988/5, 10*). Kromě tohoto kroje měli Argonauti ještě kroj „námořnický“ sestávající z modré haleny a bílých kalhot, který se měl používat na vodáckých akcích, a posádky mohly mít vlastní kroj dle vlastního uvážení. Oba dva tyto případné další kroje ale nebyly užívány při slavnostních příležitostech (*KronAG91*).

Argo zpočátku kroje používané v Gemini zcela přejalo, během 90.let byly ale zelené košile kritizovány jako nepraktické a neestetické a nahrazeny méně formálními a volnějsími bílými halenami z přírodních materiálů vyráběnými v Nepálu a dodávanými prostřednictvím fy Sanu-Babu, v níž někteří bývalí členové pracovali. Znak oddílu nebyly na těchto košilích umístěny na rameni, ale na hrudi pod zapínáním, přičemž další distinkce byly z kroje odstraněny. Materiál byl ale náchylný k zašpinění, takže si je členové začali z vlastní iniciativy barvit. Námořnická lodička zůstala součástí kroje (*I03; I06; WWW6*).

Kroj patří mezi tzv. „povinné věci“, které si každý člen musí nosit na akce, prakticky je ale jeho užívání vynucováno jen při slavnostních příležitostech. Oproti první polovině 20.století je obecně možné pozorovat ústup jednotných krojů v řadě tábornických sdružení. Podoba junáckého kroje je sice stanovena pevnými předpisy, ale například už jednotlivé oddíly Asociace TOM mají pestrou škálu krojů, od skautsky vyhlížejících kompletů až po oddílová trička, čepice nebo jen připnuté znáčky. Žádný obecný krojový předpis v tomto případě neexistuje (*kolektiv 2001a, 96; WWW7*).

V případě unikátních „posvátných“ předmětů jde hlavně o objekty dokládající kontinuitu oddílu a používané při slavnostních příležitostech, jako jsou „oddílová svíce“ (stará velká svíčka omotaná provazem, která se používá při

pasování členů), vlajka (konkrétní stará vlajka) a oddílové kroniky, dále je možné jmenovat pádlo, které bylo v Gemini symbolem admirála, a na jehož listu jsou jména a volební období předchůdců. Symbolem kapitána byla v Gemini píšťalka zavěšená na krku, šlo však spíše o označení funkce a neměla „posvátný“ význam (Kurýr 1988/5, 10).

4.4.2 Obřadnost a posvátná místa

Obřady prováděné v rámci sdružení je možné rozdělit na obřady pro všední den, obřady pro sváteční příležitosti kolektivního života a obřady pro etapové momenty růstu a zrání jedince (podle Pecha 1999, 249) ¹⁴.

Ve sdruženích Gemini a Argo jsou typickými prvky všední obřadnosti nástup a pozdrav. Nástup vyhlašuje kapitán nebo jiný člen vedení, kdykoli je třeba vyřídit organizační, programové nebo jinak důležité záležitosti za přítomnosti celého oddílu, a to smluveným zapískaným signálem. Všichni členové se musí dostavit na místo do 13 vteřin, utvořit čtverec, jehož strany tvoří kapitanát a tři posádky¹⁵ a nebo kruh kolem ohniště, zaujmout „námořnický postoj“ (mírně rozkročené nohy, ruce za zády) a zachovat ticho. Následuje pohov a organizační část nástupu. Kroje nejsou na nástupu podmínkou, není-li předem vyhlášen jako slavnostní. Pozdravy jsou dva – pozdrav při rozchodu z akce, kdy členové utvoří kruh, chytí se sevřenou pěstí za palce, a třikrát spojenýma rukama zamávají za zvolání „raz-dva-tři-ahoj!“ a běžný pozdrav pro jakoukoli příležitost – podání ruky, pohled od očí a „ahoj“. Druhý uvedený pozdrav je v podstatě variantou

---

¹⁴ Pecha 1999 používá toto dělení pouze pro praxi woodcraftu, je ale možné ho považovat v rámci tématu za obecně platné.

¹⁵ Skautské oddíly původně nastupovaly do přehledného útvaru na vojenský způsob, čtvercový způsob nástupu zavedla jako první Dvojka vedená J. Foglarem, stejně jako třináctivteřinový limit na dostavení se k nástupu (Zapletal 2007, 188-189; Foglar 2000, 35-36).

tradičního skautského podání ruky, až na to, že se nepodává ruka levá, která je ve skautské symbolice blíže k srdci, ale pravá (srov. *Baden-Powell 2003, 21*). Trampské „zalamování palců“ (viz *Altman 2003, 267*) se nepoužívá. Za zvláštní a zřídka (zejm. při akcích více oddílů nebo slavnostních příležitostech) užívanou formu pozdravu je možné považovat „oddílový“ nebo „střediskový“ pokřik. V roce 1985 přijalo Gemini jako svůj slavnostní pokřik „Druh co druh v pevný kruh, nikdo nás nezdolá!“ (*Kurýr 1985/5, 3*), jednotlivé oddíly měly pokřiky vlastní. Argonautský pokřik „Hou hou hou, Argo go!“ se po odchodu Argonautů z Gemini stal i pokřikem celého sdružení Argo.

Obřady pro sváteční příležitosti kolektivního života zahrnují slavnostní ohně pořádané na důležitějších akcích (střediskový sraz, zahájení tábora) nebo k významným příležitostem (změna kapitánů) a výroční obřady vázané na tradiční akce.

Výroční obřady na tradičních akcích mohou být spojeny s „posvátnými“ místy. „Posvátná“ místa představují jak širší oblasti (v běžně používaných větách typu „jedeme na posvátná místa Argonautů“), tak i zcela konkrétní plošně malé polohy, které mají symbolický význam. V případě Argonautů mají „posvátný“ status místa ve skalách poblíž Pustého zámku u Zakšína – konkrétně skalní blok zvaný „Měsíční skála“ a nedaleká skála se starým pokrouceným stromem zvaným Quajak, kam jezdila na Zahajovačky již Jedenáctka (*I10*). Na Měsíční skále oddíl příležitostně tábořil a pravidelně se na ní pořizuje společná fotografie, jinak ale není v současnosti spojená s žádnými dalšími aktivitami a slouží i jako zástupné označení pro celou oblast, více obřadnosti je spjato s Quajakem ¹⁶. Dalším „posvátným“ místem je okolí skalního

---

¹⁶ Název je zřejmě odvozen od mezoamerických tropických stromů rodu *Guaiacum* („lignum vitae“), konkrétní důvody použití tohoto názvu se již dohledat nepodařilo, současní členové oddílu neví, co pojem znamená (*WWW8; WWW9*).

hřbítku poblíž Klínce u Bojovského potoka, kde probíhá nejobřadnější část Dohody. Ve všech případech jde o místa, která nemají symbolický význam mimo okruh oddílu, nejde např. o tramská tábořiště nebo jiný podobný typ objektů, a nenacházejí se na nich žádné výrazné trvalé úpravy (ohniště, nápisy). Jak na Quajaku, tak u Klínce, se oddíl mlčky a bez rozdělávání ohně vydává z momentálního tábořiště na posvátná místa, na Zahajovačce probíhá slavnostní projev kapitána následovaný soutěžně pojatým pojídáním donesených kompotů a přeskokováním skalní spáry, na Dohodě hledání „pokladu“ – ukryté krabice s deníkem, kam se účastníci Dohod zapisují. Skříňka s deníkem a „pokladem“, kam se ukládaly památeční předměty, se původně nacházela též na Quajaku (srov. např. *Kron314*, 2.-4.10.1981), v současnosti se zde ale už nenachází a tato tradice se nedrží.

Podoba slavnostních ohňů je bližší tradici ostatních hnutí, oddíl mlčky nastoupí v kruhu kolem ohniště a jeho členové se drží za ruce, následuje zapálení ohně „ohnivci“¹⁷ (vybranými členy, kteří si zaslouží vyznamenat) a společný zpěv slavnostní písně „Dávno již“ (anonymní český překlad „Auld Lang Syne“ R. Burnse). Poté kapitán vyšle jedním směrem stisk ruky a ve chvíli, kdy se mu z druhé strany vrátí, vyhlásí začátek celé slavnosti. Další průběh večera už je uvolněnější, hlavní osu programu tvoří zpěv písní a vyhlašování věcí, které se týkají oddílového života (organizační změny, výsledek celotáborové hry, výchovné apely). O oheň se nadále starají pouze ohnivci a je zakázáno do něj cokoli vhazovat. Pro člena oddílu může mít podobná událost charakter, který bývá zpětně popisován až jako až kvazináboženský zážitek (*I05*; *I06*).

Přechod mezi jednotlivými hodnotami, zástupce obřadů pro etapové momenty růstu, je vyjádřen rituálem pasování, který

---

¹⁷ Význam „ohnivce“ je zde odlišný oproti oddílům s woddcrafterskou tradicí, kde se „ohnivci“ věnují duchovnímu rozměru oddílu bez vztahu k dalším funkcím (*IG*).

se obvykle odehrává na některé výpravě při slavnostním nástupu celého oddílu kromě nováčků. Jeho základ má poměrně stabilní podobu, na místě je zapálena oddílová svíce, kapitán oddílu má krátký proslov a následně jsou jím adepti nových hodností pasováni plácnutím přes rameno a obdrží odpovídající nášivky a pamětní „glejt“. Ve sdružení Argo byl tento rituál obohacen o prvek shazování pasovaných z mírně vyvýšeného místa do rukou ostatních členů, kteří je musí zachytit, tento obřad má vyjadřovat vzájemnou důvěru, které se členové těší. Dalšími prvky, které někdy byly nebo jsou součástí pasování v Argu a Gemini, je například společné pití z poháru se sladkým nápojem tajného složení, chutí připomínajícím svažené víno, který mezi účastníky koluje, a příchod na místo pasování se zavázanýma očima. Narozdíl např. od skautské nebo předrevoluční pionýrské organizace neskládá nově přijatý či pasovaný člen žádný slib (srov. *Baden-Powell 2004, 19; kolektiv 1988, 446-447*).

4.5 Časopisy, deníky a zpěvníky

Součástí oddílového života je i existence tiskovin a dalších specifických textů reflektujících život sdružení, a to jak publikací s praktičtějším zaměřením vydávaných sdružením, tak i vlastní tvorby členů. Oddílové časopisy měly zpravidla formát A5 (několik přeložených stran A4) a byly nejprve psány na stroji, skládány kolážovým způsobem a kopírovány. V 90. letech začaly být postupně připravovány pro tisk zcela elektronicky. Po technické stránce nebyl rozdíl mezi publikacemi určenými vedení sdružení a těmi, které vydávali sami členi středních oddílů příliš velký.

V Gemini byl vydáván interní časopis samizdatového typu „Kurýr“, který byl určen členům admirality, nebyl distribuován mezi zbytek členstva a obsahoval především

materiály, úvahy a dokumenty týkající se provozu střediska, dále pak volnější úvahy, příležitostně i poezii a např. náměty na oddílové hry. Kurýr vycházel jednou měsíčně s výjimkou prázdninových měsíců (srov. např. *Kurýr* 1981/2; *Kurýr* 1993-94/2). V roce 1989 také začal vycházet informační bulletin odboru turistiky TJ PKOJF „Viking“, který byl méně obsáhlou obdobou Kurýra pro starší oddíl Vikingů (*Viking* 1989/1). Oba věstníky dlouhodobě vytvářel V. Bernard (Fletcher). Ve sdružení Argo časopis podobný Kurýru nevycházel, pokus vydávat obdobně zaměřený *Echion* v roce 1996 selhal pro celkový nezájem a technické obtíže s tiskem (*Echion* 1996/1).

Další časopisy vydávali samotní členové. Účastníci prázdninových putování starších členů si tiskli a kopírovali deníky z těchto akcí (srov. např. *Slovensko* 1992). V Jedenáctce existoval časopis Šíp, do něhož přispívali členové oddílu i vedení (*I07*). V roce 1990 začal v Gemini vycházet časopis „Levý břeh“ vydávaný členy Poseidonu a staršími členy středních oddílů, který obsahoval zejména jejich vlastní literární tvorbu a v menší míře subjektivně laděné zprávy z akcí. Jeho náplň byla kritizována zejména ze strany Fletchera, který zastával názor, že střediskový časopis by měl odrážet především střediskovou činnost (*Levý břeh* 1990/3, 1-3; *Levý břeh* 1990/4, 13; dále srov. např. *Levý břeh* 1990/1a).

Ve sdružení Argo byl od roku 1993 do roku 2004 vydáván časopis SBĚR, který byl původně založen z popudu vedení oddílu Argonauti a měl poskytovat prostor pro úvahy týkající se sdružení i literární tvorbu jeho členů. Vzhledem k malému množství dodávaných příspěvků se ale postupně přeměnil v téměř čistě recesistický občasník reflektující oddílové dění humornou formou. Redakce SBĚRu tvořená převážně dvěma

členy oddílu¹⁸ se zároveň prezentovala jako oddílové vydavatelství a publikovala pod touto značkou i deníčky z prázdninových putování, sběratelskou karetní hru s oddílovou tematikou apod. (*SBĚR 1993/1 SBĚR 1997/4; SBĚR 2004/1*). Kromě SBĚRu v Argu ještě krátkodobě vycházely dětské „časopisy“ *Záchvat*, *Hmydy*, *Frňákovník* a comicsový *Splatman*. Ve všech těchto případech šlo rovněž o tvorbu členů středního oddílu (srov. např. *Záchvat 1998/2; Splatman 1; Hmydy 1; Frňákovník 1996-97/3*).

Kromě oddílové kroniky, která je kolektivním dílem, psaným postupně jednotlivými členy a doplňovaným kapitanátem, existovaly i kroniky posádkové a „lodní deníky“. Zatímco posádkové kroniky (srov. např. *KronM1*) byly vedeny jen občas, lodní deník tvořil součást výchovného programu a šlo v podstatě o „osobní kroniku“ každého člena, který do ní zapisoval dojmy z akcí, kterých se účastnil. Lodní deníky byly pravidelně kontrolovány, hodnoceny a jejich provedení bodováno.

Oddílové zpěvníky obsahují texty písní často zpívaných v oddíle, v některých případech i s akordy. Patřily mezi povinné věci, které si každý člen musel vozit s sebou na oddílové akce. Distribuovány byly nesvázané, jejich majitelé si je museli dotvořit sami, někdy si do nich i vlepovali a dopisovali další texty. Kromě těchto zpěvníků existovala ještě jednorázová sešitová vydání zpěvníků zaměřených na konkrétní skupiny, které ale nebyly považovány za povinné věci (*ZS1986*).

---

¹⁸ Pro úplnost je třeba zmínit, že autor této práce se v mladším věku na vydávání časopisu podílel.

5 Prostředky a důsledky výchovy

5.1 Výchovný program

5.1.1 K obecným rysům výchovného programu tábornických sdružení

Jak už bylo řečeno v úvodu, tábornická sdružení mládeže odlišuje od ostatních mládežnických organizací zejména metodika, která vychází ze skautingu jako svébytného směru mimoškolní pedagogiky. Tento výchovný program je univerzálně zaměřený, cílem je především všestranné rozvinutí individua prostřednictvím pedagogiky zážitku (*Pecha 1999, 315*), namísto na jednostranné zaměření sází oddíl na pestrost, což je navíc v různé míře doplněno hodnotovým až duchovním rozměrem (*IG*). Duchovní či obecně etická složka bývá spojena s vůdčím vzorem, který kombinuje ideální praktické dovednosti i duševní vlastnosti, a jemuž se členové snaží připodobnit. Baden-Powell se odvolával na rytířství a s ním spojené ctnosti (*Baden-Powell 2003, 210 a dále*), čeští zakladatelé skautingu rozšířili tento Baden-Powellův rytířský aspekt o dnes neakcentované „slovanské junáctví“, například tematiku chodskou a černoorskou, nevyhýbali se ale alespoň teoreticky ani vzorům samurajským (*Svojsík a kol. 1991, 66-98*).

E. T. Seton našel v tomto ohledu svůj ideál v severoamerickém Indiánovi (*Pecha 1999, 257-264*). Woodcraft měl od začátku oproti skautingu filozoficky propracovanější kodex mravních zásad formulovaný E. T. Setonem jako „Dvanáctero zásad lesní moudrosti“. Je prezentován alegorií dvanáctera paprsků, tj. zásad lesní moudrosti, které jsou sdruženy do čtyř světél po třech, k nimž vedou čtyři cesty –

cesta Těla ke světlu Krásy, cesta Mysli ke světlu Pravdy, cesta Ducha ke světlu Síly a cesta Služby ke světlu Lásky. Adept kráčí po těchto cestách, aby dosáhl pravého lidství. Tento kodex obecně příliš nelpí na liteře svých formulací a zdůrazňuje jejich ducha, akcentuje hodnoty jako jsou úcta k životu, poctivost, pokora, odvaha, laskavost a radost (Pecha 1999, 56-70, 291-296). Český zakladatel woodcraftu, M.Seifert, se sice původně při konstituci vzoru rovněž opíral o slovanské junáctví, zásadně však odmítal „militaristického a klerikálního ducha“ skautingu Baden-Powellova i Svojsíkova a rytířský vzor¹⁹, chtěl do junáctví vložit „přírodu a výchovu zkušeností a výchovnou práci“ (Seifert 1920, 15-23), mezi vzory uváděl například i staré Řeky (Seifert 1920, 362-365).

Už v počátcích našeho skautingu bývá jako důležitý prvek uváděna vysoká míra samosprávy na úrovni družin i oddílů reprezentovaná družinovým systémem práce (Seifert 1920, 50, 54-55; Svojsík a kol. 1991, 679-680). Vůdce oddílu má sloužit rovněž jako vzor osobním příkladem, být organizačně schopný a nadšený pro junáckou myšlenku, kterou aplikuje na svůj život (Svojsík 1991, 692; Seifert 1920, 59-65). Podobně modernější publikace zmiňují jako jeho hlavní vlastnosti kreativitu, charakterovou pevnost, teoretické a odborné vědomosti a organizační schopnosti. Musí mít pedagogický takt a zvládat vyvážit poměr autoritativních a liberálních prvků ve výchově (Pecha 1999, 309-311). Autoritativní prvky výchovy se projevují jak formou pobídek, pochval a pokárání, tak i v rámci systému případných sankcí (přirozený trest, zesměšnění, odložený trest, soud) (Pecha 1999, 317-318). Oddíl však oproti škole více staví na dobrovolnosti a nadšení a tak může svým členům teoreticky

---

¹⁹ „Rytíři byli lidé, kteří nepracovali, jen bojovali a bavili se, a ten hříšný svůj život zakrývali hesly, frázemi o cti, spravedlnosti a hrdinství. Zkrachovalo brzy to rytířství, poněvadž bylo tak nepoctivé, jako celé křesťanství středověké, jež je zplodilo.“ (Seifert 1920, 17-18)

vštěpovat hodnoty, které škola předává obtížněji už proto, že školní docházka je povinná (IG)²⁰. Vlastní oddílové zákony jsou obvykle kodifikovány jen v základní idealizující formě, platí však striktně (různá „desatera“, srov. např. *Svojsík 674-677*, aplikace Dvanáctera zásad lesní moudrosti – srov. *Seifert 1920, 82-100*).

Řada sdružení má dále vlastní systém zkoušek, jehož prostřednictvím mohou členové prokazovat získané dovednosti a stoupat v oddílové hierarchii. Například ve woodcraftu jde o získávání „orlích per“ zavedené již v počátcích organizace E. T. Setonem (*Pecha 1999, 29*). Skauting zpočátku umožňoval postup na hodnost skauta 2.stupně a 1.stupně (*Baden-Powell 2003, 22*), v současnosti má organizace kromě toho komplexní a flexibilní systém „odborek“ – zkoušek z jednotlivých dovedností umožňujících získávání odpovídajících odznaků (*Česák a kol. 1998; kolektiv 2001a*). Členové tak mohou v rámci univerzální eticko-praktické výchovy rozvíjet i vlastní zájmy a specializaci.

Reálné výsledky tohoto programu se hodnotí obtížně, už proto, že akcentují i etické hodnoty. Podrobný kvalitativní pedagogicko-metodický výzkum na toto téma, který by se zabýval např. jen skautingem mi není znám, je ale přinejmenším možné uvést výsledky výzkumu prováděného Radou mládeže Slovenska uváděné L.Macháčkem, které jde s jistou tolerancí s ohledem na geografickou, historickou i kulturní blízkost obou států vztáhnout i na území ČR. Vyplývá z ní, že členové občanských sdružení a spolků ve věku 15-26 let

- mají ve 100 procentech případů (oproti 84 procentům u zbytku populace) vlastní hobby či jiný zájem nesouvisející se studiem a prací;
- častěji organizovaně realizují své zájmy (43,3 procent oproti 6,2 procentům);

---

²⁰ „Co člověk dostává v oddíle, to s úctou hltá, nebouří se tak, jako ve škole, když, tak je to jiná kvalita vzpoury.“ (IG)

- častěji se na jejich volnočasových aktivitách podílí mládežnická organizace (20 procent) nebo církevní spolky (13,3 procent), neformální „parta“ pak 43,3 procenty oproti 72 procentům u nečlenů;
- méně se věnují pasivní zábavě (sledování televize, návštěvy kina, poslech hudby) a více sportovním aktivitám, i když zde se rozdíl pohybuje pouze kolem 10 procent;
- mají menší podíl sexuálních a mileneckých aktivit (53 procent v kategorii „téměř vůbec ne“ oproti 35 procentům u nečlenů);
- členství vyžaduje aktivnější přístup a plnění povinností, což může napomoci získávání cenných zkušeností, ale zároveň některé jedince odrazuje od participace. Asi 70 procent mladých lidí nemá potřebu se organizovat (*Macháček 2002, 188-190*).

5.1.2 Specifika Gemini a Arga

5.1.2.1 Teoretický základ

Výchovný program Gemini byl široce diskutován a vždy byl považován za něco, co tvoří páteř činnosti sdružení – teoretická, ideová a metodická složka provozu organizace měla pro jeho vedení stejný význam jako praktická. Po založení Gemini byl však program oddílů modifikován tak, aby se bylo možné vyhnout nařčení ze skautingu a aby bylo na první pohled zřejmé, že jde o oddíly sportovní. Základní osu praktického programu tvořila pěší, vodní a zimní turistika (*Kurýr 1992-93/4, 7*). Osou eticko-výchovné části programu byla vlastní interpretace antického konceptu *kalokagathia*, ideálu vyrovnané fyzické a duševní krásy, který odpovídal

všestrannému zaměření oddílu a zároveň ladil s přijatou antickou symbolikou (*Kurýr 1992-93/4, 7; I07*). V nejobecnější linii bylo prosazování tohoto zaměření prezentováno jako výchova k odbornosti, lásce, kráse a moudrosti (*KronAG91*). Nešlo však o něco, co by bylo zavedeno až čistě v souvislosti se vznikem Gemini, komplexní výchovu podobného typu prosazoval Dag už v Jedenáctce (*I09*).

Kurýr, občasník Gemini, uvádí v roce 1984 jako hlavní důvody pro oddílovou činnost definované ve společné diskuzi na úrovni vedení tyto prvky: předávání získaného, seberealizaci kapitána či kadeta, socializaci členů a spoluvytváření životního způsobu. Smyslem Gemini pak bylo zastřešovat činnost oddílů, umožňovat spolupráci a spoluprožívání kapitanátů (*Kurýr 1984/3, 1*). Program oddílu byl v interních metodických pokynech Gemini pro účely jednotlivých akcí rozdělován na rovinu etickou (hlavní výchovné cíle akce), praktickou (praktické dovednosti), sportovní a tělocvičnou, estetickou a kulturní a dále pracovní a tvořivou (opravy a výroba oddílového vybavení) (*Kurýr 1984/2, 1*). Vedení oddílů mělo rozvíjet znalosti, vlastnosti a charakter svých členů a poskytovat jim šťastně prožité dětství; výchova měla být mravní, rozumová, tělesná, estetická, pracovní a polytechnická (*Kurýr 1985/7,2*), měla vést k již výše uvedeným hodnotám: myšlení, lásce, kráse a odbornosti (*Levý břeh 1990/1b, 23*). Obecným ideálem byl typ člověka, který se dobře učí, má všeobecný přehled, zajímá se o věci, dokáže o nich přemýšlet, duchovně se na něm a on na sobě pracuje, a zároveň nemá potíže s tím, vyrovnat se bez předsudků s nepřízní vnějších podmínek²¹. Oddíl by v tomto ohledu měl podporovat otužilost, samostatnost a pozitivní návyky i díky odloučení dětí od rodičů (*I01*)²². Preferováno

---

²¹ „Člověk, kterej je schopnej mít šťastný stav mysli“ (*I07*)

²² „Polovina mejch vrstevníků nesnese nocleh na karimatkách, nesnese spánek ve společné místnosti, blbě jídlo, nepohodlí, zabeďněnost... Oddílovému člověk nezkazí nepohodlí zážitek. (...)Rodič nebude dítě hnát

bylo individuální působení, kdy kapitán oddílů dobře zná své svěřence a může je vést (*Kurýr 1990/7,9*). Výrazný, zejména v rámci Dagova přístupu v Gemini a zprostředkovaně i přístupu Juta v rámci Argonautů, byl důraz na výchovu v myšlení směrem k otevřenosti, nabourávání myšlenkových klišé a vzdělání v kulturní oblasti (*I01*). Už od dob Jedenáctky bylo podporováno čtení „dobrých knih“ (*Kurýr 1992-93/4, 7; I01*).

Už v 80.letech dále existovala v Gemini diskuze o sexuální a citové výchově členů procházejících pubertou, která byla zapojována do oddílové činnosti především v podobě neformálních přednášek a debat. V dobovém kontextu, kdy téma nebylo na školách příliš otevíráno, šlo o poměrně výrazný prvek (*Kurýr 1987/8, 6*). Nevyjasněný a diskutovaný byl oproti tomu vztah střediska ke křesťanství (*Kurýr 1990/6,9*), organizace si držela od náboženství odstup, i když ve skautském prostředí obecně byla křesťanská tradice nezanedbatelná. Tato skutečnost byla zřejmě i jedním z důvodů, proč se Gemini ke skautingu po roce 1989 nepřihlásilo (*I04*).

V současném Argu nejsou výchovné cíle sdružení diskutovány tak podrobně, jako v Gemini, do značné míry závisí na úsudku vedení oddílu, které se řídá vlastními názory a tradicí. Občasné diskuze na toto téma sice probíhaly a probíhají, zejména v době konsolidace sdružení kolem roku 1997, ale nejsou vnímány jako nezbytná součást života. Uváděny jsou možnosti jako poskytnout lidem alternativu k tomu, co znají odjinud, „*v přístupu k přírodě, k lidem, nekonzumovat, participovat*“ (*I06*), naučit člověka všestrannosti, samostatnosti, poctivosti a zodpovědnosti (*I01; I02; I03; WWW4-4*). Kalokagathia je nadále uváděna jako jeden ze základních pilířů výchovy, pojem však je oproti

---

do studený vody, odpírat mu jídlo (...) Putování - může si vzít na záda spacák, kus chleba, večer padne na mez, tam se vyspí a jde dál. To způsobuje svobodu. Je odúzkostněný." (*I01*)

Gemini méně akcentován při jejím praktickém průběhu, i když metodické rozdíly nejsou velké (*WWW4-4*)

5.1.2.2 Metodika

Metodiku výchovy je možné rozdělit na formální a neformální, přičemž formální představují různé systémy zkoušek a pravidel, neformální pak průběžné předávání hodnot a výchovné působení vlastním příkladem nebo nutností řešit různé situace.

Hlavní osou formální části výchovného programu je „Námořní akademie“, která svou strukturou částečně navazuje na systém odborností používaný ve skautingu (srov. např. Česák a kol. 1998). Jejím základem je „Námořnická knížka“²³, sešitek formátu přibližně vysokoškolského indexu, který obdrží každý člen oddílu, který splnil nováčkovskou (plavčickou) zkoušku, a který obsahuje řadu bodů členěných do jednotlivých kategorií. Současná námořnická knížka sdružení Argo 40 kategorií po 12 bodech. Splnění bodu potvrdí člen vedení oddílu nebo jiná k tomu oprávněná osoba, která je členem sdružení, po souhlasu vedení. Splněním určitého počtu libovolných a stanovených bodů postoupí člen na vyšší hodnost a je na některé z oddílových akcí obřadně pasován. Před poslední reformou krojů obdržel i příslušné distinkce, které si na kroj mohl připevnit. Námořnická knížka testuje zejména praktické tábornické, turistické a výtvarné dovednosti, fyzickou zdatnost, znalost ČR a přírody, v menší míře znalosti kulturní (četba, hudba) a historii sdružení a schopnost připravovat oddílový program. Tento systém, jakkoli částečně inspirovaný junáckými odbornostmi, byl zaveden až po vzniku Gemini (*I10*; srov. kolektiv 2001b, 41-63).

---

²³ Pouze v indiánsky laděném oddílu Tenskwatava byla nazývána „Tenskwatavova zkouška“, obsah ale zůstal stejný (*I11*).

Nováčci (v 80.letech v Gemini též nazývaní „uchazeči“ - *Kurýr* 1984/2, 5) nebyli za plnohodnotné členy oddílu považováni. Těmi se stali až po splnění plavčické zkoušky, na což byla stanovena lhůta, zpočátku tříměsíční, ne vždy však dodržovaná. Nováček měl rovněž k dispozici jednoho ze starších členů („patrona“, v Jedenáctce byli patroni dva), který měl povinnost mu s přípravou pomáhat (*Kurýr* 1985/10, 3; 107; 110). Další hodnosti, již vázané na plnění námořnické knížky, jsou spíše prestižní záležitost, nevážou se na ně žádné konkrétní funkce, jakkoli se od členů s vyššími hodnostmi očekávalo, že se budou zodpovědněji podílet na chodu oddílu.

V roce 1993 zavedlo Gemini nově „Vysokou školu Gemini“, další stupeň námořní akademie pro bocmany, vicekadety, kadety a kapitány (*Kurýr* 1993-94/1,3). Obdoba námořní akademie existovala i v mladších oddílech, jejichž členové si mohli za splněné body nalepovat do předkreslených alb „známky“ encyklopedicky prezentující jednotlivé tábornické dovednosti a výbavu. V tomto případě šlo ale spíše o jednorázový nápad, který poprvé realizoval v závěru 80.let V. Halada - Vova v oddílu Calypso, a který byl později znovu používán v upravené formě, kdy byly některé známky poskytovány přímo za splnění konkrétního úkolu nebo prokázání konkrétní znalosti. Zaměření jednotlivých známek bylo v tomto případě obdobné jako u námořnické knížky (AL01).

Kromě tohoto dlouhodobého bodování dále existovalo a dosud se v Argu používá bodování měsíční zvané „Kariéra“. Během každého měsíce mohou členové získat body za různé činnosti, jakými jsou například vítězství ve hrách, účast na oddílových akcích, čtení a návštěva kulturních představení, plnění bodů v Námořnické knížce apod. Výsledky bodování jsou vyhlášeny na konci měsíce a členové podle míry svého úspěchu obdrží kartičku s titulem (resp. funkcí na lodi typu „černý pasažér“, „hlídka na stěžni“, „kuchař“, „lodní lékař“) na

příští měsíc, s níž se spojují různé drobné výhody či povinnosti. V Jedenáctce byl rovněž kladen důraz na plnění foglarovského „modrého života“ (I10).

Základní soupis pravidel pro oddílový život představuje „lodní řád“ shrnující v heslovitých bodech oddílové zákony²⁴. Narozdíl od Zákona lesní moudrosti (Pecha 1999, 56-70) nebo skautských zákonů (kolektiv 2001b, 22-23) se více soustředí na praktickou stránku oddílové činnosti než na obecné ideály a stanovuje normy chování v rámci oddílu. Jeho porušení může být sankcionováno. Kromě lodního řádu dále existuje stabilní soubor „nepsaných zákonů“, které se vztahují na konkrétní události a mají menší důležitost²⁵.

Hlavním nástrojem, který umožňuje ukládat sankce, je „černá deska“ – tabulka umístěná v klubovně, na kterou jsou připínány jednotlivé „desky“ představované kartičkami se jménem provinilce. V současnosti platí, že člen, který má pět černých desek, by měl být vyloučen z oddílu, zatímco v Gemini to však ještě platilo striktně, v současném Argu se uplatňuje o trochu větší míra osobní tolerance. Člen se může černých desek zbavit splněním různých pracovních úkolů typu mimořádného úklidu klubovny, štípání dříví apod.

Podstatně důležitější je ale patrně neformální stránka výchovy reprezentovaná celkově charakterem a všední činností oddílu, která nebyla nikdy pevně kodifikována. Výrazné místo zde má romantika, která umožňuje zatraktivnit jednotlivé rysy programu a oddělit jej od „všednosti“, a vytváření sociálních vztahů prostřednictvím dlouhodobého kontaktu, přátelství a

---

²⁴ Obsah lodního řádu se v průběhu let mírně měnil, nikoli však zásadně. V současnosti obsahuje body „noční klid“ (zákaz rušení po vyhlášení nočního klidu), „cizí věci“ (zákaz užívání cizího majetku bez svolení), „veřejnost“ (slušné chování na veřejnosti), „červený zákon“ (povinnost uklidit po sobě), „kázeň“ (poslušnost nařizením kapitanátu), „signály“ (znalost a dodržování signalizace např. pro zahájení nástupu), „fair play“, „slušná mluva“, „pozdrav“ a „dej o sobě vědět“ (omluvy na akce apod.). (LŘ1)

²⁵ Mezi „nepsanými zákony“ patří například držení šlehačící větve při poochodu lesem, stavění toren na nádraží do řady apod. Existence kodifikovaných „nepsaných zákonů“ je jedním z řady prvků zavedených původně J. Foglarem (Foglar 2000, 60-62).

spolupráce (I01). Vedení oddílu hraje roli vzoru, který jen o několik let mladší členy na jednu stranu jen inspiruje osobním příkladem a vlastními koníčky, ale zároveň na druhou stranu vystupuje jako neoddiskutovatelná autorita, která je méně vzdálená než osoba učitele, ale méně důvěrná než rodičovská. Pokud kapitán plní svou roli podle očekávání, může být předmětem obdivu, jakékoli jeho prohršky jsou ale členy, kteří ho stále sledují, kritizovány²⁶. Tato deziluze pochopitelně narůstá s tím, jak členové stárnou, ale přesto se dá říci, že výchova zde probíhá v podstatě obousměrně (I05; I06; I10). Je rovněž nutné, aby vedení mělo dostatečnou pedagogickou autoritu k tomu, aby mohlo motivovat členy i negativně a udržovat potřebnou úroveň drilu – období snižování požadavků na členy (zejména na účast na akcích), kdy oddíl nabývá spíše podoby volnější skupiny přátel, se v dějinách Argonautů (ale např. i zaniklé Tenskwatavy) kryje s obdobími, kdy oddíl stagnoval a prodělával vnitřní krizi (I10; I11). Vyšší míra drilu měla být kompenzována individuálním přístupem a poskytnutím programu a společenství, kvůli kterému stojí členům zato zvýšeným nárokům vyhovět (I11).

Na charakter oddílové činnosti kromě obecné metodiky působily i zájmy jeho vedení. Inspiraci při vytváření programu čerpal Dag v době skautské Jedenáctky ve významné míře z „foglarovek“, časopisu Junák a dalších podobných zdrojů, ostatními oddíly Psohlavců byla Jedenáctka v tomto směru ovlivňována málo. Foglarovská inspirace zesílila poté, co do oddílu vstoupili někteří bývalí členové Foglarovy Dvojky, kteří s sebou přinesli i řadu vlastních zvyků, zákonů a rituálů (I09). Ve druhé polovině 80. let například oproti tomu tvořila výraznou část programu Argonautů čistě sportovní činnost, zatímco oddíl Prométheus byl laděn spíše tramsky.

---

²⁶ „Když člověk vybočil z toho, jak měl kapitán vypadat, tak ho ty děti hrozně sjely.“ (I06)

Tyto variace ale nebyly programově vytvářeny vedením samotného střediska a nikdy neopustily původní skautskou všestrannost ve výchově (I01). Největší odchylku v rámci Gemini tvořil patrně „indiánský“ oddíl Tenskwatava, ale i v tomto případě byly rozdíly poměrně nevýznamné – Tenskwatava především používala jinou symboliku a praktická náplň její činnosti byla stejná, její „indiánskost“ měla spíše úroveň táborové legendy než woodcrafterské komplexity (I11).

5.2 Formování osobnosti a vztahů

Zatímco předchozí kapitoly shrnovaly působení výchovného programu tak, jak byl deklarován, tato shrnuje jeho praktické osobní důsledky, jak byly vnímány jednotlivci s časovým odstupem.

Jako vlastnosti, ke kterým členství v tábornickém oddíle vede a které jsou pro něj specifické, uváděli respondenti na základě své osobní zkušenosti umění komunikovat, jednat za sebe, zodpovědnost (I02; IE)²⁷ a sebepoznání (I01), fyzickou a psychickou výdrž (ID). Patrně nejcharakterističtějším prvkem je však všestrannost (I02; I03; II). Z morálních a soicálních vlastností byly akcentovány prvky jako čestnost, poctivost a humánní přístup k okolí²⁸ (I07; IE; IG), láska k přírodě a vytváření mezilidských vztahů (IF1; IF2). Vedoucí si rovněž osvojí řadu komunikačních a organizačních dovedností²⁹. Toto udávané spektrum dovedností a vlastností se mezi jednotlivými obdobnými sdruženími významně neliší a výrazně se neodlišuje ani od jejich deklarovaných cílů. Oproti zájmovým kroužkům představuje největší rozdíl

---

²⁷ „Barák, o který se sám stará - klubovna. Jen z téhle základní věci - co si nepřinese na výpravu, nemá. Jídlo si musí uvařit sám. Musí vyjít s dalšíma dětma. Jenom z tohoto má člověk hrozně moc.“ (I02)

²⁸ V rozhovoru zmiňováno jako „kladácké vlastnosti“ a „dušínování“, bez pejorativního příděchu (I07).

²⁹ „Nejužitečnější oddíl jako takovej je pro tebe, když se dostaneš do vedoucí role.“ (I08)

všestrannost a schopnost pracovat s lidmi (IA). Uváděna bývá i role oddílové činnosti jako způsobu prevence sociálně-patologických jevů u mládeže (IJ).

Silný podíl sportovní činnosti v přírodě také vede k tomu, že řada odchovanců tábornických oddílů provozuje i v dospělosti a po odchodu ze sdružení z vlastního zájmu jako koníčka různé outdoorové aktivity (I04). Často se lze setkat s tvrzením, že lidé, kteří prošli tábornickým oddílem, a to zejména dívky, mají tendenci inklinovat k pomáhajícím a pedagogickým profesím (I01; IF1; IF2; IG), názory na míru této inklinace se ale mezi respondenty výrazně lišily i v rámci stejného sdružení (IH; II). Ověření tohoto tvrzení by vyžadovalo širší statistické zpracování. Přinejmenším u vedoucích je ale na základě prostého pozorování možné zaměření tímto směrem očekávat.

Sledujeme-li výběr životní dráhy jednotlivých členů oddílu, lze též pozorovat některé převažující směry. V Gemini a Argu byl výrazný humanitní základ a také podíl pedagogických a uměleckých profesí (I01), panovaly ovšem výrazné generační rozdíly dané charakterem oddílu v konkrétním období a složením jeho vedení, které často tvořili vysokoškolští studenti promítající svou specializaci i do činnosti oddílu. Problematický je vztah oddílu a sociálně-pedagogických profesí, které by teoreticky byly nejlepší kvalifikací pro vedení, ale v praxi se členové, kteří se tímto směrem profilují, spíše orientují na jiné organizace a práci s dětmi postiženými nebo sociálně znevýhodněnými. Podobně sportovní kariéra vyžaduje soustředěnější nasazení, než jaké umožňuje případný tábornický oddíl, byť sportovně zaměřený (I04).

Kromě formování osobnosti jednotlivce přispívá program prováděný společně skupinou také k utváření mezilidských vztahů. Pro vytváření sociálních vztahů v rámci oddílu je důležité dlouhodobé prožívání oddílového programu, členové,

kteří v oddíle strávili dobu kratší jak přibližně dva roky, se obvykle později do skupiny nevracejí. Oproti tomu v případě dlouhodobého zapojení vznikají silné sociální vztahy, které mají obvykle charakter dlouhodobého přátelství, a přetrvávají i po odchodu z oddílu jako takového. Takto vzniklá neformální skupina, která má u většiny členů kořeny ve věku kolem deseti let, poskytuje svým členům silné zázemí i v tom ohledu, že její členové si mohou vzájemně vypomáhat, spolehnout se na poctivost ve vzájemném jednání a často podporují činnost oddílu, který tvoří její jádro³⁰.

V některých obdobích (Jedenáctka, nekoedukovaní Argonauti, odchod Argonautů z Gemini) se vytvářely zvláště výrazné výrazné neformální skupiny vrstevníků, silné generace (I01).

Společná oddílová činnost tak může vytvářet přátelské vztahy, které jsou jejich účastníky považovány za výjimečné, i když nikdy nezahrnují všechny členy sdružení. Oddíl odděluje dítě z rodiny často již před pubertou, kdy je větší šance ho zaujmout, poskytuje mu skupinu vrstevníků s obdobnými zájmy, a zároveň skupinu, jejímž členem může být, když se později začne odpoutávat od rodičů. Je-li činnost oddílu intenzivní, nevšední, prvořadá oproti ostatním zálibám a přitom obsahuje elitářský prvek, což bylo vše součástí modelu prosazovaného generací vedení Jedenáctky i v Gemini, může nahradit velkou část dalších interakcí s vrstevníky z jiných prostředí, kteří nejsou schopni podobné možnosti nabídnout.³¹ Pokud se však jedinec ocitl mimo tuto společnost, mohl být naopak dočasně sociálně handicapován nedostatkem jiných vazeb, nemluvě o běžném kontaktu s vrstevníky, kteří nesdíleli hodnoty preferované oddílem (I04; I05; I07).

---

³⁰ „Skoro všechny zákazníky mám lidi z oddílu, kteří prošli. Věřej mi, já věřím jim.. U těch oddílovejch lidí mám určitou garanci věcí, náhledu na svět, v 95 procentech se na to dá spolehnout.“ (I10)

³¹ „Oddíl mě tak naprosto vcucnul, že si pamatuju, co sem měl na výpravě za ponožky, ale ani si nepamatuju, že jsem chodil do školy. V podstatě nemám žádný vzpomínky na základku. Jakmile to bylo mimo středisko, tak to pro mě neexistovalo.“ (I05)

Jakkoli najčastejšie sociálne kontakty probíhajú v rámci jedného oddílu, u nejj vekové rozpätí s výjimkou vedení činí niekoľik let, usnadňuje dlhodobě podobný oddílový program, ktorý má dlhodobě podobný charakter, rovněž komunikaci i s lidmi jiných vekových kategorií na základě společné zkušenosti, stmeluje organizaci mezigeneračně (I05) a může usnadňovat komunikaci i mezi osobami, které byly členy různých obdobných sdružení³² (ID).

Otázka vlivu členství v takové sociální skupině na vztahy partnerské je otevřená a zasluhovala by sama o sobě podrobnější kvantitativní výzkum. „Oddílové“ sňatky se údajně ve větší míře vyskytovaly za socialismu (I09).

---

³² „Člověk je tím ale poznamenaný tak, že se to pozná i na některých postojích (...) ta oddílová minulosť.“ (ID)

6 Struktura a mechanismy skupiny

Následující kapitola se zabývá tím, jak je skupina strukturována a tomu, jakým způsobem udržuje vlastní kontinuitu.

6.1 Struktura skupiny

Při zhodnocení charakteru sdružení jako sociální skupiny je možné navázat na úvahy L.Pechy, které se týkají woodcrafterských „rodů“. Rod podle Pechy představuje malou sociální skupinu, *face to face group*, jejíž členové se znají osobně a v níž tvoří nejvýznamnější přetvářející vlivy osobní vztahy a vazby. Působí zde dvě linie vztahů – vztahy věcné spjaté s programem a vztahy přátelské založené na osobních sympatiích. Jako ideální počet lidí v takové skupině, při které je schopna fungovat, aniž by byla pouze skupinkou přátel, kde převažuje linie přátelských vztahů, a přitom se neměla tendenci členit na menší skupiny, je udáváno 7-15 osob (Pecha 1999, 320-321). Pro srovnání, Baden-Powell pro skautské družiny udává z pedagogického hlediska jako optimální počet 6-8 osob (Baden-Powell 2003, 26). V prostředí sdružení Gemini a Argo rod či družina jako organizační jednotka zhruba odpovídají „posádce“ (obvykle o 6-10 členech), za *face to face group* ve výše uvedeném smyslu je ale vzhledem k převažující tendenci k oddílovému systému práce oproti systému družinovému možné považovat i celý oddíl (srov. Kuklík 2006, 10-12).

Vnitřní členění oddílu na případné podskupiny pak probíhá jak vertikálně v rámci formálního systému autority v souladu s hierarchií vedení, tak i horizontálně neformálním sdružováním na bázi mezilidských vztahů. Party školního typu

se v oddílech sdružení patrně nevyskytují - jejich aspekt elitářského vydělení vůči ostatním a vlastní symboliky pokrývá samotná posádka nebo oddíl, skupinky přátel napříč formálním rozdělením sice existují, ale charakteru party nenabývají (srov. Kučera 2008, 236-245). Dá se říci, že oddíl partu nahrazuje, využívá některých jejích „zkrocených“ prvků k výchovnému působení (I05).

Zatímco v rámci oddílu se jeho členové bez výjimky navzájem znají, na úrovni sdružení už tomu tak není. Členové jednotlivých oddílů v rámci sdružení spolu příliš nekomunikují, pokud se neznají i odjinud (např. ze školy nebo nejde o sourozence) nebo se neúčastní společného programu, což je dáno i odlišnými zájmy jednotlivých věkových kategorií. Tyto rozdíly se však stírají na úrovni argolity, která tvoří další podskupinu v rámci sdružení. Věkové rozpětí členů argolity je podstatně vyšší (podle situace cca 18-50 let) a program jejich schůzek spíše věcný, byť v přátelském duchu. Členové argolity také přirozeně ze své funkce udržují větší míru kontaktů s rodiči a bývalými („starými“) členy.

Ti představují poslední dvě významné podskupiny osob účastnících se provozu sdružení. Obě se prolínají, liší se ale podle zaujímané role. Zatímco staří členové jsou, nejsou-li členy argolity, na sdružení navázání jen volně, zejména prostřednictvím přátelství v oddíle vzniklých, skupinu rodičů neutváří jejich vlastní volba, ale skutečnost, že jejich děti chodí do oddílu. Vztah oddílu a rodičů má ovšem řadu vlastních specifik a jeho dalšími aspekty, které nejsou přímo spojené se strukturou skupiny, se zabývá kapitola 7.1.

Zájem o oddílovou činnost byl v některých případech silnější u dětí do té míry, že vedl ke sdružování imitujícím oddílový program i mimo oddíl³³. Členové Jedenáctky se často z vlastní iniciativy scházeli v klubovně i mimo vlastní

---

³³ Zájem o oddílovou činnost po pubertě je prý obecně silnější u chlapců (I01).

oddílovou činnost k různým neformálním činnostem (fotbal ve Stromovce, cvičení, hry) (*Kurýr 1992-93/2,4; I09*). V případě vyloučení členů budoucího oddílu Aquarius z Gemini se tato skupina osob před vstupem do Arga oddílovým způsobem scházela i nadále (*I06*). Přechody podobných skupin přátel nebo jednotlivých osob, které mají zájem o oddílovou činnost a nemohou se jí již věnovat v původním oddíle kvůli jeho zániku nebo neshodám, mezi různými sdruženími ostatně nejsou obecně jevem výjimečným a i přes nevysoký věk mohou jejich účastníci případně vystřídat i několik „hlaviček“ a projevit značnou míru vlastní iniciativy. Podobným způsobem, kdy se dá dohromady skupina přátel a postupně hledá zastřešující organizaci, vznikají nové oddíly i mimo prostředí organizací zavedených (*IA; IC; ID; IH*).

6.2 Získávání členů

Aby se mohla skupina typu oddílu udržet po delší dobu, potřebuje získávat nové členy nahrazující ty, kteří překročili stanovenou věkovou hranici, z oddílu odešli nebo byli vyloučeni. V rámci tábornických sdružení existuje několik obvyklých nábových postupů.

Nejviditelnějším způsobem získávání nových členů jsou organizované náборы, tedy představení oddílu na veřejnosti, nejčastěji na školách, letákové akce a jiné obdobné formy propagace. Jejich efektivita však silně kolísá a záleží jak na schopnosti vedení provést kvalitní nábor, tak i na širších společenských podmínkách. Gemini bylo schopné provádět před rokem 1989 i několik let po něm poměrně účinné náборы, někdy natolik, že pro nováčky musel být založen další oddíl. Oddíly Gemini měly zpočátku rozděleny i sféry, odkud budou nové členy čerpat. Argonauti a Tritoni působící v PKOJF pod dohledem Daga se zaměřili na návštěvníky tamního plaveckého

stadionu v odpovídajícím věku, oddíly na Praze 1 prováděly náborů na školách v tomto obvodu. Noví členové byli získáváni i na akcích pořádaných pro veřejnost nebo některou institucí, na přelomu let 1979 a 1980 například Gemini pořádalo lyžařský zájezd pro středoškoláky z pražských gymnázií, ze kterého přišlo několik budoucích členů (*Kurýr 1992-93/5,7; Kurýr 1993-94/1,3; I11*). I současné Gemini získává řadu zájemců o oddílovou činnost z prožitkových kurzů, které organizuje, v oddíle se ale dlouhodobě neudrží téměř žádní z nich (*I09*). Ve sdružení Argo se oproti tomu část náborových akcí mívá zaměřeným účinkem, důvody je možné hledat jak v celkové změně poměrů v průběhu 90.let, tak i ve skutečnosti, že sdružení chyběla osoba typu Daga, která by pro tuto činnost měla potřebné zkušenosti a charisma (*I01*).

Náborů byly ale před rokem 1989 údajně obecně jednodušší, největším konkurentem tábornických sdružení byla teoreticky pionýrská organizace, která ale nebyla řadou rodičů preferována. Vzájemná konkurence byla nižší, stejně jako spektrum dalších činností, kterým se dítě v odpovídajícím věku mohlo věnovat. Ve zkratce je možné říci, že tábornická sdružení mimo pionýrskou organizaci byla rodiči ve větší míře aktivně vyhledávána a náborů na školách bylo jednodušší dohodnout, neboť v nich oproti současnosti obecně působilo málo dalších skupin a organizací, neziskových i komerčních, zaměřených na práci s dětmi a vstupujícími do jejich činnosti (*I05; I09*). Respondenti z jiných organizací rovněž v současnosti nepovažují organizované náborů letáky a po školách za příliš efektivní způsob získávání nových členů, protože narostla konkurence zájmových kroužků a dalších mimoškolních aktivit a děti je údajně mnohem těžší zaujmout (*IA; IB; IE; IG; IH*). Dalším pasivním způsobem propagace jsou stále vývěsky informující o činnosti oddílu, často umístěné poblíž klubovny nebo na frekventovaném veřejném prostoru

(srov. *Kurýr* 1986/4, 2), v novější době se významnější a relativně účinnou zdá být webová prezentace (I02).

Jako mnohem úspěšnější se v současnosti jeví přijímání potomků bývalých členů a osobní doporučování oddílu přes známé. Rodiče členů oddílu, kteří zároveň oddílem sami prošli, jsou v obou těchto ohledech důležití, a to nejen v Argu a Gemini, ale i v dalších tábornických sdruženích (I01; IB; IE; IF1, II). Typické doporučující kontakty dále tvoří spolužáci (I02), sousedi a přátelé³⁴. V závěru 60.let řada dětí do oddílu přicházela sama, z vlastního zájmu, v současnosti tvoří v Argu i Gemini většinu dětí rodičů, kteří mají o podobnou činnost aktivní zájem nebo jim oddíl byl doporučen (I09).

V případě sdružení Argo přichází dnes většina nováčků do mladšího Apollonu, velmi často jde právě o potomky starších členů nebo jejich známé. Tento oddíl má v současnosti kolem 25 členů a další z organizačních důvodů jeho vedení nabírat nechce. V této věkové kategorii jsou náборы poměrně úspěšné, nabírat děti do středního oddílu je obtížnější, neboť ve věku 10-11 let už mají řadu dalších zájmů. Argonauti tak většinu členů získávají přestupem z mladšího oddílu nebo na doporučení. Neoficiální strategií sdružení formulovanou na úrovni vedení je soustředit se právě na nabírání členů do mladšího oddílu a jejich udržení při přestupu do oddílu středního (I02).

Dalším faktorem, který může vést k nárůstu počtu členů sdružení, a který je třeba ještě zmínit, ale který nemůže být plánován, je zánik obdobné organizace v sousedství nebo odchod větší části jejích členů, kteří se scházejí, mají zájem v dosavadní činnosti nějakou formou pokračovat a hledají pro to prostřednictvím osobních kontaktů vhodnou platformu. Takto získaní členové zároveň mohou tvořit

---

³⁴ Například autor této práce osobně vstoupil do sdružení prostřednictvím rodičů a na doporučení sousedů nedlouho poté, co doma referoval o probíhajícím školním náboru do Pionýra.

koherentní skupinu disponující oproti běžným nováčkům řadou zkušeností, která může výrazně ovlivnit i charakter oddílu, který ji přijme, přičemž sladování vzájemných představ nemusí být bezproblémové. Na druhou stranu jsou ale takoví členové vítáni, protože mají zkušenosti s činností tábornického oddílu a je pravděpodobnější, že podaří-li se je do sdružení začlenit zůstanou v něm delší dobu. V historii Gemini a Arga proběhl podobný proces několikrát, například v roce 1975 po ukončení činnosti Jedenáctky pod ČČK, s rozpadem samostatné Tenskwatawy, příchodem Aquaria do sdružení Argo a naposledy v souvislosti s ukončením činnosti pražského oddílu Stopaři (I02; I04; I09).

6.3 Výběrovost

Prakticky každý tábornický oddíl musí mít nastavena vnitřní výběrová kritéria, která určují, kdo může být členem, co se od něj očekává a za jakých podmínek může být vyloučen. Čím větší má ale nároky na své členy, tím víc se zužuje okruh osob, které se jimi mohou stát. Naopak nejsou-li nároky téměř žádné, narušuje nedostatek kázně a sankcí oddílový program. Při obecně větším počtu členů a vyšším počtu dalších zájemců o činnost je možné více problematických osob z oddílu vyloučit, aniž by se to jeho fungování dotklo, přičemž hrozba vyloučení funguje také motivačně. Má-li oddíl naopak malý počet členů a dalších zájemců o činnost je málo, nemůže si z existenčních důvodů dovolit některé z nich vyloučit. To však může vést k postupnému snižování nároků a ohrožení oddílové činnosti, zejména kvůli neúčasti členů na oddílových akcích (I02).

Byla-li výběrovost vědomě artikulovaným bodem programu a zájemců byl dostatek, mohlo také sdružení nabýt až

elitářský³⁵ charakter. To má svá specifika, která budou rozvedena níže a jde i o případ některých období existence Gemini, které po celou dobu existence usilovalo o „něco víc“ nad běžný program oddílů pro mládež (*Kurýr 1985/P, 1*).

Výrazným proponentem „kvality nad kvantitu“ byl v Gemini Dag (*Kurýr 1989/2,2-4*), jeho oddíl se jako výběrový profiloval už když byl součástí Psohlavců. I samotní členové, z části odchovanci Foglarovy Dvojky, byli hrdí na to, že dělají „trochu jiný oddíl“ než byly běžné skautské. V roce 1968 totiž nastal velký příliv nováčků do skautských oddílů obecně, ale nové oddíly se potýkaly s řadou organizačních obtíží. V již zavedené Jedenáctce její vedení stanovilo pevný horní limit 30 (později 32 členů) s pořadníkem 6-8 čekatelů, přičemž přijímací zkoušky byly náročné³⁶. Elitářský duch byl podložen skutečnými výkony např. v závodech různých oddílů, druhé místo bylo často považováno za prohru a členové, kteří byli z Jedenáctky vyloučeni nebo ji opustili po jejím zrušení, a vstoupili do jiného oddílu, v něm zpravidla byli úspěšní³⁷ (*I09; I10*). Bylo také zvykem, že ke splnění skautského slibu byli připuštěni jen ti nejlepší v oddíle (*Kurýr 1990/10,1*). Stejně tak byly stanoveny podmínky účasti na táboře (např. žádné „černé desky“), jejichž nesplnění vedlo k vyloučení z oddílu. Intenzivně se vylučovalo i v době po roce 1970, kdy byla Jedenáctka oddílem Červeného kříže, požadován byl po Foglarově vzoru i výborný prospěch ve škole, což na jednu stranu zlepšovalo vztahy s rodiči, ale zároveň

---

³⁵ Pojem „elitářský“, „elita“ v obecném smyslu často používali sami respondenti, jeho emocionální vyznění bylo ambivalentní, spojoval vysoké praktické dovednosti i některé preferované morální vlastnosti, zároveň ale byl vnímán jako problematický v oblasti mezilidských vztahů.

³⁶ „Dneska by podle těchto měřítek nebyla v oddíle ani noha.“ (*I09*)

³⁷ „Generace Jedenáctky až po Argonauty je vlastně takový namyšlenectví – ti lidé byli hodně kvalitní, ale skrze to pak působili namyšleně. (...) Jedenáctka byla opravdu elitářská, ti, co přešli do Šestky byli hrozně kvalitní lidé v tom, co všechno uměli. Lidé zvládali nejen tábornický věci, ale ze sedmdesáti procent krásně malovali, krásně psali, zpívali, každý hrál na něco, byly to silné osobnosti.“ (*I10*)

vylučovalo z činnosti děti, které ho nebyly schopny dosáhnout (I07; I09).

Na úrovni střediska se problém výběrovosti odrážel v otázce významu oddílu oproti středisku, v podstatě šlo o spor o míru autonomie a specifik jednotlivých oddílů, která mohla stát proti smyslu a programu střediska jako celku.

Argonauti byli v Gemini tradičně vnímáni jako nejvýznamnější a nejelitnější oddíl střediska, a to i samotnými členy oddílu (I01; I05), což bylo dáno jak tím, že šlo o zakládající oddíl střediska, tak i proto, že jádro jeho členů tvořili bývalí členové výběrové Jedenáctky, kteří svými dovednostmi často ostatní převyšovali.³⁸ Oddílům Tritoni a Theseus, které vznikly jen krátce po nich, toto pevné jádro scházelo, což se postupně projevilo na nedostatku lidí ochotných oddíl vést po odchodu původního vedení a bylo jedním z důvodů jejich zániku. Argonauti byli rovněž nejvíce podporováni vedením střediska, přitom ale zároveň nejseparovanější od jeho běžného provozu, lišili se jak vlastním programem, tak například i po většinu času samostatnou klubovnou (I10; KronAG91). Větší míra „drilu“ spojená s vylučováním členů, kteří vedení oddílu nevyhovovali, v podstatě zvyklosti z Jedenáctky kopírovala a byla považována za nutnou i proto, že středisko při svém vzniku nabralo řadu nováčků se „školními neduhy“. Vylučování členů, kteří se akcí účastnili (nebyli tedy vyloučeni z vlastního nezájmu nebo za trest), bylo vždy s dotyčným nejprve diskutováno a bylo zvykem, že svůj odchod oznámí jako vlastní rozhodnutí např. na závěrečném ohni na táboře. Před ostatními členy byl celý proces až téměř do konce držen v tajnosti (I11)³⁹.

---

³⁸ „Argonauti jako jedinej oddíl dostali ten dril, když tam člověk přišel, měl ke komu vzhlížet, ti lidi byli zajímaví.“ (I10)

³⁹ „Nikdo nevěděl, kdy na něj udeří hodina (...) několik let jsem se bál, nevěděl jsem, že je to předem domluvený.“ (I11)

Problém kolísání výběrovosti a odchylování se oddílů od střediskového programu byl opakovaně diskutován v 80. a na počátku 90.let v souvislosti s odchody některých oddílů, zásadou výběrovosti a náročnosti byl také jako hlavním důvodem zdůvodňován odchod Argonautů, respektive nutnost změn v oddíle směrem k větší výběrovosti, které nebyly tehdejším vedením oddílu přijaty (*Kurýr 1993-94/1,3; I05; KronAG91*). V současnosti Argonauti výběrovým oddílem v duchu Jedenáctky nejsou, členové se prakticky nevylučují a neodmítají, pokud odcházejí, tak spíše z vlastních pohnutek. O těchto otázkách se nicméně na úrovni vedení debatuje (*I10*).

6.4 Udržení kontinuity

Největší trvalou překážkou, která se staví do cesty udržení existence malého tábornického sdružení mládeže, jsou personální otázky - přestupy členů mezi jednotlivými věkovými kategoriemi a zajištění dostatečného počtu osob do vedení. Pro členy je kritickým bodem je přestup z jednoho věkově odlišeného oddílu do jiného, mladší a střední oddíl se od sebe liší programem i požadavky a řada přestoupivších členů se v novém oddíle neudrží. Stejně tak řešily oddíly dětí a mládeže už od počátku skautingu problém, co s členy ve věku od 15 let výše, kteří mají zájem o oddílovou činnost, ale ve středním oddíle už působí rušivě a na vedení se podílet nechtějí nebo pro nízký věk či z jiných důvodů nemohou.

6.4.1 Udržení dospívajících členů

Možné způsoby práce s dospívajícími a dospělými lze nejlépe ukázat na příkladu Junáku. Po svém založení neměl příliš vypracovanou metodiku práce s dospívajícími, čímž

ztrácel řadu adolescentních členů ve prospěch vznikajícího tramského hnutí (*Waic - Kössl 1992, 11; Vinklát 2004, 16*). Členové hnutí se sice složením příslušných zkoušek mohli stát skautskými rádci a vůdci, méně však byli podchyceni ti, kteří o vedení oddílu narozdíl od činnosti samotné neměli zájem, i když mohli teoreticky být hnutí prospěšní jinak. Výchovou hochů starších 16 let se začal Baden-Powell zabývat v roce 1918, pro jejich činnost vytvořil pojem „rovering“, přičemž mělo jít o náročnější program, jehož hlavní součástí je bratrství a „služba“ ve smyslu služby ostatním i sobě prostřednictvím sebevýchovy a sebepoznání. Roverský „kmen“ v rámci střediska vzniká spontánně, ale formalizuje se přijetím smluvených pravidel a hierarchie. Roveři mohou krom vlastního programu též v duchu „služby“ vypomáhat mladším oddílům a případně se z některých z nich mohou později stát vůdci oddílu (*Břečka 1999, 43-44; WWW10-1; WWW10-2; podrobně Břicháček a kol. 2000*).

Český Junák má také v současnosti jako základní organizační jednotku kromě I. chlapeckého a II. dívčího kmene i III. kmen dospělých skládající se z oddílů dospělých, jejichž členové mladším oddílům vypomáhají prakticky, teoreticky, organizačně i materiálně a působí ve vyšších orgánech organizace. Dále může v rámci střediska existovat Sdružení přátel Junáka, jehož členové Junáku přispívají a vypomáhají, ale neskládají skautský slib (*Viking 1990/9, 4-5*). Obdobně Liga lesní moudrosti má kromě dětských „kmenů“ (zde však má slovo kmen jiný význam než ve skautingu, označuje jednotlivé oddíly) i kmeny dospělých a kmeny rodinné, osamělí vyznavači woodcraftu, kteří prošli zasvěcovací stezkou některého z kmenů, ale se mohou stát „stráží woodcraftu“. I u kmenů dospělých a rodinných je u náčelníka požadována patřičná kvalifikace (*Pecha 1999, 234*).

V Gemini dlouhodobě pro starší členy všech oddílů fungoval oddíl Poseidon, který strukturou činnosti zpočátku

navazoval na pevně organizované střední oddíly, později se ale poněkud rozvolnil do podoby samostatnější skupiny přátel (*Kurýr 1990/5,1-2; Kurýr 1990/6, 9*). Poseidon představoval podobně jako v případě rovingu přirozený mezistupeň pro členy, které oddílová činnost dále zajímala a měli zájem pohybovat se ve společnosti svých oddílových vrstevníků, nemohli se ale už pro svůj věk a jiné nároky na akce účastnit programu středních oddílů⁴⁰ (*I05*).

Zatímco u členů Poseidonu se očekávalo, že se budou pravidelně podílet na fungování střediska, oddíl další věkové kategorie, Vikingové, byl už od začátku skupinou registrovaných bývalých členů oddílu a jejich rodinných příslušníků, do značné míry generace bývalé Jedenáctky působících ještě před založením Gemini pod TJ Slavia Vysoké školy. Byli informováni o akcích střediska a mohli vypomáhat, ale nebyli do jeho činnosti zapojeni stejně intenzivně jako ostatní a jejich program se skládal především ze společných sportovních a turistických akcí. Míra oficiálního uznání oddílu jako organizační jednotky střediska byla různá, např. na začátku 90.let oficiálně oddíl Vikingové v Gemini nepůsobil, i když jeho název byl rezervován pro případné budoucí obnovení (*Kurýr 1991/5, 4-5; Kurýr 1992-93/3, 5; Kurýr 1993-94/2, 4; Kurýr 1993-94/2, 4; Viking 1989/1,2*).

Argo se pokusilo starší členy zapojit několika formálními způsoby, ani jeden však nebyl dlouhodobě úspěšný. První oddíl pro starší založený po vzoru Poseidonu, avšak s menším počtem členů, měl být vytvořen poprvé v roce 1994 (*KronAG94, 27.8.1994*), skutečně funkční byl ale až obdobný oddíl Cheiron, který vznikl na podzim roku 1999 a později byl

---

⁴⁰ „Pokud někdo žije oddílem tak intenzivně a pak by měl ve 14ti odejít do světa, to je surovost, jak být propuštěnej z vězení. Nerozumíš ničemu, nemáš, s kým se bavit. Pokud ty lidi jako ve skautu hned přecházej ke kapitanátu, vede to k osmdesátiletejm dědkům v kratasech, což je taky patologie. V Poseidonu poznáš nový lidi, už se tam chodíš kamarádit, umožňuje ti to regulérně odejít, ne každej chce být v kapitanátu. Do kapitanátu se vracej jen lidi, který chtěj, s přirozenou autoritou, odstupem, supr.“ (*I05*)

obnoven roku 2006. V obou případech během několika let činnost oddílu postupně ustala pro nedostatek motivace jeho členů. V roce 2003 byla v oddílu Argonauti vytvořena zvláštní posádka „Telamon“ pro členy kolem 15 let věku, kteří měli více spolupracovat s kapitanátem na přípravě oddílové činnosti, nicméně zejména kvůli nevyjasněné míře pravomocí a povinností členů svůj účel začala naplňovat jen velmi pomalu v průběhu následujících dvou let. Její členové pak postupně přešli do kapitanátů mladšího a středního oddílu (I01; I02).

Starší členové, kteří nejsou ve sdružení pevně organizováni, v současnosti na jednotlivých akcích vypomáhají spíše nárazově, například na pozvání vedení některého ze starších oddílů.

6.4.2 Získávání vedoucích

Získávání lidí do vedení oddílu zůstává stálým problémem a bylo jím i v době, kdy mělo sdružení výrazně větší počet aktivních členů ve vhodném věku než v současnosti a bylo možné členy mezi jednotlivými oddíly přesouvat a oddíly podle potřeb rozdělovat a slučovat (Kurýr 1985/P, 1; Kurýr 1989/7,1-3; I05). „Vedení vedoucích“ navíc vyžaduje od vedení sdružení jiné spektrum sociální dovedností, než které jsou potřeba při vedení dětského oddílu (I01). Jedním z pokusů, jak situaci zlepšit bylo i vytvoření samostatného dívčího oddílu, který měl mimo jiné napomoci vzniku silné dívčí generace, která by získala zkušenosti s vedením oddílu a mohla se na něm v budoucnu podílet, neboť dívky byly ve vyšších funkcích do té doby podrepresentovány (Kurýr 1990/7,10). Rychlé střídání kapitánů oddílu vedlo často ke vzniku neformální atmosféry a ústupu od stanovených pravidel, jedním z důvodů je i to, že přišel-li kapitán zevnitř oddílu, šlo obvykle o poměrně mladého člověka, který si musel

vybudovat autoritu i mezi osobami jen o málo mladšími. Došlo-li navíc k výměně rychle, postrádal i know-how pro organizování akcí po praktické a administrativní stránce (I01; I03; KronAG91).

Z právních důvodů by měl mít kapitán oddílu 18 a více let, aby mohl převzít plnou zodpovědnost za kolektiv, který vede. Toto omezení se Argo snaží dodržovat, pokud se však nedostávalo vhodných osob, byli kapitáni i mladší a právní zodpovědnost na sebe vzal „patron“, který se na samotné oddílové činnosti podílel méně intenzivně. V jiných tábornických sdruženích s nízkou mírou formálních požadavků na vedoucího se podobná praxe vyskytuje také, vedoucím se tak v případě potřeby mohou stát i členové již od 14-15 let věku (I01; IC).

Konec aktivní činnosti ve vedení oddílu se může spojovat s jiným výrazným předělem v životě vedoucího – například nástupem na vysokou školu mimo původní bydliště (I05; ID) nebo nástupem do zaměstnání – stejně jako s prostou únavou z činnosti. Před zavedením náhradní vojenské služby a následným zrušením povinné vojenské služby jako takové odcházeli často lidé z vedení oddílu po jejím nástupu, tedy zpravidla po ukončení studií. Na činnosti sdružení se samozřejmě mohli podílet i nadále (I08).

V případě samostatného Arga pocházeli dosud všichni kapitáni Argonautů zevnitř oddílu. Významný předěl zde představovalo vyloučení starších členů oddílu v roce 1995, které mělo vést k vytvoření dalšího oddílu bližšího např. pojetí rovingu. Tento záměr se ale nezdařil a starší členové se dále účastnili akcí středního oddílu i sdružení bez pevného formálního ukotvení. Téhož roku odešel z vedení Jut a vedení převzala z vlastní vůle část příslušníků této generace zajišťovaná „patrony“. Po spojení Argonautů a Aquaria dále došlo o doplnění této silné generace původním vedením Aquaria. Kapitánem se stávali obvykle ti z kadetů,

kteří měli pro vykonávání funkce největší předpoklady a neodmítali ji, výběr byl záležitostí konsenzu na úrovni vedení oddílu a sdružení (*I02; I03; I04; I06*).

6.4.3 Generační střety

Poněkud odlišným problémem u déletrvajících sdružení je generační střet v rámci vedení, který může být navíc zesílený narušením kontinuity jako v případě Junáku. Na jeho chodu se významnou měrou během „pražského jara“ podíleli starší skautští vůdci, kteří do vedení původně nastoupili ve 30.-50.letech a po roce 1989 zase členové obdobné „silné generace“ z let 1968-1970 (*IF1;IF2*), což vedlo na počátku 90.let ke sporům mezi mladším, výchovně a prakticky založeným náčelnictvem Junáka a staršími členy ústřední rady (*II*). V Gemini se takový konflikt nejvýrazněji projevil v osobě Daga, který krátce po svém návratu z emigrace získal ve sdružení rozhodující vliv a do jeho chodu zasahoval nepřímo i dříve. Dokázal přestříhat vizi fungování sdružení po stránce praktické i ideové a zabývat se těmito problémy s větší intenzitou než většina ostatních členů Admirality, a získat si tak řadu příznivců, na druhou stranu se ale často dostával kvůli svému nekompromisnímu přístupu do konfliktu s lidmi, kteří měli vůči jeho představě fungování střediska výhrady (*I01*).

Kritizována bývá někdy také skutečnost, že starší vedoucí jsou opatrnější a více si vědomi rizik, která oddílovou činnost provází, což může paradoxně vést k potlačení některých prvků výchovného programu a oddílového života, které zahrnují prvek rizika, například her a zkoušek

typu „bobříků“⁴¹, při nichž jsou děti delší dobu mimo dosah vedení a musí si poradit samy (I02). Mladý kapitán sice dělá více chyb, ale má také větší možnosti se oddílu věnovat, sám se intenzivněji osobnostně vyvíjí a i když se během několika let vyčerpá, je u něj menší pravděpodobnost upadnutí do negativně vnímaného stereotypu⁴² (I11).

---

⁴¹ V Gemini a Argu „Hiawathova zkouška“, která se řadou bodů Foglarovým bobříkům blíží, plní se pouze na některých táborech, a zahrnuje i zkoušku samoty, při níž musí její účastníci strávit 24 hodin mimo tábor bez kontaktu s lidmi.

⁴² „Dobře fungující oddíl je postavenej na tom mladistvym a idealisticky naladěnym kapitánovi.“ (I11)

7 Sdružení a společnost

Tato kapitola se zabývá interakcemi Argonautů a okolní společnosti a tím, jak se oddíl a sdružení vyrovnávaly s vnějšími podmínkami ovlivňujícími jejich provoz.

7.1 Rodiče

Vůči rodině a škole panovalo u tábornických sdružení vždy jisté napětí, boj o čas (Pecha 1999, 312-313). Oddíl děti od rodičů odděluje, naváže je na další sociální skupinu a má vyšší psychologické a výchovné ambice než organizovaný koníček, což však zároveň vyžaduje, aby rodiče měli v jeho vedení větší důvěru (I01). Objevují se jak případy, kdy rodiče považují oddíl za důležitou součást výchovy a posílají do něj dítě navzdory jeho vůli, tak i takové, kdy dítě naopak oddíl navštěvuje navzdory chladnému přístupu rodičů (I09). Intenzita kontaktů vedení sdružení s rodiči však byla proměnlivá.

V Gemini i Argu byly na úrovni oddílů pro drodiče pořádány občasné informační schůzky pro rodiče (Kurýr 1986-1987/1, 9). Převažovalo přesvědčení, že „rodiče členů oddílu je třeba vychovávat“ (Kurýr 1986-1987/2,1) a v případě potřeby na ně „jít tvrdě“, neboť slevování z nároků na účast na povinných akcích vede k postupnému úpadku oddílu. To však neznamená, že by vedení oddílu vystupovalo vůči rodičům konfliktně, tato linie měla své zastánce i mezi rodiči, kteří byli v programu oddílu více angažováni a mohli působit na ostatní. Na druhou stranu právě u „spřátelených“ rodičů se v samostatném Argu, kdy byla podpora nově vzniklého sdružení z jejich strany zvláště potřeba, postupem času otevíral prostor pro ústupky vůči jejich požadavkům (I01). Bylo-li

vedení oddílu mladší, kontaktům s rodiči se z nejistoty spíše vyhýbalo, případně komunikovalo písemně prostřednictvím dopisů (*I01; I02*). Rodiče se v současnosti údajně o program oddílu zajímají více, více hledají optimální oddíl, jsou ve střehu a mohou vyžadovat kontakt s dětmi např. i na táborech prostřednictvím mobilních telefonů, což může vedení oddílu vnímat jako příliš velké zasahování do programu (*IF1;IF2*).

Oddíl se rovněž snažil naklonit si rodiče tím, že mezi povinnosti jeho členů patřila i výpomoc doma spolu s dobrým školním prospěchem, protože námitky, že oddílová činnost narušuje domácí školní přípravu byly časté. Tlak na výborný školní prospěch byl však nejsilnější v době Jedenáctky a nároky se zde postupně snižovaly (*I10*). Podle subjektivních vzpomínek pamětníků navíc nezatěžovala škola v 60.letech děti tolik, jako v letech 90., úkoly se daly zvládnout během jedné hodiny, k intenzivní výuce cizích jazyků chyběla motivace, hra na hudební nástroje byla méně rozšířená a v rodinách bylo obecně méně peněz, z mimoškolních aktivit převažovaly aktivity sportovní (*Kurýr 1992-93/2,4*). Děti navíc nastupovaly do specializovaných kroužků obecně v pozdějším věku, takže doba, kdy je bylo možné zaujmout pro oddílovou činnost byla delší (*I07*). Na první pohled překvapivě mohlo negativně působit i zavedení pětidenního pracovního týdne – dokud existovaly pracovní soboty, trávil rodiny méně často celý víkend mimo město a i na různé zájmové kroužky a zvládnutí učiva v pracovních dnech odpoledne bylo více času (*Zapletal 2007, 202*). Kvůli omezenému množství způsobů seberealizace a nedostatku volného času se tak i doba normalizace mohla v některých ohledech jevit jako spolkové činnosti příznivější (*IF2*)⁴³.

---

⁴³ „Vzdor politicky blbý době tenkrát nebyla doba tak konzumní, společenský život byl.“ (*IF2*)

7.2 Omezení daná státní kontrolou

Pro oddílovou činnost a zejména pořádání letních táborů existovala a dosud existuje řada státem stanovených podmínek. Názory na míru byrokratické zátěže, která je s nimi spojená, jsou mezi respondenty rozdílné, žádný z nich se ale nedomnívá, že by ubývala. Liší se nicméně její forma a důraz na jednotlivé oblasti oddílové činnosti. Vzhledem k rozsahu této právní problematiky shrnují následující odstavce zejména ta omezení, která byla respondenty považována za nejvíc konfliktní, celkový komentovaný přehled relevantních zákonů a vyhlášek poskytuje *Kutý 2004*.

Už v závěru 60. let musela být Jedenáctka registrovanou organizací, žádat o povolení táboření na ONV a splňovat hygienické a zdravotní požadavky (např. bezinfekčnost účastníků tábora) (*I09*). V 80.letech schvalovala letní tábory Komise letní činnosti ORPO (obvodní rady pionýrské organizace), celý proces schválení tábora vyžadoval proškolení zdravotníků, odevzdání kádrových návrhů na hlavního vedoucího, hospodáře a zdravotníka, vyžádání souhlasu majitele pozemku, povolení k těžbě dřeva, rozbor pitné vody, školení pro hlavní vedoucí a hospodáře LT, odeslání informací o LT se základními údaji, odevzdání plánu LT komisi letní činnosti, povolení tábora a podzimní vyhodnocení a vyúčtování (*Kurýr 1984/3, 2; Kurýr 1990/8, 6-7*). Menší než v současnosti byl ale údajně zájem úřadů o to, nakolik jsou tyto požadavky skutečně naplňovány, vlastní program zajímal málokoho s případnou výjimkou SNB (*I09; IF1; IF2*). V případě Gemini navíc zřejmě zafungovala i skutečnost, že do Argonautů chodil syn vysoko postaveného hygienika, vyřizování administrativy např. při obstarávání míst pro letní tábory, bylo ale údajně jednodušší i samo o sobě (*I11*).

Působení pod hlavičkou různých organizací také od tábornických oddílů vyžadovalo, aby sdružení vykazovalo

činnost, která se od členů konkrétní organizace žádala. Širší vedení Gemini se tak účastnilo výročních schůzí Odboru turistiky TJ Vysoké školy, z členství v TOM vyplývaly závazky na získávání výkonnostních tříd. Ty se však dařilo plnit poměrně snadno v rámci výprav, aniž by tím program byl omezován. Po vzniku Gemini se oddíly organizované pod TJ musely také účastnit prvomájového pochodu (*Kurýr* 1986/4, 2; *I11*; *Kron314*, 1.5.1982).

Nejproblematičtější oblastí byla po roce 1989 při jednání s úřady oblast hygieny. V rámci vyhlášky ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí České republiky ze dne 8.května 1990 šlo zejména o body, které stanovovaly, že všichni účastníci zotavovací akce včetně osob vypomáhajících musí mít lékařské potvrzení o způsobilosti a nařizovaly vybavení umývárny včetně jednoho umyvadla s kohoutkem na pět osob a jedné sprchové růžice na třicet osob a záchody oddělené podle pohlaví (*V1990*). Oproti vyhlášce z roku 1990 aktuálně platná vyhláška z roku 2001 snižuje nároky v oblasti hygieny (např. umožňuje koupání ve vodoteči a nahrazení koupání v teplé vodě saunou), klade však větší nároky pro práci s potravinami (oddělení ploch pro zpracování jednotlivých typů potravin) (*V2001*). O úpravu vyhlášky směrem ke zjednodušení těchto, dle názoru organizátorů menších táborů někdy až absurdních podmínek se po roce 1989 úspěšně zasazovala Česká rada dětí a mládeže (*IE*).

Po osamostatnění Gemini a Arga v 90.letech sice obecně ubyla agenda spojená se školeními a schvalováním táborů, s konáním tábora museli souhlasit vlastník pozemku, okresní hygienik (podmíněno rozbořem pitné vody), orgány ochrany přírody a obecní úřad (*Kurýr* 1992/3, 4). I tak je ale stále mnohem jednodušší tábor prohlásit za soukromou akci přátel⁴⁴. To usnadňuje i skutečnost, že akce, kterých se účastní méně jak 30 dětí ve věku do 15 let nejsou zotavovací akcí ve

---

⁴⁴ „Jinak se nevyhrabeš z papírů“ (*I01*)

smyslu vyhlášky, a v tomto ohledu pro ně oznamovací povinnost neplatí, i když jejich pořadatel nadále musí zajistit obdobné hygienické podmínky (I01; I03; I10; V2001; Z2000). Tento postup není v kontextu tábornických sdružení ojedinělý, nenahlašování táborů s sebou sice může rovněž nést problémy při styku s úřady, ale nevyskytnou-li se závažné problémy, nemá-li oddíl ambice čerpat dotace a rodiče jsou s tímto přístupem srozuměni, představuje způsob, jak se administrativě vyhnout. Nadbytečný počet osob je v případě kontroly možné prohlásit za návštěvu (IA; IC). Nicméně pokud chce sdružení čerpat dotace na letní tábory od Magistrátu hl. m. Prahy, musí se podrobovat i jeho podmínkám a kontrolám, které se týkají zejména oblasti hospodaření a hygieny a jsou náročnější na splnění než požadavky stanovené obecně vyhláškou.⁴⁵ Právě v oblasti dotací rovněž v současnosti nejvíce narůstá nutný počet administrativních úkonů, zvýhodněny jsou spíše velké organizace, které mohou mít vlastní zaměstnance zabývající se touto problematikou na plný úvazek (I09; I10).

7.3 Omezení daná totalitním režimem

V původně skautských oddílech často přežívalo povědomí o skautské minulosti spolu s tradicemi a symbolikou i po zákazu Junáku, což mohlo budit zájem orgánů komunistického režimu. Obecně je ale možné říci, že záleželo na organizaci, která provoz oddílu zaštiťovala a konkrétních lidech v jejím vedení. Svou roli hrála i skutečnosti, že původně skautské oddíly mohly být poměrně aktivní, stabilní a samostatné a jejich existence přitom umožňovala zastřešující organizaci

---

⁴⁵ „Byrokracie narůstá na dotacích, hygienik mi nedává peníze a já od něj nejsem závislej.“ (I10)

deklarovat požadovanou „práci s mládeží“ (II)⁴⁶. V pionýrské organizaci existovala kvůli silně deklarovanému prorežimnímu zaměření pionýra větší míra vnitřního ideového a metodického dohledu než u turistických oddílů mládeže, i když některé původně skautské oddíly pod ní byly schopné fungovat po řadu let i přesto, že se její ideologické stránce prakticky nevěnovaly a byly do ní začleněny jen formálně (ID; IE; IF2; II). Například turistické oddíly mládeže byly ale oproti tomu už klasifikovány jako sportovní a mohl je vést trenér, který nespadal do kategorie výchovného pracovníka s dětmi, a případný předchozí zákaz činnosti v této oblasti se na něj tedy nevztahoval (ID). Střídání různých zastřešujících organizací jednou skupinou osob případně několikanásobné členství (např. v Pionýrské organizaci a TOM) byly zřejmě poměrně častým jevem (ID; IG; II).

Členové původně skautské Jedenáctky, zejména příslušníci jejího vedení jako Dag a Fletcher, byli v 70. letech sledováni StB a předvoláváni k výslechům⁴⁷, činnost oddílu byla režimem narušována (viz. kap. 3.2) (IO9).

Po založení Gemini se ale situace částečně uklidnila, potírání skautingu už nemělo „ve stínu Charty“ takovou prioritu jako krátce po zrušení Junáka (IO1). Noví členové střediska navíc nebyli s existencí Jedenáctky a skautských

---

⁴⁶ Jako svérázný příklad je možné uvést případ 1. oddílu „Nik“, který vznikl v roce 1971 sloučením původně skautského psohlaveckého oddílu J. Zikána a bezejmenného oddílu J. Světlého. Oddíl přesunul těžiště své práce z Prahy 2 na Prahu 3 a byl organizován pod Svazarmem. O jeho skautské minulosti se vědělo, šlo však o jediný čistý svazarmovský oddíl mládeže v Praze a jeho činnost byla touto organizací chráněna a jinak podporována bez zásahů do jeho podoby – například ještě v roce 1973 nosili jeho členové skautské hnědé šátky a do roku 1974 skládali skautský slib otevřeně při táborovém ohni. Jediný výrazější problém představovala skutečnost, že tábornictví samo o sobě nebylo příliš v souladu s programem Svazarmu. Tato otázka byla vyřešena poněkud bizarně a šalamounsky zařazením oddílu do kategorie „branného vodáctví“. (II)

⁴⁷ Zúčastnění si nebyli a nejsou jistí, nakolik bylo toto sledování intenzivní a jaká jim byla přikládána důležitost, jednotlivé výslechy byly často vyvolány konkrétní událostí, např. držením čestné stráže u pomníku št.kpt. V. Morávka na Prašném mostě. Tuto skautskou tradici, zaměřenou na uctění Morávkovy památky, a údržbu pomníku Jedenáctkou považoval SNB za „provokaci“ (IO9).

kořenů sdružení vedením záměrně seznamování, i když se tuto informaci obvykle postupem času dozvěděli od kamarádů (I09)⁴⁸. Patrně největší ideologicky podložený konflikt se státní mocí v Gemini souvisel s vydáním zpěvníku vánočních koled, proplaceného Domem pionýrů a mládeže, který se stal předmětem kritiky dnes již blíže neuváděného komunistického funkcionáře. Fletcher, který zpěvník připravil k tisku, okamžitě přestal v DPM pracovat, aby sdružení uchránil, mimo svůj pracovní poměr se mu ale intenzivně věnoval i nadále. Na jeho pozici vedoucího oddělení turistiky ho nahradil jiný z aktivních členů sdružení, V. Halada – Vova (I08).

Problematický byl zpočátku i vztah k pionýrské organizaci, někteří členové měli dvojí členství a pro rodiče těch, kteří se pionýrského programu neúčastnili, nebo členy organizace vůbec nebyli, z této skutečnosti vyplývaly nepříjemnosti při komunikaci se školou a případně i dalšími větvemi státního aparátu. Tomu se podařilo částečně zamezit vytvořením „stínového“ pionýrského oddílu, který měl stejné členy jako oddíl při PKOJF, ale činnost vykazoval jen papírově (I07).

Dalším způsobem, jak se proti vlivu režimu bránit, bylo paradoxně nabírání dětí lidí, kteří zastávali nějakou vyšší oficiální pozici. V 80.letech byl dlouhodobě členem Tritonů a Argonautů syn vysokého komunistického funkcionáře a představitele pražského magistrátu. Tato skutečnost poskytovala sdružení částečné krytí například při střetech s ředitelem bazénu v PKOJF, který nebyl činnosti sdružení příznivě nakloněn, a usnadňovala např. i jednání s jednotlivými JZD při získávání tábořišť. Na druhou stranu stavěla vedení oddílu do poněkud problematické pozice, neboť dotyčný si kapitána oddílu kvůli různým záležitostem, o

---

⁴⁸ „Gemini zrušilo skauting v sobě. Jakoby nikdy nebyli, prezentovali se jako vodácký oddíl. Dag nebyl skaut, nezajímalo ho to, kdykoli to měl pod palcem. Jeho tendence byla spíš odklon od těch věcí, jen některý ty věci užíval, protože mu vyhovovaly.“ (I10)

kterých se dozvěděl a které z ideových důvodů neschvaloval (zpívání některých písní, nošení čepiček, vyprávění politických vtipů, táborové legendy), občas předvolával „na kobereček“. Šlo však spíše o nepříjemnosti, nedá se říci, že by měl na program a podobu oddílu skutečný vliv (*Kurýr* 1992-93/7,4; *I01*; *I07*; *I08*; *I11*)

Před rokem 1989 se sdružení jinak tvářilo navenek a něco jiného se dělalo uvnitř, je možné jej označit za „ostrůvek pozitivní deviace“. Tato skutečnost, které si byli vědomi i rodiče, byla v jeho rámci reflektována a tvořila jeden z pramenů pocitovaného elitářství (*I01*; *I05*). Mezi bývalými členy byla řada emigrantů, mezi staršími členy např. v oddíle Poseidon se o problematice emigrace často diskutovalo, o politických otázkách však méně a spíše z iniciativy vedení (*I05*; *I08*). Dag ze SRN, kde se zabýval prodejem českých knih, a kde ho občas členové Gemini, kteří se dostali za hranice, navštěvovali, zásoboval několik lidí a posléze i středisko samotné knihami z exilových nakladatelství, které byly distribuovány na admiralitách. Nebyl o ně však příliš velký zájem (*Levý břeh* 1990/4,4; *I08*).

7.4 Hledání identity po roce 1989

Společenské změny po roce 1989 sice na jednu stranu zvýšily úroveň svobody spolkové činnosti a umožnily řadě hnutí vystoupit z ilegality, na druhou stranu ale přinesly tábornickým organizacím řadu nových problémů a otázek, které se týkaly zejména smyslu jejich činnosti a nutných změn vnitřní struktury.

Po obnově Junáka hledala organizace svou současnou podobu a docházelo ke konfrontaci představ založených na dvacet let starých zkušenostech ze závěru 60.let a zvyklostí z pololegálního působení řady oddílů v období normalizace na

jedné straně s praxí a novými společenskými podmínkami na straně druhé. Hlavní otázku představovala míra unifikace skautingu, oddíly se starší tradicí měly často již vlastní kvalifikační stupně a symboliku, které se nerady vzdávaly. Navíc bylo třeba vybudovat celorepublikovou organizační strukturu a krom oddílů „starých“ se zabývat i problémy oddílů vzniklých nově a bez zkušeností (II). Podobný spor o míru „indianismu“ na úkor volnosti v zaměření jednotlivých kmenů probíhal i v rámci woodcraftu (Pecha 1999, 260). Oddíly v některých velkých tábornických sdruženích mohou mít v současnosti poměrně velkou míru autonomie, kdy se ustupuje od jednotné symboliky (např. kroje) a může docházet k posilování praktické a prožitkové stránky programu nad výchovnou. Problémem je zde celkově malý počet členů, který může nutit jejich podsložky tolerovat ve sdružení i oddíly, které se jeho celkové ideji vzdalují (IA).

Tato rozvolněnost je výrazná například u současného Pionýra, který vznikl po roce 1989 transformací Pionýrské organizace. Jeho základ tvořily starší pionýrské oddíly včetně některých původně skautských, které měly zájem pokračovat v činnosti, ale odpoutal se od svých komunistických kořenů a symboliky. Oproti skautským oddílům jsou pionýrské oddíly rozdílnější a mohou (ale nemusí) být úžeji profilované např. do podoby zájmových kroužků, organizace jako taková ale stále hledá svůj charakter, čemuž je rozmanitost a soběstačnost jednotlivých základních organizací - pionýrských skupin - spíše na překážku. Dá se říci, že sdružení jako celek zde nehraje tak významnou roli jako v případě Junáku (IJ).

V Gemini po roce 1989 k rozvolňování programu a pokusům o proměnu sdružení zpočátku nedošlo, nastal však velký odliv starších členů, v jejichž očích začala existence oddílu jako „ostrůvku svobody“ ztrácet smysl. Nová politická situace navíc umožňovala další formy seberealizace, které se obecně s

činností tábornických sdružení obtížně slučovaly, například dlouhodobé pobyty v zahraničí a soukromé podnikání⁴⁹. Řada z těchto osob však později navázala se sdruženími Argo a Gemini později opět kontakt a např. jim svěřuje své děti (I01).

Respondenti, kteří se zabývají nebo zabývali vedením oddílu po roce 1989, také často upozorňují na to, že provozování dětského oddílu s univerzálním tábornickým programem je svým způsobem vždy na kraji legality, protože všechna ustanovení není možné dodržet. U menších organizací, jakými jsou právě Argo a Gemini, je tento rozpor patrnější než např. v Junáku⁵⁰ (I01). Často, a to i již poměrně brzy po listopadu 1989, se objevují názory, že „doba před 17.listopadem byla našim oddílům a vůbec smyslu naší existence daleko příznivější než tato a následující“ (Kurýr 1990/6,6), že oddíl má dnes smysl zejména pro lidi, kteří chtějí své děti vychovávat v opozici vůči „konzumnímu stylu života“⁵¹ a že minulý režim z principu oproti současnosti podporoval práci s mládeží a tak vlastně poskytoval prostor i organizacím, které působily v podstatě proti němu (I01; I10). Na druhou stranu prostá výlučnost daná nedeklarovaným, avšak pocítovaným nesouhlasem s režimem a výjimečnost daná náročností a výjimečností programu už dnes samy o sobě nestačí, méně se podílejí na sebeutvrzování skupiny⁵² (I11).

V současnosti je podle některých respondentů možné pozorovat společenský trend, který vede ke zdůraznění ochrany osoby dítěte před možnými riziky⁵³, a to jak zdravotními, tak i sexuálním ohrožením ze strany vedoucích. Například koupání bez plavek, v Gemini běžné a v duchu inspirace nudismem

---

⁴⁹ „Jak se otevřely hranice, lidi vyplavali pryč.“ (IF1)

⁵⁰ „Argo vždy byla a je poloilegální organizace.“ (I01)

⁵¹ „Oddíl byl vždycky proti společnosti, po 89 se myslelo, že to bude jinak, ale každým dnem se zase prohlubuje nepřátelství ke státu. Společnost to nenávidí, jsme divný.“ (I10)

⁵² „Dnes už výlučnost nezařídíš tím, že budeš říkat, že Husák je vůl. Program musí být profesionální... napůl.“ (I11)

⁵³ „Dnešní doba je opatrnější, všude jsou kvanta právníků.“ (I02)

prosazované jako projev zdravotně prospěšného chování a osobní svobody⁵⁴, bylo ale v 80.letech vnímáno stejně rozporně jako dnes a požadavky běžné např. v USA nebo Polsku, které stanovují aby vedoucí nikdy nebyl s dítětem o samotě, jsou v českém prostředí obvykle vnímány jako absurdní (I01). Zvyšuje se ovšem mediální i úřední pozornost věnovaná jednotlivým kritickým událostem v rámci ČR a snaha zamezit jejich opakování legislativními a úředními prostředky⁵⁵. Ve sdruženích Gemini a Argo však dosud k žádné fatální události zásadního významu (úmrtí člena, pedofilní skandál) nedošlo (I03; I04).

Jako problém spatřuje jeden z respondentů i to, že do oddílů tábornického typu ve větší míře přicházejí děti, které nemají zájem o jiné aktivity a neúčastní se programu proto, že by chtěly, ale pouze aby dočasně zabily nudu (I03). Děti je také údajně obecně těžší zaujmout typickou tábornickou činností (I09) a rovněž se jejich vkus vzdaluje např. romantice mayovek a foglarovek, je menší zájem o program laděný indiánským směrem (IH). Uvažuje se o větší míře zavádění zážitkového programu, jaký provádějí letní školy, snaha o řešení problému tímto směrem ale zatím v Argu narozdíl od Gemini nevyústila do žádné konkrétní iniciativy (I11).

Z hlediska organizačního se v rámci Arga objevují úvahy o přijetí některých prvků z oblasti profesionálních neziskových společností, jako jsou strategické plánování a odměňování vedení za vykonanou činnost (I06). Podobná opatření však nebyla přijata, zejména proto, že dosud nebyla nezbytná a představují v očích některých členů vedení

---

⁵⁴ „Já jsem přišel do oddílu a věděl jsem předem a velice mě lákalo, že tam se všichni koupou nahatý. V tom komunismu na základce v šestý třídě, to byl jako šok, že existuje tak svobodomyslná společnost lidí.“ (I01)

⁵⁵ „Rodiče jsou dneska masírovaní tím, jak je to nebezpečné, z každého případu - utopilo se dítě, blbě zabezpečený tábor hygienicky - je kauza. Hodně se bojejí, mají mechanismy, jak kontaktovat a uhánět, což je protivný. Kdysi nějakým kapitánům vozili členy policajti 4x do tábora, dneska jen jedna kauza a už se řešily základy práce s dětmi.“ (I04)

zbytečnou byrokratickou zátěží a není mezi nimi nikdo, kdo by měl zájem se této problematice intenzivně věnovat.

Z obdobných důvodů nemá sdružení žádné placené zaměstnance, kteří by měli na starost administrativu a kontakt s veřejností, jak je běžné u větších sdružení, i když podle odhadu současného navigátora by bylo sdružení čistě po finanční stránce schopné jedno až dvě taková místa vytvořit (I10; IB).

Řada tábornických oddílů a sdružení se podílí na pořádání akcí s zaměřených na veřejnost s celostátním, regionálním nebo obecním významem (Den Země, Den dětí, Bambiriáda, charitativní sbírky, amatérská sportovní utkání) nebo vytvářejí k těmto příležitostem doprovodný program, který slouží i jako jedna z forem propagace (IA, IB). Mladí ochránci přírody pod ČSOP se navíc podílejí na brigádách typu managementu chráněných území (IC). Junák má dále mezinárodní rozměr, který je jeho vedením akcentován, účast členů na zahraničních setkáních je podporována a tvoří významný prvek propagace hnutí (IB; II).

Sdružení Argo se do podobných aktivit nezapojuje, výroční „Branická regata“ je sice teoreticky akcí otevřenou veřejnosti, není ale intenzivně propagována a naprostou většinu účastníků tvoří členové a příznivci sdružení. Gemini se komunikaci s veřejností i s jinými organizacemi vždy spíše vyhýbalo a žilo si samo pro sebe, jakkoli byla v jeho rámci tato otázka diskutována (Kurýr 1985/10, 3; I05; I09) a podobný přístup přejalo i sdružení Argo, ať už jde o přímé kontakty nebo přejímání jednotlivých prvků programu (I04). Základem této orientace bylo Dagovo přesvědčení, že při oddílové činnosti je vhodné soustředit se pečlivěji na malou skupinu osob a že společné akce s jinými organizacemi nebo starými členy nejsou v tomto ohledu tak přínosné a zabírají čas jiným důležitějším činnostem (I09). Například sportovních

soupeření s jinými skupinami se konalo málo, oddíly spíše zápolily v rámci Gemini (*I10*).

8. Zhodnocení

Sdružení Argo představuje malou tábornickou organizaci místního významu, která není součástí větších sdružení ani členem České rady dětí a mládeže. Metodicky a v omezené míře i personálně vychází ze skautingu, v současnosti však o začlenění do některé z velkých organizací typu Junáku jeho vedení neuvažuje. Během třiceti let svého vývoje⁵⁶ v rámci sdružení vznikla řada odlišností oproti původnímu skautskému vzoru. Tyto odlišnosti byly dány jak nutností přizpůsobit se tlakům komunistického režimu, tak i vlastní vnitřní dynamikou, která byla výrazně ovlivňována i působením a názory konkrétních osob ve vedení.

Na první pohled patrné jsou například vynucené změny v oddílové symbolice, vzdalování od skautingu s sebou ale neslo i některé další a v podstatě i zásadnější důsledky. Tábornické oddíly vzniklé z oddílů Junáku mohly po roce 1970 vycházet ze své skautské historie v různé míře, od provozování ilegálního skautingu, kde si byli přinejmenším starší členové vědomi návaznosti a možnosti budoucí obnovy Junáku (*II*; *Makásek 2004*) až po omezení své činnosti na praktickou stránku výchovy bez vědomé artikulace jejích teoretických a etických východisek. Dvě nejstarší tábornická hnutí, skauting a woodcraft, se totiž zároveň snaží předávat svým členům vlastní humanisticky orientovaný morální kodex a filozofický základ jejich výchovné činnosti je podrobně teoreticky rozpracován (*Vanke 1999, 49-59; Pecha 1999, 55-*

---

⁵⁶ Vzhledem k vysoké míře personální propojenosti 11. oddílu Psohlavců, Gemini a Arga i udržování povědomí o tradici v rámci sdružení je možné považovat vývoj za kontinuální navzdory změnám v organizaci a jejímu rozdělení v roce 1993.

70)⁵⁷. Sdružení Gemini se pokusilo, zejména pod vlivem Daga, jenž se teoretickými otázkami zabýval nejvíce, vytvořit vlastní filozofii výchovy, která vyznávala obdobné humanistické a demokratické ideály jako skauting, ale narozdíl od řady ke křesťanství inklinujících skautských oddílů byla důrazně sekulární a opírala se více o některé prvky antické filozofie, byť zejména zpočátku jen povrchně a bez hlubší znalosti problematiky (I01; I04; I09). Obecně je možné říci, že tento přístup byl uvnitř sdružení vnímán jako jeho specifikum a něco, co jej činí výjimečným, a byl diskutován, zároveň ale nebyl nikdy propracován do hloubky a neformalizoval stupně osobnostního zrání členů sdružení do té míry, jako např. u skautingu.

Sdružení Argo v současnosti od pokusů o teoretické a filozofické vymezení svých východisek ustoupilo ještě dále, i když deklaruje návaznost na princip *kalogahathia* v tom smyslu, v jakém byl chápán v Gemini. Příčiny je možné hledat v tom, že ve sdružení nepůsobí osoba jakou byl Dag, která by se z vlastního zájmu těmito problémy zabývala, odporu vůči jeho metodice po oddělení Arga z Gemini v roce 1993, neexistenci komunistického režimu, vůči němuž je třeba se vymezovat a také méně důrazně pocítované potřebě tyto otázky řešit, zejména na straně vedení jednotlivých oddílů. Neznamená to, že by vedení sdružení na pro skauting charakteristické etické prvky ve výchově rezignovalo, ale jednotliví jeho členové se v tomto ohledu řídí spíše vlastní intuicí, tradicí, zkušenostmi z vlastního dřívějšího působení v oddíle a výchovou. V tomto ohledu má Argo blíž například k Turistickým oddílům mládeže (TOM) než k Junáku. Obecná etická východiska, například důraz na poctivost, šetrnost

---

⁵⁷ „Skauting vychází z přesvědčení, že z vychovávaných dětí vyrůstají budoucí pokračovatelé a šířitelé nejlepších tradic lidstva, a že svým dílem přispívají k tolik potřebné duchovní obrodě a nápravě věcí lidských.“ (Vanke 1999, 90)

k přírodě a hodnotu přátelství, se v důsledku příliš neliší od ostatních srovnatelných tábornických oddílů.

S vlastní metodikou byla v Gemini do 90.let spojena i vysoká výběrovost, která charakterizovala oddíl už od dob Jedenáctky. Spolu s pokusem o vlastní výchovný systém a balancováním v „šedé zóně“ normalizační společnosti se podílela na utvrzování identity sdružení, zároveň však byla zdrojem osobních sporů v rámci vedení, které mohly vyústit do odchodu jednotlivých oddílů i větších skupin jednotlivců. Po roce 1989 od principu vysoké výběrovosti sdružení Argo ustoupilo jak kvůli vlastnímu rozchodu s Gemini, tak i pro nedostatek členů. S obdobným problémem se v tomto období setkala i ostatní sdružení, která v předlistopadovém období na skauting navazovala, když se se společenskými změnami rozšířilo spektrum možností seberealizace a mimoškolních aktivit dětí i dospívajících a rozpadla se vnímaná dualita vládnoucího komunistického režimu a opozice vůči němu. Nadále se nicméně, navzdory změně režimu, objevují názory, že oddíly tábornického typu mohou sloužit jako „ostrůvky pozitivní deviace“, nejčastěji v kontrastu vůči „konzumní společnosti“ bez morálních hodnot (I01; Vanke 1999, 85).

Mnoho oddílů před rokem 1989 působilo v uzavřeném prostředí a vznikly silné vícegenerační „klany“ (ve smyslu Vanke 1999, 85). Tento vývoj je možné sledovat i na příkladu Arga, kterému svěřují své děti jeho bývalí členové a ve kterém je patrný vliv „silných“ zakladatelských generací, které se na provozu sdružení podílejí, totiž bývalých členů Jedenáctky a dále členů oddílu Argonauti, kteří v oddíle působili kolem jeho odchodu z Gemini. Vedení oddílů je předáváno v rámci sdružení, vedoucí buď přecházejí mezi jednotlivými oddíly nebo dozrávají pro vedení oddílu postupně vedením posádek a působením v kapitanátu. Formalizované zkoušky pro vedoucí a učební materiály neexistují (např. oproti skautským oddílům), výběr členů vedení je předmětem

nepříliš formálního konsenzu argolity a vedení konkrétního oddílu.

Základní odlišnosti malého sdružení velikosti skautského střediska, jakým je Argo, od střediska, které je členem větší organizace, spočívají hlavně v ekonomické a administrativní sféře, struktura činnosti samotných dětských oddílů se mezi tábornickými sdruženími významně neliší. Samostatné malé sdružení pro objem administrativy a časovou náročnost úředních úkonů obtížněji dosahuje na dotace a granty, omezení zde tvoří nejen finanční zdroje, ale i nedostatek osob ochotných zabývat se touto problematikou. Při projednávání vnitřních otázek na úrovni vedení sdružení převažuje neformální osobní přístup, všichni členové vedení se dobře znají. Na významu zde získává sociální síť rodičů a bývalých členů sdružení, která může vypomáhat jak finančními a hmotnými dary, tak i např. prostřednictvím brigád.

Kořeny této sociální sítě je třeba hledat již v dětském věku, kdy oddíl představuje prostředí podobné dětské partě a přispívá k formování dlouhodobých přátelství. Sdílená zkušenost a pocit příslušnosti k širší skupině navíc může usnadňovat i komunikaci mezigenerační. Sdružení narozdíl od řady jiných podobných prostředí (škola, zájmové kroužky, zaměstnání) tento aspekt výchovy akcentuje, což se odráží i ve výchově k soběstačnosti a schopnosti kooperace v malých skupinách, která je v podobě družinového systému integrální součástí skautingu. Respondenti dotazovaní v průběhu výzkumu navíc uvádějí svoji oddílovou zkušenost jako významný převážně pozitivní faktor formování vlastní osobnosti, a to především v rovině sociálních vztahů a rovině etické. Otázka vzniku a charakteru partnerských vztahů v oddílovém prostředí není dořešena, vyžadovala by výrazně větší vzorek a bylo by možné věnovat jí samostatný výzkum.

Prostředí tábornických oddílů vykazuje některé rysy subkultury či spíše alternativní kultury⁵⁸ podobné trampingu⁵⁹, ale s rozostřenějšími hranicemi danými existencí většího počtu různých sdružení. Situace je specifická také v tom, že tábornická sdružení jsou součástí mimoškolní výchovy a byla vytvořena jako nástroj napomáhající socializaci mládeže v rámci většinové kultury. Skauting a woodcraft, které představují jejich základní vzor, ale zároveň obsahovaly vlastní hodnotový systém, který se v průběhu 20.století mohl dostat do konfliktu zejména s totalitními režimy, Mohl tak tlačit své nositele, kteří neomezili program čistě na praktickou stránku výchovy, do postavení subkultury vymezující se vůči kultuře oficiální.

Tomu, aby se obdobné subkulturní enklávy udržely, napomáhalo několik faktorů. Prvním z nich je vzájemná podobnost praktické stránky jejich činnosti, která umožňuje přebírat metodiku a také činí osobní zkušenost jednotlivce srozumitelnou i v prostředí jiných větví této alternativní kultury – například metodické publikace Junáku může jen s drobnými obměnami využít i jiná organizace a jedinec, který přestoupí z jedné organizace do jiné obvykle najde obdobně strukturované prostředí⁶⁰. Dalším faktorem je skutečnost, že tábornická sdružení vznikla jako organizace pedagogické a přímo zaměřené na vytváření malých skupin a socializaci jednotlivců. Mohou tak snadno předávat prvky vlastní

---

⁵⁸ Oba termíny bývají používány dosti volně, pojem „subkultura“ bývá více spojován se skupinami, které se intenzivně a někdy destruktivně vymezují proti většinové společnosti, mohou stát na jejím okraji a společnost projevuje snahu je regulovat. Není to však nezbytností (Gelder 2005, 1-19). E. Mistrík doporučuje používat spíše termín alternativní kultura, který podle něj obsahuje i tvořivý přínos a souvislost s jinou kulturou, za znaky skutečně svébytné alternativní kultury považuje vlastní ideologii, vyjadřovací prostředky, módu a symboly, životní styl a názor (Mistrík 1999, 4-5).

⁵⁹ Tramping ostatně v tomto prostředí vznikl.

⁶⁰ Při rozhovorech s respondenty z různých sdružení jsem se několikrát setkal s termíny „oddílový člověk“ a „oddílové hodnoty“ při pokusech charakterizovat osobu, která působila v nějakém tábornickém sdružení a lze od ní očekávat, že má respondentem preferovaný žebříček hodnot (I10; ID; IG).

alternativní kultury a zároveň si prostřednictvím svého pedagogického poslání zachovávat užitečnost pro majoritní společnost, mezi svými „absolventy“ navíc mohou vytvářet pevné neformální vazby. Po roce 1989 společenský tlak posouvající některé tyto skupiny do subkulturní pozice zeslábl, nadále ale může být z různých výše uváděných důvodů (viz kap.7) místy pocíťován.

Při snaze o zhodnocení role tábornických sdružení v současnosti je ale třeba vyhnout se přílišným generalizacím a mít na paměti, že jednotlivé skupiny mohou nabírat výše uváděné rysy, nemusí však mít všechny z nich. Často zde hraje významnou roli osobní iniciativa jednotlivce, který může výrazně změnit směřování, metodiku i celkový charakter organizace. Pro řadu dalších osob, které byly členy sdružení, aniž by se do jeho provozu dlouhodobě zapojily, zase může tato životní etapa představovat jen jeden z mnoha prvků mimoškolní výchovy. Obecně je ale možné říci, že sdružení tohoto typu mají mezi ostatními mimoškolními aktivitami výjimečné postavení pro svůj důraz na univerzálnost, socializaci ve skupině a případně i aktivní tlak na formování osobních morálních hodnot.

9. Resumé

Tato práce popisuje historii a specifika pražského sdružení Argo jako reprezentanta tábornických organizací, které vycházejí ze skautingu. Sleduje jeho podobu jako sociální skupiny, existenční požadavky, tradice, symboliku a metodiku a uvádí je do celkového kontextu obdobných sdružení.

Kořeny sdružení je možné vysledovat k 11. oddílu Psohlavců, skautského střediska z období „Pražského jara“, jenž po zákazu Junáku v roce 1970 působil pod různými formálními hlavičkami a dal vzniknout dnešním sdružením Gemini (1977) a Argo (1993), které se však zpět ke skautingu již nevrátily. Charakter organizace se během tohoto období proměňoval a byl ovlivňován jak její vnitřní situací, tak i širšími společenskými změnami.

Podobnou cestu prodělala řada dalších obdobných sdružení a spolků, diskutována je možnost jejich vnímání jako specifické alternativní kultury blízké např. trampingu, v jejímž rámci je sdílána řada výchovně-metodických, organizačních, symbolických a etických prvků. Tyto organizace, které původně vznikly jako prostředek mimoškolní pedagogiky a mají potenciál vytvářet pro své členy významné sociální sítě založené převážně na přátelství, mohou být v případech, kdy je jejich působení omezováno, tlačeny až do postavení na hranici subkultury. Podobný vývoj byl příznačný pro období normalizace, jeho známky je ale možné identifikovat i v současnosti.

Výjimečnost těchto organizací spočívá právě v jejich tendenci vytvářet integrovanou sociální skupinu a současném důrazu na organizovanou univerzální praktickou, etickou a sociální výchovu, kterou zajišťují na nekomerční a nestátní bázi. S výjimkou skautingu samotného a některých blízkých témat (tramping, Sokol) jde však o problematiku dosud jen málo pokrytou na odborné bázi.

10. Summary

This paper describes history and character of a youth hiking club from Prague called Argonauti („Argonauts“) as a representant of minor youth organizations evolved from boy scouting. Origins of the club, which can be traced to 1960-70s, it's structure as a social group, requirements, symbolics, role of tradition, perceived elitism and paedagogic methodology are also discussed.

The club itself, as a group of individuals, but with a different name, was founded shortly before 1968, and became a 11th boy-scout club of Psohlavci centre when previously banned scouting was renewed during events of the Prague Spring. As the communist regime restored it's ban on scouting, the club was re-registered under Red Cross Youth, dissolved and revived again in 1977 as a local youth hiking and watermanship centre Gemini. Argonauti were created as a foremost club in this centre and did split from Gemini at 1993, forming an independent youth centre called Argo. Neither organization re-adopted boy scouting after 1989, unlike other former scouting clubs, which were masking their scouting activities in a similar manner.

These former scouting clubs and similar organizations belonging to other youth movements (like Woodcraft), including the club discussed, can be in varying degrees considered to be a part of the „grey zone“, which did not oppose the regime directly during the „normalization“ (1969-1989), but also represented values unsupported by it. Similarities in methodology, structure and ethical codex of these once purely paedagogical organizations now balancing on the brink of legality, and the influence they had on their members and associates, allow us to consider them to be a specific alternative culture complex. Multi-generational

strong social networks based on friendship have also formed in this environment.

With liberalization of 1990s, organizations like these have faced personal and financial problems and lack of new members, while often still balancing on the verge of legality mostly due to increased push on child health safety standards and other official requirements. However, their role as specific non-governmental out-of-school educational organizations preferring universal, ethical and social education over specialization and fully commercial approach remains.

A. Literatura a prameny

A.1 Literatura

Altman, K. 2003: Jak někteří trampují, in: Pospíšilová, J. (Ed.): *Rajče na útěku. Kapitoly o kultuře a folkloru dnešních dětí a mládeže s ukázkami*. Doplněk a Etnologický ústav AV ČR: Brno, s. 255-285

Baden-Powell, R. 2004: *Skauting pre chlapcov*. Slovenský skauting: Bratislava.

Břečka, B. 1999: *Kronika Čs. skautského hnutí 1900 - 1990*. Brněnská rada Junáka: Brno.

Břicháček, V. a kol. 2000: *Rovering*. Skauting: Liberec.

Cach, J. - Hofbauer, B. 1967: *Kapitoly z vývoje dětských hnutí a organizací*. Státní pedagogické nakladatelství: Praha.

Čáka, J. 1990: *Junácká symbolika*. Merkur: Praha.

Česák a kol. 1998: *Odborné zkoušky skautek a skautů*. Junák - svaz skautů a skautek ČR - Tiskové a distribuční centrum: Praha.

Foglar, J. 2000: *Náš oddíl*. Olympia: Praha.

Gelder, K. 2005: Introduction: The field of subcultural studies, in: Gelder, K. (Ed.) - *The Subcultures Reader. Second Edition*. Routledge: London, s.1-18

Havlík, R. - Koťa, J. 2002: *Sociologie výchovy a školy*. Portál: Praha.

Havlová, M. 2001 (ed.): *Z kroniky Sasanek*. Junák - svaz skautů a skautek ČR - Tiskové a distribuční centrum: Praha.

Kahoun, K. 2006: *Lámání lilií. Vzpomínky jednoho skautíka*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu: Praha.

kolektiv autorů 1988: *Rozum do kapsy - malá encyklopedie*. Albatros: Praha.

kolektiv autorů 2001a: *Boty do hor*. Asociace turistických oddílů mládeže ČR: místo vydání neuvedeno.

kolektiv autorů 2001b: *Skautskou stezkou. Základní příručka pro skauty a skautky*. Junák - svaz skautů a skautek ČR - Tiskové a distribuční centrum: Praha.

Kučera, M. 1992: *Školní etnografie - přehled problematiky. Příspěvky k filosofii výchovy. Studia paedagogica 8*. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy: Praha

Kučera, M. 2008: *Formy citů. Lacanovská teorie*. Karolinum: Praha.

Kučerová, B. 1997: *Tramping po roce 1945*. Diplomová práce na FTVS UK. Praha.

Kulík, M. 2006: *Metodika vedoucího kolektivu dětí a mládeže*. Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP: Praha.

Kutý, J. 2004: *Bezpečnostní pravidla činností s dětmi a mládeží*. Junák - svaz skautů a skautek ČR- Tiskové a distribuční centrum: Praha.

Macháček, L. 2002: *Kapitoly zo sociológie mládeže*. Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave: Trnava.

Makásek, I.H. 2004: *Kluci z Neskenonu. Cesta ekumenického skautingu 1968-1983*. Nika: Praha.

Mistrík, E. 1999: Dominanta a alternativa, in: Džambazovič, R. - Klobucký, R. (Eds.): *Súčasná subkultúra mládeže. Zborník príspevkov zo seminára Sekcie sociologickej teórie Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV uskutočneného 21. októbra 1998*. Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV: Bratislava, s.4-7.

http://www.vyskummladeze.sk/images/stories/iuventa/PRIESKUMY/PKD001/zbornik_ssssubkulturymladeze.pdf

Nagy, L. 1999: *250 miliónů skautů*. Junák - svaz skautů a skautek ČR: Praha.

Pecha, L. 1999: *Woodcraft - Lesní moudrost a lesní bratrstvo*. Votobia: Olomouc.

Seifert, M. 1920: *Přírodou a životem k čistému lidství*. Dědictví Komenského: Praha.

Sobotka, R. 2006: *Ivančena - junácká legenda. Osudový příběh ostravských junáků a vznik mohyly na Ivančeně*. Junák - svaz skautů a skautek ČR - Tiskové a distribuční centrum: Praha.

Svojsík, A.B. a kol. 1991: *Základy junáctví*. Merkur: Praha.

Špringl, J. 2006: Kuratorium pro výchovu mládeže na Berounsku (1.část), in: *Minulostí Berounska* 9, 166-207.

Tomandl, M. 2002-2003: *Metody terénního výzkumu* (studijní text Ústavu etnologie FF UK). Praha.

Vanke, O. 1999: *Myšlenkové základy skautingu a jeho výchovné působení v historii a současnosti*. Diplomová práce - FF UK, katedra pedagogiky. Praha.

Vinklát, P. 2004: *Kronika trampingu v Jizerských horách, 1934-2004*. Knihy 555: Liberec.

Vosátka, M. 1997: *Jak jsem skautoval*. FONS special - občasník roverských kursů LŠ, ročník 6, číslo 5. Junák - svaz skautů a skautek ČR - Tiskové a distribuční centrum: Praha.

Waic, M. - Kössl, J. 1992: *Český trampig 1918-1945*. Práh - Ruch: Praha - Liberec.

Zapletal, M. 2007: *Záhady a tajemství Jaroslava Foglara*. Euromedia group k.s. - Knižní klub: Praha.

A.2 Písemné a obrazové prameny, webové stránky

AL01: Album pro oddílové známky. Nevyplněné, blíže neurčená novější edice. V archivu Vosky.

Echion 1996/1: *EXION. Časopis sdružení dětí, mládeže a dospělých* ARGO. č.1/1996. V archivu V.Vosky.

Frňákovník 1996-97/1: *Frňákovník. Speciální číslo*. č.3/1996-97. V archivu V.Vosky.

Hmydy 1: *Hmydy*. č.1. Nedatováno, patrně kolem roku 2000. V archivu V.Vosky.

Kron314: 314. Posádková kronika posádky Victoria (též 314) oddílu Argonauti, 1980-1984. V archivu sdružení Argo.

KronAG91: *Kronika Argonautů*. Oddílová kronika oddílu Argonauti 1991-1994. V archivu sdružení Argo.

KronAG94: Oddílová kronika oddílu Argonauti 1994-1995. V archivu sdružení Argo.

KronM1: *Posádková kronika Margoletta*. Posádková kronika posádky oddílu Prométheus, 1988-1989. V archivu sdružení Argo.

Kurýr 1982/2: *Kurýr - občasník pro admiraltu GEMINI*, 14.prosinec 1982, č.2/1982, 14.12.1982. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1984/2: *Kurýr - občasník admirality GEMINI*, č.2/1985 (3.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1984/3: *Kurýr - občasník admirality GEMINI* /7.prosinec 1984/, č.3/1984 (3.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1985/1: *Kurýr - občasník admirality Gemini - 10.září 1985*, č.1/1985 (4.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1985/5: *Kurýr - občasník admirality Gemini - 29.listopad 1985*, č.5/1985 (4.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1985/6: *Kurýr - občasník admirality Gemini - 10. února 1985*, č.6/1985 (3.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1985/7: *Kurýr - občasník admirality Gemini. 15.březen 1985*, č.7/1985 (3.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1985/10: *Kurýr - občasník admirality GEMINI. 4.červen 1985*, č.10/1985 (3.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1985/P: *Kurýr - kapitánská výprava. Příloha Kurýra vydávaná ke kapitánské výpravě 30.8.-1.9.1985*. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1986/5: *Kurýr - občasník admirality Gemini*, č.4/1986 (5.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1986/8: *Kurýr - občasník admirality Gemini. 9. únor 1986*, č.8/1986 (4.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1986-1987/1: *Kurýr - Občasník admirality GEMINI*, č.1/1986-1987 (5.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1986-1987/2: *Kurýr - Občasník admirality GEMINI*, č.2/1986-1987 (5.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1986-1987/3: *Kurýr - Občasník admirality GEMINI*, č.3/1986-1987 (5.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1987/1: *Kurýr - Občasník admirality GEMINI*, č.1/1987 (6.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1987/2: *Kurýr - Občasník admirality GEMINI*, č.2/1987 (6.ročník).V archivu V.Vosky.

Kurýr 1987/7: *Kurýr – Občasník admirality GEMINI*, č.7/1987 (5.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1987/8: *Kurýr – Občasník admirality GEMINI*, č.8/1987 (5.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1988/1: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.1/1988 (7.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1988/4: *Kurýr – Občasník admirality GEMINI*, č.4/1988 (7.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1988/5: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.5/1988 (7.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1989/2: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.2/1989 (8.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1989/3: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.3/1989 (8.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1989/7: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.7/1989 (7.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1989/8: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.8/1989 (7.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1989/9: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.9/1989 (7.ročník). V archivu V.Vosky.

Kurýr 1990/1: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.1/1990. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1990/2: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.2/1990. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1990/3: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.3/1990. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1990/5: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.5/1990. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1990/6: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.6/1990. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1990/7: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.7/1990. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1990/8: *Kurýr – Občasník admirality Gemini*, č.8/1990. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1990/10: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*, č.10/1990.
V archivu V.Vosky.

Kurýr 1991/2: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*, č.2/1991.
V archivu V.Vosky.

Kurýr 1991/5: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*, č.5/1991.
V archivu V.Vosky.

Kurýr 1991/6: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*, č.6/1991.
V archivu V.Vosky.

Kurýr 1991/7: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*, č.7/1991.
V archivu V.Vosky.

Kurýr 1991/9: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*, č.9/1991.
V archivu V.Vosky.

Kurýr 1991/10: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*, č.10/1991.
V archivu V.Vosky.

Kurýr 1992/3: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*, č.3/1992.
V archivu V.Vosky.

Kurýr 1992-93/1: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*,
č.1/1992-93. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1992-93/2: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*,
č.2/1992-93. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1992-93/3: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*,
č.3/1992-93. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1992-93/4: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*,
č.4/1992-93. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1992-93/5: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*,
č.5/1992-93. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1992-93/7: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*,
č.7/1992-93. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1992-93/8: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*,
č.8/1992-93. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1993-94/1: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*.
Speciální táborové číslo, č.1/1993-94. V archivu V.Vosky.

Kurýr 1993-94/2: *Kurýr - Občasník admirality Gemini*,
č.2/1993-94. V archivu V.Vosky.

Levý břeh 1990/1a: *Levý břeh - Měsíčník střediska Gemini*.
č.1/1990 (1.ročník). V archivu autora.

Levý břeh 1990/1b: *Levý břeh - Měsíčník střediska Gemini*.
č.1/1990 (2.ročník). V archivu V.Vosky.

Levý břeh 1990/2: *Levý břeh - Měsíčník střediska Gemini*.
č.2/1990 (2.ročník). V archivu V.Vosky.

Levý břeh 1990/3: *Levý břeh - Měsíčník střediska Gemini*.
č.3/1990 (1.ročník). V archivu V.Vosky.

Levý břeh 1990/4: *Levý břeh - Měsíčník střediska Gemini*.
č.4/1990 (1.ročník). V archivu autora.

L01: „Vážení rodiče, píšu tento leták, protože...” -
informační leták pro rodiče členů oddílu Argonauti
z 16.11.1992, signovaný V.Voskou. V archivu autora.

LŘ1: *Lodní řád*. Lodní řád oddílu Apollon platný v létě 2008.
V archivu sdružení Argo.

P-96: *1946-1996. 50 let vodních skautů v Liberci*. - brožura
bez uvedených bibliografických informací a paginace.
V archivu K.Holkové, Liberec.

P-HA: *ARGONAUTI*. Přehled táborů a kapitánů oddílu Argonauti
sestavený na setkání ke 30 letům existence oddílu Pavlem
Pávkem. Pracovní text, v archivu autora práce.

P-HG: *Historie Gemini*. Soubor elektronických textů
z archivu sdružení Gemini Praha. V archivu autora.

SBĚR 1993/1: *SBĚR*. č.1/1993. V archivu sdružení Argo.

SBĚR 1997/1: *SBĚR*. č.4/1997. V archivu autora.

SBĚR 2004/1: *SBĚR - horrorový speciál*. č.1/2004. V archivu
autora.

Slovensko 1992: *Slovensko 92'*. V archivu V.Vosky.

Splatman 1: *Splatman*. č.1. Nedatováno, přibližně 2.polovina
90.let. V archivu Vosky.

STAG01: *Stanovy Sdružení dětí, mládeže a dospělých ARGO*.
Elektronický dokument aktuální k 30.10.2001. V archivu
autora.

V1990: Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí České republiky 185/1990 Sb. ze dne 8.května 1990 o zotavovacích a jiných podobných akcích pro děti a dorost.

V2001: Vyhláška Ministerstva zdravotnictví 106/2001 Sb. ze dne 2. března 2001 o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti.

Z2000: Zákon 258/200 Sb. ze dne 14. července 2000 o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů.

Záchvat 1998/2: Záchvat. č.2/1998. V archivu V.Vosky.

ZS1986: Zpěvník Spirituálů. Gemini 1986.

Viking 1989/1: Viking. Informační bulletin odboru turistiky TJ PKOJF - leden 1989. č.1/1989.

Viking 1990/9: Viking. č.9/1990.

WWW1: Česká rada dětí a mládeže. <http://www.crdm.cz/>

WWW2: Česká rada dětí a mládeže - seznam členů.
<http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003062502>

WWW3: Gemini.
<http://www.gemini-praha.org>

WWW3-1: Prostory pro činnost | GEMINI
<http://www.gemini-praha.org/sdruzeni/prostory/>

WWW3-2: Organizační řád | GEMINI
<http://www.gemini-praha.org/sdruzeni/statut/organizacni-rad/>

WWW4: ARGO, sdružení dětí, mládeže a dospělých
<http://www.argo.in>

WWW4-1: Stanovy ARGO
http://argo.in/materialy/20070410_stanovy_ARGO.pdf

WWW4-2: Navigátorův sloupek
<http://argo.in/pages/navigator.php>

WWW4-3: Maják 2002/12.
http://argo.in/pages/majak_2002_12.php

WWW4-4: O nás...
http://argo.in/materialy/argo/20070928_ARGO_o_nas.pdf

WWW5: Česká tábornická unie
<http://www.tabornici.cz>

WWW5-1: *Historie ČTU*
http://www.tabornici.cz/info_historie.htm

WWW6: *Sanu-Babu*
<http://www.sanubabu.cz/>

WWW7: *Skautský kroj*
http://kroj.skauting.cz/krojovy_rad

WWW8: *BioLib - Guaiacum (guajak)*
<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id109111/>

WWW9: *Guaiacum sanctum information from NPGS/GRIN*
<http://www.ars-grin.gov/cgi-bin/npgs/html/taxon.pl?18048>

WWW10-1: *Historie rovingu - počátky v Anglii*
<http://rs.skautlstredisko.cz/?id=clanky:historie>

WWW10-2: *Problémy moderního rovingu*
<http://rs.skautlstredisko.cz/?id=clanky:problemy>

WWW11: *RESEC*
<http://www.resec.cz/>

WWW12: *rajce.net / místo pro vaše fotografie. Fotoalba sdružení Gemini.*
<http://taborygemini.rajce.idnes.cz/>

WWW13: *Radio Praha - Český rozhlas 7 - vysílání do zahraničí. Převzata fotografie mladého Jaroslava Foglara.*
http://www.radio.cz/pictures/spisovatele/foglar_mlady.jpg

WWW14: *BPSA Federation of Canada. Převzat portrét R. Baden-Powella.*
http://www.geocities.com/bpsa_canada/Baden-powell3.jpg

WWW15: *Roštáková skautská stezka - A.B.Svojsík. Převzata fotografie A.B.Svojsíka.*
<http://rostakovastezka.webgarden.cz/a-b-svojsik>

WWW16: *Seton, Ernest Thompson. Převzata fotografie E.T. Setona.*
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic-art/536270/111473/Ernest-Thompson-Seton-1901>

ZA020318: *Zápis z argolity ze dne 18.03.2002. Interní materiál sdružení Argo, elektronická verze na*
http://argo.in/pages/boss.php?sekce=zapis&agl_id=6 (omezený přístup)

ZA040107: *Zápis z argolity ze dne 07.01.2004*. Interní materiál sdružení Argo, elektronická verze na http://argo.in/pages/boss.php?sekce=zapis&agl_id=21 (omezený přístup)

A.3 Respondenti

Někteří respondenti o sobě na požádání poskytli jen dílčí údaje, na jejich upřesnění jsem v takovém případě nenaléhal. Za klíčové považuji především údaje o funkci a oddílu/sdružení.

Id	Přezdívk	Jméno	Rok narození	Vstup do oddílu	Funkce	Povolání/obor (byl-li údaj poskytnut)
I01	Jut (Dršňák, U2)	Vladimír Voska	1972	1985 (přípravka v Gemini)	kapitán Argonautů (1991-1995) navigátor Arga střídavě od 1995	psycholog
I02	Abuki	Michal Berlinger	1988	1996 (Apollon)	kapitán Argonautů (od 2006)	student (FAMU)
I03	Danko	Marek Křivánek	1981	(Argonauti)	kapitán Argonautů (2000-2006)	stavebnictví (Central Group, a.s.)
I04	Řehoř	Tereza Čálková	1979	kolem 1988 (Tenskwatawa)	kapitánka Argonautů (1996-1997) navigátor Arga od 1997	lékařka
I05	Ax	David Elsnic	1972	1982 (Odysseus)	kapitán Argonautů (1991)	obch. zástupce Bag Health Care
I06	Convaška	Václava Parkánová	1979	1993 (Perseus)	kapitánka Argonautů (1997-2000)	o.s. Neposeda
I07	Jano a Irča	Jan a Irena Konfrštovi	Jano: 1957	Jano: 1969 (Jedenáctka)	Jano: kapitán Argonautů (1977-1979)	
I08	Vova	Vladimír Halada	1960	1972 (Jedenáctka)	kapitán Argonautů (1979-1983), bývalý admirál Gemini	grafik, organizátor zážitkových kuzů
I09	Dag	Václav Kopecký	1949	před 1967 (Jedenáctka)	vůdce Jedenáctky, admirál Gemini	
I10	Numero (510); Črp (poze dílčí komeňáře k rozhovoru)	Pavel Pávek; Petr Pávek	Numero: 1965	1975 (Jedenáctka)	Numero: navigátor Arga Črp: člen Jedenáctky	Numero: webdesignér Črp: starosta
I11	Knee (Nýček)	Marek Podhorský	1965	1977 (Argonauti)	kapitán Tenskwatavy (1986-1990)	

IA	Evža	Juliána Kováriková		2.třída ZŠ (Junák v Ostravě)	vedoucí pionýrského oddílu, pův. 58.dívč. oddíl vodních skautů v Ostravě	studentka (FF UK)
IB		Michaela Vrážová		(1.dívčí oddíl Ještěrky; Junák – středisko Vsetín)	působí v Junáku - středisku Vsetín	studentka (FF UK)
IC	Pecka	Cecílie Malkovská		2000 (Ginkgo, oddíl Mladých ochránců přírody, 01/14 ZO ČSOP)	družinová vedoucí v oddíle Ginkgo	studentka (gymnázium)
ID	Šnek	Milan M. Horák	1968	1976/77 (TOM „Osmdesátka“ pod TJ Vršovice)	zakladatel TOM Stopaři (Praha 1, zal. 1986/87), postupně vedoucí a neformální organizátor do r.2006	farář Obce křesťanů
IE		Zdeněk Hejkrlik	1955	1968 (Junák v Českých Budějovicích)	vedoucí 1.oddílu Junáka Brdská smečka Příbram	
IF1		Irena Makásková		1966/67 (7.oddíl Psohlavců)	Neoficiální zástupce a zakládající členka Sedmičky-Dívek táborového ohně.	v důchodu
IF2		Jana Vlasáková		1966/67 (7.oddíl Psohlavců)	První vedoucí Sedmičky – dívek táborového ohně.	v důchodu
IG	Šípek	Marie		9 let (Tussilago)	dlouhodobá členka kmene LLM Tussilago	studentka (pedagogika)
IH	Kanička (Činkapi)	Eva Bílková	1963	1978 (skautsko-indiánský oddíl Meherin)	náčelnice a zakladatelka dívčího kmene Tussilago (1984-1987)	
II		Ondřej Vanke		1972 (1.oddíl Nik)	99.středisko Junáka Arcus Praha člen Evropského skautského výboru, člen zahraničního odboru	IT
IJ	Fili	Jana Ptáčková	1984	4.třída ZŠ (Junák - středisko Arcus, dívčí oddíl Velká Medvědice)	vedoucí před ekonomiku a organizaci 188. skupina Pionýra T.O.Bobřici, Praha	studentka (FF UK)

B. Obrazové přílohy